

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

CEZALİ ÇOCUK MEKANLARI

Gevher SAYAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Ekim-2018
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Gevher Sayar tarafından hazırlanan “Cezalı Çocuk Mekanları” adlı tez çalışması .../.../... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof Dr. Dicle AYDIN

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ARAT

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Süheyla Sıramkaya

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Ahmet AVCI
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Gevher SAYAR

Tarih:

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEZALI ÇOCUK MEKANLARI

Gevher SAYAR

**Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

Danışman: DR. Öğr. Üyesi Yavuz ARAT

2018, 113 Sayfa

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ARAT

Prof. Dr. Dicle AYDIN

Dr. Öğr. Üyesi Süheyla SİRAMKAYA

Suç ve ceza kavramlarının tarihçesi ilk insana kadar dayanmaktadır. İnsanoğlu beraber yaşadığı toplumda sözlü veya yazılı koyduğu düzene karşı çıkan bireylerin davranışlarını suç olarak nitelendirmektedir. Suç işlediği kabul edilen bireyler ise cezalandırılmaktadırlar. Suç ve ceza topluma, geleneklere, göreneklere, adetlere, yaşam şekillerine, kanunlara ve zamana göre değişmiştir. Ceza kavramının tarihçesi incelendiğinde tarihi süreç içerisinde cezaların bedensel cezalardan hürriyeti bağlayıcı cezalara geçiş yapıldığı gözlenmektedir. Hürriyeti bağlayıcı cezalarla beraber bireyler kapatılmaya başlanmıştır. Kapatılma eyleminin ilk başlaması yalnızca suçluları değil toplum tarafından kabul görmeyen akıl hastalarını, evsizleri, sokak çocuklarını ve hastaları da kapsamaktadır. Kapatılmanın ilk amacı toplum tarafından kabul görmeyen grubu gözetim altına almakken zaman içerisinde kapatılmanın sebebi suçlu bireyleri topluma geri kazandırmak olmuştur. İlk kapatılma mekanları kaleler, zindanlar gibi suçluların beden cezalarını görmeleri için bekletildikleri geçici mekanlarken, hürriyeti bağlayıcı cezalarla beraber cezaevi kavramı ortaya çıkmıştır. Cezaevleri on dokuzuncu yüzyılda mahkumların cezalandırılma şekillerine göre biçimlenmiş, yirminci yüzyılda mekanların tipolojilerine göre şekillenmiştir. Türkiye’de yirminci yüzyıla beraber suçluların suçlarına göre harflerle adlandırılan tip projeler tasarlanmıştır.

Çocuk ve yetişkinlerin suç işlemeleri aynı kabul edilmemektedir. Yetişkinler suç işlerken çocuklar suça itilmiş kabul edilmektedirler. Bir çocuğun işlediği suç çocuğun değil toplumun suçudur. Çocuklar ceza almak yerine topluma tekrar kazandırılmalıdırlar ve iyileşme süreci içerisinde çocuk haklarından faydalanacakları mekanlarda yaşamaya devam etmelidirler.

Çalışma kapsamında Türkiye’deki cezaevlerindeki çocuk mekanları tespit edilmiştir. Çocuklar 3 tip cezaevinde kalmaktadır. Bunlar; karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri, çocuk kapalı cezaevleri ve çocuk eğitim evleridir. Literatür araştırmasıyla çocuklara optimum fayda sağlayacak çocuk ceza mekanları tespit edilmiştir. Psikologlar ve suça itilmiş çocuklarla yapılan anket ve görüşmeler sonucu tespit edilen çocuk ceza mekanları sorgulanmıştır. Bu bağlamda var olan çocuk cezaevlerinin mekânsal sorgulaması yapılarak olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cezaevleri, Çocuk Cezaevleri, Eğitim Evleri, İslahevleri, Suç ve Ceza, Suça İtilmiş Çocuklar

ABSTRACT

MS THESIS

THE PUNISHED CHILDREN SPACES

Gevher SAYAR

**THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER ARCHITECTURE**

Advisor: Asst. Prof. Yavuz ARAT

2018, 113 Pages

Jury

Asst. Prof. Yavuz ARAT

Prof. Dr. Dicle AYDIN

Asst. Prof. Süheyla SIRAMKAYA

The history of crime and punishment dates back to the primitive man. Mankind considers the behavior of individuals who oppose the verbal or written order in the society they live with as a crime. People who are considered to have committed a crime are punished. The understanding of crime and punishment has changed based on customs, traditions, practices, modes of living, laws and era. When the history of the concept of crime is examined, it is observed that throughout the historical process, criminal penalties have transitioned from physical punishments to punishments that restrict freedom. People have begun to be imprisoned after the onset of punishments restricting freedom. The early acts of imprisonment included not only criminals, but also mental patients, homeless people, ragamuffins and patients who were not welcomed by the society. While the first objective of imprisonment was to detain the group of people who were not welcomed by the society, the purpose of imprisonment eventually has turned into the reintegration of criminal individuals into the society. While the earliest places of imprisonment were temporary places such as castles and dungeons where criminals were prisoned to serve their sentences as physical punishments, the concept of prison has emerged with the onset of punishments that restrict freedom. In the nineteenth century, prisons were shaped according to the punishment patterns of prisoners, whereas in the twentieth century, they were shaped according to the typologies of places. In Turkey, in the twentieth century, different types of projects were designed, being referred to in letters according to the types of criminal offenses.

Crimes committed by children and adults are not considered the same. Adults are considered to commit crimes, whereas children are considered to be criminalized. A crime committed by a child is not the crime of the child, but of the society. Children should be reintegrated to the society rather than punished, and they should continue to live in places where they will benefit from the children's rights during the integration process.

In the scope of the study, children's places in prisons in Turkey were identified. Children stayed in 3 types of prison. These were prisons with sections for women and children in mixed prisons, closed juvenile detention centers, and juvenile correctional facilities. Juvenile punishment places that would provide an optimum benefit to children were identified through a literature review. Juvenile punishment places were questioned after they were identified through questionnaires and interviews that were carried out with psychologists and criminalized children. In this context, the spatial questioning of the existing juvenile prisons were carried out, and their pros and cons were determined.

Keywords: Prisons, Juvenile Prisons, Correctional Facilities, Detention Centers, Crime and Punishment, Criminalized Children

ÖNSÖZ

“Cezalı Çocuk Mekanları” adlı tez çalışmamda, tüm çalışma boyunca yardımıyla ve bilgisiyle bana destek olan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ARAT’a teşekkür ederim. Ayrıca bu süreçte beni yalnız bırakmayan ve destek olan annem Süreyya BOYALI’ya, babam Hüseyin BOYALI’ya çalışmalarım boyunca yardımını esirgemeyen arkadaşlarım Merve KANAT İÇÖZ ve Hamit İÇÖZ’e minnet ve teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte beni hiç yalnız bırakmayan, her anımda yanımda olan ve destek veren eşim Sıdkı Emir SAYAR’a, ve canım kızım Defne SAYAR’a ayrıca teşekkür ederim.

Gevher SAYAR
KONYA-2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı.....	2
1.2. Tezin Kapsamı, Sınırları	2
1.3. Yöntem.....	3
1.4. Kaynak Araştırması	4
2. SUÇ VE CEZA KAVRAMI.....	7
2.1. Suç Kavramı	7
2.1.1. Çocukluk.....	9
2.1.2. Çocuk suçluluğu	10
2.1.3. Çocukları suça iten nedenler	10
2.1.4. Suçlu çocukların suçlara göre istatistikleri	13
2.2. Ceza Kavramı	15
2.2.1. Ceza kavramının tarihsel süreç içerisindeki gelişimi	16
2.2.1.1. Hürriyeti bağlayıcı cezalardan önceki ceza tarihi	16
2.2.1.2. Hürriyeti bağlayıcı cezalardan sonraki ceza tarihi.....	18
3. CEZAEVİ KAVRAMI	20
3.1. Cezaevi (Hapishane) Kavramı	20
3.2. Dünyada Cezaevi Modelleri Tarihi Sürece Göre Gelişimi	20
3.2.1. On altıncı yüzyıl ve öncesi cezaevi modelleri	20
3.2.2. On yedinci ve on sekizinci yüzyıl cezaevi modelleri	23
3.2.3. On dokuzuncu yüzyıl cezaevi modelleri.....	24
3.2.3.1. Pennsylvania sistemi (tecrit-hücre sistemi)	24
3.2.3.2. Auburn sistemi (sessizlik-karma sistemi)	25
3.2.3.3. İngiliz (iyi hal) sistemi	26
3.2.4. Yirminci yüzyıl cezaevi modelleri.....	26
3.2.4.1. Işınsal model	27
3.2.4.2. Dikdörtgen model	28

3.2.4.3. Telefon direği modeli.....	28
3.2.4.4. Avlu model	30
3.2.4.5. Panoptik model	31
3.2.4.6. Kampüs model	32
3.2.4.7. Gökdelen model.....	33
3.2.4.8. Modüler model.....	34
3.2.5. Cumhuriyet sonrası cezaevi modellerinin tarihi sürece göre gelişimi.....	34
3.2.5.1. Karışık açık cezaevi	35
3.2.5.2. Kapalı cezaevi.....	37
3.2.5.3. Kapalı ceza infaz kurumları müdürlüğüne bağlı açık cezaevi	48
3.2.5.4. Çocuk eğitim evleri.....	53
3.3. Çocuk-Genç Cezaevi Kavramı	54
3.3.1. Çocuk-Genç Cezaevlerinin Dünyadaki Gelişimi.....	54
3.3.2. Çocuk-Genç Cezaevlerinin Türkiye’deki Gelişimi	55
3.3.3. Çocuk-Genç Cezaevlerinin Konumu ve Kentsel Yaklaşım.....	56
3.3.3.1. Kentteki konumu.....	56
3.3.3.2. Çocuk cezaevlerinin vaziyet planı kriterleri	58
3.4. Türkiye’deki Çocuk-Genç Cezaevlerinin İncelenmesi.....	58
3.4.1. Çocuk-Genç Cezaevi Mekanları	58
4. ALAN ÇALIŞMASI	63
4.1. Çocuk-Genç Cezaevi Mekanlarının İhtiyaç Listesinin Oluşturulması	63
4.1.1. Psikolog anket ve görüşmeleri.....	63
4.1.2. Suça itilmiş çocuklarla görüşme	67
4.1.3. Değerlendirme	69
4.2. Türkiye’deki Çocuk-Genç Cezaevlerinin Tipolojik İncelenmesi.....	71
4.2.1. Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri	72
4.2.1.1. A tipi cezaevi (Çan A tipi cezaevi örneği).....	73
4.2.1.2. B tipi cezaevi (İğdır B tipi cezaevi örneği).....	76
4.2.1.3. K2 tipi cezaevi (Gülner K2 tipi cezaevi örneği)	80
4.2.1.4. E tipi cezaevi (Antalya E tipi cezaevi örneği)	83
4.2.1.5. Değerlendirme	87
4.2.2. Çocuk kapalı cezaevleri (İzmir çocuk ve gençlik kapalı cezaevi örneği).....	88
4.2.3. Eğitim evleri (İzmir eğitim evi örneği).....	91
5. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRMELER.....	95
EKLER	99
KAYNAKLAR	104
ÖZGEÇMİŞ	112

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

CGTİHK: Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı hakkında kanun

BTOK: Belirli tipi olmayan kapalı cezaevi

CTE: Ceza ve tevkif evleri genel müdürlüğü

TDK: Türk dil kurumu

TCK: Türk ceza kanunu

OHAL: Olağan Üstü Hal

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Yöntem.....	4
Şekil 2.2. Tullianum (Anonim, 2008)	19
Şekil 3. 1. Oubliette (Pierrefond Şatosu, Fransa) (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015).....	21
Şekil 3. 2. Yedikule zindanları (Cibran, 2004)	21
Şekil 3. 3. Yedikule zindanları (Ağaçkale, 2010)	21
Şekil 3. 4. Newgate Hapishanesi girişi, Londra (Meral, 2015:23).....	22
Şekil 3. 5. Bir disiplini evi avlusu, Amsterdam (Çakmakoglu, 2004; Meral, 2015).....	23
Şekil 3. 6. Joseph Furttenbach'ın hapishane modeli (Meral, 2015).....	23
Şekil 3. 7. Genel Pennsylvania şeması (Ağaçkale, 2010)	24
Şekil 3. 8. Genel Pennsylvania şeması (Ağaçkale, 2010)	25
Şekil 3. 9. Genel Auburn şeması (Ağaçkale, 2010)	25
Şekil 3. 10. Sing Sing hapishanesi (Ağaçkale, 2010).....	26
Şekil 3. 11. Sing Sing hapishanesi hücre (Ağaçkale, 2010).....	26
Şekil 3. 12. Genel işinsal cezaevi şeması (Ağaçkale, 2010)	27
Şekil 3. 13. Genel işinsal cezaevi şeması (Ağaçkale, 2010)	27
Şekil 3. 14. İşinsal şemalı Berkshire ıslahevi (Meral, 2015).....	27
Şekil 3. 15. İşinsal şemalı doğu bölgesi devlet hapishanesi (Meral, 2015).....	28
Şekil 3. 16. Genel dikdörtgen cezaevi şeması (Ağaçkale, 2010)	28
Şekil 3. 17. Genel telefon direği cezaevi şeması (Meral, 2015).....	29
Şekil 3. 18. Camp Cooke cezaevi (Ağaçkale, 2010).....	29
Şekil 3. 19. Terre Heute ıslahevi planı (Ağaçkale, 2010)	30
Şekil 3. 20. Genel avlulu cezaevi şeması (Emiroğlu, 2003)	30
Şekil 3. 21. New Jersey Leesburg cezaevi (Ağaçkale, 2010).....	31
Şekil 3. 22. Genel Panoptik cezaevi şeması (Meral, 2015).....	31
Şekil 3. 23. Bentham'ın Panoptik modeli (Facoult, 1992; Meral, 2015)	32
Şekil 3. 24. Genel kampüs cezaevi şeması (Meral, 2015).....	32
Şekil 3. 25. Seagoville ıslahevi - Dallas (Ağaçkale, 2010)	33
Şekil 3. 26. Genel gökdelen cezaevi şeması (Meral, 2015)	33
Şekil 3. 27. Yeni Zellanda Auckland cezaevi (Ağaçkale, 2010).....	33
Şekil 3. 28. Genel modüler cezaevi şeması (Meral, 2015).....	34
Şekil 3. 29. Açık Cezaevlerinden Konya açık ceza infaz kurumu (CTE, 2013a)	37
Şekil 3. 30. Adana F tipi yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2012a)	39
Şekil 3. 31. Rize L tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2009a)	40
Şekil 3. 32. İzmir 2 Nolu T tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2012b).....	41
Şekil 3. 33. Diyarbakır E tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2012).....	43
Şekil 3. 34. Denizli D tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018a).....	43
Şekil 3. 35. Kartal H tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018b)	44
Şekil 3. 36. Osmaniye C tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2014a)	44
Şekil 3. 37. Zonguldak M tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2014b).....	45
Şekil 3. 38. Iğdır B tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2017d).....	46
Şekil 3. 39. Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (CTE, 2015a).....	46

Şekil 3. 40. Hatay çocuk kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018c).....	47
Şekil 3. 41. Aksaray kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018d)	48
Şekil 3. 42. Sındırgı A tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2015b)	49
Şekil 3. 43. Bodrum A1 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2015c)	49
Şekil 3. 44. Şarkışla A2 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2007)	50
Şekil 3. 45. Sandıklı A3 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2014c).....	51
Şekil 3. 46. Arhavi K1 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2009b).....	52
Şekil 3. 47. Gülnar K2 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2008a)	53
Şekil 3. 48. Ankara çocuk eğitimevi (Anonim, 2017a).....	54
Şekil 3. 49. Kent çeperinde cezaevi örneği (Tirali, 2000).....	57
Şekil 3. 50. Kent çeperinde cezaevi örneği (Tirali, 2000).....	57
Şekil 3. 51. Konum farklılaşması (CTE, 2004).....	58
 Şekil 4. 1. Çocuk genç cezaevi mekanları.....	72
Şekil 4. 2. Karışık cezaevinde çocuk ve kadın için bölümü olan cezaevleri küme örnekleme tekniki	73
Şekil 4. 3. Çan A tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2017b).....	74
Şekil 4. 4. Görünüş (Anonim, 2017b)	74
Şekil 4. 5. A tipi cezaevi mimari tip proje (Bayındırlık Bakanlığı Arşivi, Ağaçkale,2010)	75
Şekil 4. 6. Iğdır B tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2017d).....	77
Şekil 4. 7. Görünüş (Anonim, 2014d)	77
Şekil 4. 8. B tipi cezaevi mimari tip proje (Bayındırlık Bakanlığı Arşivi, Ağaçkale,2010)	78
Şekil 4. 9. Gülnar K2 tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2017e)	80
Şekil 4. 10. Görünüş (CTE, 2008).....	81
Şekil 4. 11. K2 tipi cezaevi mimari tip proje (Ağaçkale,2010).....	81
Şekil 4. 12. Antalya E tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2016a)	84
Şekil 4. 13. Görünüş (Anonim, 2016a)	84
Şekil 4. 14. E tipi cezaevi mimari tip proje (Ağaçkale,2010)	85
Şekil 4. 15. İzmir çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2016b).....	88
Şekil 4. 16. Görünüş (CTE, 2013b).....	89
Şekil 4. 17. Çocuk kapalı cezaevi mimari tip proje (Adalet Bakanlığı Arşivi).....	90
Şekil 4. 18. İzmir eğitim evi konumu (Anonim, 2016c)	92
Şekil 4. 19. Görünüş (CTE, 2008b).....	92

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2. 1. 2015 Yaş Grubuna Göre Suç İstatistikleri (TÜİK, 2015)	14
Tablo 2. 2. Suç türüne göre hüküm alan çocuklar (TÜİK, 2015).....	14
Tablo 2. 3. Geliş Nedenine Göre Güvenlik Birimine Gelen, Getirilen Çocuklar (TÜİK, 2015)	15
Tablo 3. 1. Türkiye'deki cezaevi modelleri	35
Tablo 3. 2. Açık cezaevi kurumları listesi (CTE,2004)	36
Tablo 3. 3. Kadın açık cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	37
Tablo 3. 4. F Tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	38
Tablo 3. 5. L tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	39
Tablo 3. 6. T tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	40
Tablo 3. 7. E tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	42
Tablo 3. 8. D tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	43
Tablo 3. 9. H Tipi Kapalı Cezaevi Kurumları Listesi (CTE, 2004)	44
Tablo 3. 10. Tipi Kapalı Cezaevi Kurumları Listesi (CTE, 2004).....	44
Tablo 3. 11. M tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	45
Tablo 3. 12. B tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	46
Tablo 3. 13. Kadın kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004).....	46
Tablo 3. 14. Çocuk kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	47
Tablo 3. 15. BTOK cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	47
Tablo 3. 16. A tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	48
Tablo 3. 17. A1 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	49
Tablo 3. 18. A2 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	50
Tablo 3. 19. A3 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	50
Tablo 3. 20. K1 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	51
Tablo 3. 21. K2 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)	52
Tablo 3. 22. Çocuk eğitim evleri listesi (CTE, 2004)	53
Tablo 3. 23. Çocuk ceza mekanları ihtiyaç listesi analizi	69
Tablo 4. 1. A tipi cezaevi mekân analiz tablosu.....	76
Tablo 4. 2. B tipi cezaevi mekân analiz tablosu.....	79
Tablo 4. 3. K2 tipi cezaevi mekân analiz tablosu.....	83
Tablo 4. 4. E tipi cezaevi mekân analiz tablosu	87
Tablo 4. 5. Çocuk kapalı cezaevi mekan analiz tablosu.....	91
Tablo 4. 6. İzmir eğitim evi mekan fotoğrafları (CTE, 2008b).....	93
Tablo 4. 7. Çocuk eğitim evi mekân analiz tablosu	94
Tablo 5. 1. Çocuk ceza mekanları mekân analizi.....	97

1. GİRİŞ

Suç, ceza ve cezaevi kavramları birbirlerine bağlı ve birbirlerini etkileyen kavramlardır. Suç ve ceza kavramları yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. İnsanoğlunun bir arada yaşamaya başlamasıyla beraber suç kabul edilen eylemleri gerçekleştiren bireyler hep var olmuştur. Topluluklar düzeni bozan eylemlerde bulunanları hep yok etme ve topluluktan çıkarma eğiliminde olmuşlardır. Suç işleyen bireyler on altıncı yüzyıl ve öncesinde bedensel cezalarla cezalandırılırken on altıncı yüzyıldan sonraki süreç içerisinde bedensel cezalar hürriyeti bağlayıcı cezalara dönüşmüştür. Hürriyeti bağlayıcı cezalar cezaevlerinin oluşmasına sebep olmuştur. Aydınlanma Çağından sonra cezaevi reformları yapılmaya başlanmıştır. On dokuzuncu yüzyılda cezaevleri suçluların cezalandırılma şekillerine göre tasarlanmıştır. Yirminci yüzyılda ise mekân tipolojilerine göre şekillenmiştir (Güllü ve Can, 2014; İçli, 2007; Özkan, 1998; Özkan, 2009; Tokdemir ve Kafadar, 2008).

On dokuzuncu yüzyılda suç, ceza ve cezaevi kavramlarının yargılanma ve uygulanma şekillerinin yetişkin ve çocuklar için aynı şekilde olmaması gerektiği öngörülmüştür. Bu görüş bağlamında yetişkinler suçu işlerken, çocuklar suça itilmektedir. Bireysel ve çevresel nedenler çocukların suça itilmesine sebep olmaktadır. Suçun ne olduğunu öğrenemeyen çocuğun suç işlemesi çocuğun değil toplumun suçudur; çünkü çocuklara nelerin suç olduğu yetişkinler tarafından öğretilmek zorundadır. Suça itilmiş çocukların topluma geri kazandırılması ilk amaç olmalıdır (Bayer, 2008; Özkan, 2009; Topçuoğlu, 2014; Yavuzer, 1985).

Çalışma kapsamında literatür araştırması yapılarak tespit edilen çocuk ceza mekanlarının uygun olan ve olmayan yönleri yapılan anket çalışması ve daha önceden yapılmış mahkûm çocuklarla yapılan görüşmelerin mekânsal açıdan değerlendirilmesi sonucu sorgulanarak çocuk cezaevlerinde olması gereken mekanlar tespit edilmiştir. Türkiye’de cezaevleri harflerle nitelendirilen tip projelerdir. Çalışma kapsamında Türkiye’deki cezaevlerinde bulunan çocuk mekanları tespit edilmiştir. Çocuk cezaevleri üçe ayrılmaktadır. Bunlar çocuk ve kadın için alanı olan kapalı cezaevleri, kapalı ceza infaz kurumları müdürlüğüne bağlı açık cezaevleri ve eğitim evleridir. Küme örnekleme tekniği kullanılarak örneklem projeler seçilmiştir. Seçilen örneklem alanlar üzerinden tespit edilen çocuk ceza mekanları sorgulanmıştır. Sonuçta çocuk ceza mekanlarının olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmiştir.

1.1. Tezin Amacı

Cezaevleri de toplumun, kentin, ve mimarlık disiplininin bir parçasıdır. Cezaevlerini diğer öğelerden ayıran en önemli özelliği mimarlık disiplini açısından mevcut kabullerin tersine bireyleri kısıtlayan ve sınırlayan bir yapı olmasıdır. Bu sebeple dünyada ve Türkiye’de cezaevi mimarisi üzerine çok az çalışma yapılmıştır. Bunun sonucunda cezaevleri tasarlanırken mevcut cezaevlerinin mimari kabulleri örnek alınarak yeni cezaevleri inşa edilmeye devam etmektedir. Özellikle çocukların suçlu değil suça itilmiş olduğunun kabul edildiği 21. yüzyılda ve suça itilmiş çocukların yetişkin suçlulardan farklı kabul edildiği bir dünyada mevcut cezaevlerinin mimari kabullerinin tekrarlandığı tasarımlar nicelik ve nitelik yönünden eksik kalmaya mahkumdur. Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki suça itilmiş çocukların hayata geri kazandırılması için kapatıldıkları mekanları inceleyerek, bu mekanların olumlu ve olumsuz yönlerini tespit etmektir. Literatür araştırmasındaki kaynaklar ışığında cezaevi mekanlarının tarihi süreç içerisindeki gelişimi incelenerek çocuk cezaevi mekanlarında tespit edilen eksikliklerin yeni tasarımlara ışık tutması amaçlanmıştır.

1.2. Tezin Kapsamı, Sınırları

Bu çalışma kapsamında cezaevlerinin değişimi ile dünyadaki ve Türkiye’deki çocuk cezaevlerinin oluşumu ve gelişimi ele alınmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde cezaevlerinin oluşmasına sebep olan suç ve ceza kavramları üzerinde durulmuştur. Suç kavramı incelenirken çocuk suçluluğu, çocukları suça iten nedenler incelenmiştir. Ceza kavramı incelenirken tarihi süreç içerisindeki ceza olgusunun gelişimi ve değişimi üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde suç ve cezanın sonucu olan cezaevi kavramı incelenmiştir. Cezaevlerinin tarihi süreç içerisindeki değişimi ve bu değişimin Türkiye’deki yansımalarından bahsedilmiştir. Çocuk-genç cezaevi (ıslahevi) kavramı üzerinde de durulmuştur. Çocuk-genç cezaevlerinin Dünyadaki ve Türkiye’deki değişimi incelenmiştir. Çocuk ceza mekanları literatür, anketler ve görüşmeler kapsamında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde çalışma A tipi, B tipi, K2 tipi, E tipi, Çocuk Kaplı Cezaevi ve Eğitim Evi ile sınırlandırılmıştır. Çalışma kapsamında çocuk ceza mekanları karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri, kapalı cezaevleri ve eğitim evleri olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmıştır. Çocukların kaldığı cezaevi mekanları tasarım kriterleri, tipolojileri ve cezaevi mekanlarının mekânsal

ve psikolojik yeterlilikleri açısından değerlendirilmiştir. Son bölümde ise tüm çalışma ile ilgili genel değerlendirme yapılmıştır.

1.3. Yöntem

Literatür çalışması yapılarak suç, ceza, cezaevi ve çocuk cezaevi kavramları incelenmiştir. Literatürden elde edilen ve mevcut çocuk cezaevlerinde bulunan mekanlar tespit edilerek çocuk cezaevlerinde bulunması gereken mekanlar elde edilmiştir.

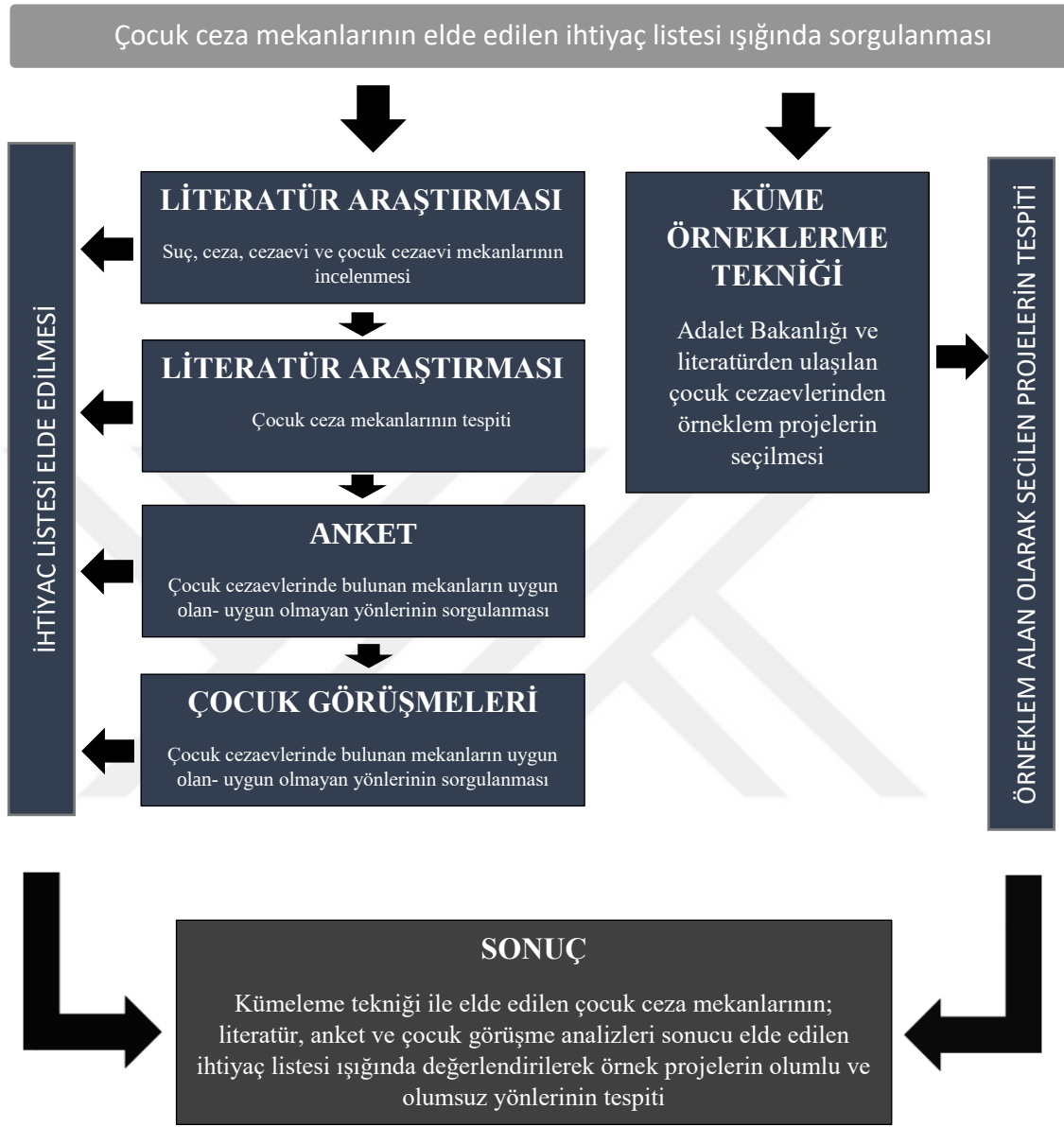
Literatür araştırması sonucu tespit edilen çocuk cezaevi mekanlarının mahkûm çocukların psikolojik, sosyolojik ve fizyolojik durumlarına göre tekrar değerlendirilmesi ve uygun olan/ olmayan alanlarının tespiti için daha önce çocuklar üzerine çalışma yapan 15 adet psikologla cezaevi mekanları üzerine anket tekniği kullanılarak sorgulama yapılmıştır. Ankette açık uçlu ve kapalı uçlu sorular sorulmuştur; çünkü kapalı uçlu sorularla tespit edilen uygun olan/olmayan mekanların neden uygun olup olmadığı açık uçlu sorular vasıtasıyla sorgulanmıştır.

Literatür araştırmasıyla tespit edilen mekanlar, anketlerle sorgulandıktan sonra mahkûm çocuklarla da görüşülerek değerlendirilmek istenmiştir. Çalışma başlangıcında cezaevinde kalan çocuklarla gözlem yöntemine dayanan görüşmelerin yapılması amaçlanmıştır; ancak çalışmanın Olağan Üstü Hal (OHAL) süreciyle aynı zamana denk gelmesi sebebiyle gerekli izinler alınamamıştır. Bu sebeple Tirali'nin (2000) yılındaki 'Çocuk Cezaevi İç Mekanları Üzerine Bir İnceleme' adlı yüksek lisans tezi kapsamında çocuklarla yapılan görüşmeler "Cezalı Çocuk Mekanları" tezi kapsamında yeniden değerlendirilmiş ve mekanlarla ilgili görüşmeler incelenerek çocukların gözünden çocuk ceza mekanlarının olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmiştir. 2000 yılında yapılan bir görüşmenin zaman aşımına uğrayıp uğramadığı sorgulanmış ancak; çocuk cezaevleri için hala aynı mekanların kullanılıyor olması ile elde edilen bulguların güncelliğini koruduğu kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, yapılan literatür araştırması, anket ve gözleme dayalı görüşmelerin incelenmesi sonucu çocuk cezaevlerinde bulunması gereken mekanların ihtiyaç programı tespit edilmiştir.

Alan çalışmasında ise Adalet Bakanlığı ve literatürden ulaşılan çocuk cezaevleri küme örnekleme tekniğine göre ayrılmış ve örneklem cezaevleri seçilmiştir. Bu kapsamda seçilen A, B, K, E, Çocuk Kapalı Cezaevi ve Eğitim Evi örnekleri literatür araştırması, anket ve gözleme dayalı görüşmelerin incelenmesi sonucu tespit edilen

verilerle ulaşılan çocuk ceza mekânları ihtiyaç programı ıřıĝında değerlendirilmiş ve çocuk ceza mekanlarının olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmiştir.

şekil 1. Yöntem

1.4. Kaynak Araştırması

Bu bölümde tezin ana hatlarını oluşturan suç ve ceza, cezaevi ve çocuk cezaevi kavramları ile ilgili literatürde bulunan bazı temel kaynaklara yer verilmiştir. Kaynakların ıřıĝında tez için gerekli altyapı oluşturulmuş, tezin sınırları belirlenmiştir. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmıştır.

Ağaçkale'nin (2010) "Ceza Mimarlığı" adlı yüksek lisans tezi İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır. Bu alışma kapsamında suç ve caza kavramlarının dinamizmi üzerinde durulmuştur. Özel fonksiyonların bir arada

bulunduğu cezaevlerinin mimari tasarım ilkelerine uygun tasarımlar olması gerektiği savunulmuştur. Çalışma kapsamında cezaevlerinin tarihi süreci ve Türkiye’deki tipolojileri değerlendirilmiştir.

Alacakaptan’ın (1970) “Suç Unsurları” adlı çalışması Sevinç Matbaa tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışma kapsamında suçun tanımları, sınırları ve kapsamı üzerinde durulmuştur. Suçun hukuki ve manevi boyutları incelenmiştir. Bununla birlikte suçun hukuki, sosyolojik ve kriminolojik bir kavram olduğu üzerinde durulmuştur. Çocuk suçluluğunun suçu hafifleten nedenler arasında olması da değerlendirilmiştir.

Artuk ve Alşahin’nin (2017) ‘Hapis Cezalarının ve Cezaevlerinin Tarihi Gelişimi’ adlı çalışması Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi tarafından yayınlanmıştır. Çalışma kapsamında hürriyeti bağlayıcı cezalardan önceki cezalandırma yöntemleri ve hürriyeti bağlayıcı cezalardan sonraki cezalandırma yöntemleri üzerinde durulmuştur. Cezaevlerinin doğuşu ve hapis cezasının tarihi gelişimi anlatılmıştır.

Bayer’in (2008) ‘Çocuk Eğitim Evleri ve Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Kalmakta Olan Ergenlerin Ahlaki Yargı Düzeylerinin İncelenmesi’ adlı yüksek lisans tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır. Tez kapsamında Bayer çocuk eğitim evleri ve Ankara çocuk ve gençlik kapalı cezaevi karşılaştırmıştır. Çocuk suçluluğunun dayandığı psikolojik ve çevresel etmenlerin üzerinde durmuştur.

CTE (Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü) Adalet Bakanlığı’nın sitesinde Türkiye’de var olan tüm cezaevlerinin fiziksel özelliklerini, kapsam ve amaçlarını belirten yayınlar paylaşmaktadır. Adalet Bakanlığı denetiminde olan site cezaevlerinin güncel durumları ile ilgilide bilgiler vermektedir.

Doğan’ın (2010) ‘Cezanın Amacı ve Hapis Cezası’ adlı çalışması Legal Yayıncılık tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada ilk olarak cezanın amacı üzerinde durulmuştur. Toplumdan topluma değişen ceza kavramının asıl amacının ıslah etmek olduğunu savunmuştur. Hürriyeti bağlayıcı cezaların tarihi gelişimini anlatmıştır. Son olarak çağdaş dönemde hapis cezalarının nasıl değiştiği ve değişmesi gerektiğini neden ve sonuçlarıyla açıklamıştır.

Dokgöz’ün (2002) ‘Prison Architecture A Typological Analysis Of Spatial Organizations In Respect To Punishment System’ adlı yüksek lisan tezi İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü tarafından onaylanmıştır. Tez kapsamında suç, ceza ve cezaevi

kavramları üzerinde durmuştur. Ceza mekanları ve cezaevi mekanlarının tarihi süreç içerisindeki gelişimini anlatmıştır.

Facoult'un (1992) 'Hapishanenin Doğuşu' adlı çalışması Türkiye'de İmge Kitapevi Yayınları tarafından yayınlanmıştır. Çalışmada suç, suçluluk, ceza şekilleri, ceza ve cezaevi kavramlarının gelişimi ve değişimi üzerinde durulmuştur.

Facoult'un (2000) 'Büyük Kapatılma' adlı çalışması Türkiye'de Ayrıntı yayınları tarafından basılmıştır. Bu çalışmada Facoult hürriyeti bağlayıcı cezalardan önce kapatılan insanlar üzerinde durmuştur. Özellikle cezaevlerinin doğuşundan önce istenmeyen tüm insanların kadın, erkek, çocuk suçlu, evsiz demeden beraber kapatılmasının oluşturduğu sosyolojik yıkıma dikkat çekmektedir.

İçli'nin (2007) 'Kriminoloji' adlı çalışması Seçkin Yayınları tarafından yayınlanmıştır. İçli bu çalışmasında suç davranışını açıklayan ekolleri açıklamıştır. Çocuk suçluluğu ve nedenlerinin üzerinde durmuştur. Suçun sosyolojik ve psikolojik sebep ve sonuçlarını anlatmıştır.

Meral'in (2015) 'Cezaevi Yapılarının Mekânsal Analizi ve Bu Bağlamda Yeniden Değerlendirilmesi' adlı yüksek lisans tezi Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır. Meral suç ve ceza kavramlarının tarihsel gelişim süreci içerisindeki değişim ve dönüşümünü ele almıştır. Tarihsel süreç içerisindeki hapishane tipolojisi üzerinde durmuştur. Kronolojik olarak hapishane formlarını incelemiştir.

Tirali'nin (2000) yılındaki 'Çocuk Cezaevi İç Mekanları Üzerine Bir İnceleme' adlı yüksek lisans tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır. Bu çalışmada çocukluk dönemi, çocuk suçluluğu, çocukları suça iten nedenler üzerinde durulmuştur. Çocuk ve mekân kavramı, çocuk cezaevi tasarımı ve mekanları sorgulanmıştır. Tez kapsamında cezaevinde bulunan çocuklarla görüşmeler ve gözlemler yapılmıştır.

Yavuzer'in (1985) 'Çocuk ve Suç' adlı çalışması Remzi Kitabevi tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada çocuk suçluluğu, suça yönlendiren etmenler üzerinde durulmuştur. Çocuk ve gençlerin topluma yeniden kazandırılması için yapılması gereken eğitim üzerinde durulmuştur. Türkiye'deki çocuk ıslahevlerinin gelişim ve değişimi anlatılmıştır.

2. SUÇ VE CEZA KAVRAMI

2.1. Suç Kavramı

Bireylerin yaşama biçimlerini şekillendiren kurallar vardır. Toplumsal düzenin bozulmaması için konulan sözlü veya yazılı kuralları yerine getirmemek suç olarak adlandırılmaktadır. Suç ile ilgili birbirinden farklı birçok tanım yapılmaktadır (İçli, 2007).

TDK' ya göre suç 2 şekilde açıklanmıştır. Birincisi *“törelere ve ahlak kurallarına aykırı davranış”*, ikincisi ise *“yasalara aykırı davranış, cürüm”* olarak belirtilmiştir (TDK, 2006a).

Suç, Platon'a göre ruhun hastalığıdır. Bunun yanında Platon bu hastalığın oluşmasının suçlunun bilgisizliklerinden, hazlarından ve tutkularından kaynaklandığını ileri sürmektedir (Özkan, 2009).

Aristoteles'e göre suçun kaynağı toplumsal koşullardır (Özkan, 2009).

Hippocrates'e göre suç işlemede toplumsal koşulların, fiziksel, biyolojik yapının ve kişilik özelliklerinin ilgisi vardır (Özkan, 2009).

Orta çağda ise suç; şeytanın, kötü ruhların bireylere yaptırdığı filler olarak tanımlanmaktadır (Dokgöz, 2002; Saltık, 2011; Walsh ve Ellis, 2007; Yavuzer, 2006)

Suç; Alacakaptan (1970)'a göre *“isnat yeteneğine sahip bir kişinin kusurlu iradesinin yarattığı icra veya ihmali bir hareketin meydana getirdiği yasada yazılı tipe uygun, hukuka aykırı ve müeyyide olarak bir cezanın uygulanmasını gerektiren bir eylemdir”*, Yavuzer (1981)'e göre *“kişiyi toplum halinde yaşayan diğer bireylerin karşısına çıkaran bir çatışmanın eseridir”*. Uluğtekin (1991)'e göre ise *“topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu yasa koyucu tarafından kabul edilen ve de açık seçik olarak tanımlanan eylem ve hareketlerdir”* olarak tanımlanmaktadır (Bayer, 2008).

Suç kavramını birbirinden farklı açıklayan sosyolojik kuramlar vardır. Bunlardan bazıları; Sosyal Organizasyonsuzluk Kuramı, Anomi Kuramı, Alt Kültür Kuramı ve Damgalama Kuramıdır. Sosyal Organizasyonsuzluk Kuramı bireyin bulunduğu çevrenin suç üzerindeki etkisini savunmaktadır ve şehrin bazı bölgelerin bireyleri suça sürüklediğini ileri sürmektedir. Anomi Kuramı, toplumsal yapıdaki bozulmasıyla beraber bireyin ahlaki ve sosyolojik olarak başkalaşmasının suça sürükleyen bir olgu olduğunu savunmaktadır. Alt Kültür Kuramında ise kültür çatışması suçun meydana gelmesine sebep olmaktadır. Alt Kültür Kurama göre; bireylerin kendi gibi olan bireylerle bir arada olma isteği farklı sosyal sınıfların oluşmasına sebep olmaktadır ve bu sosyal gruplarda oluşan kültür farklılığı kültür çatışmasına sebep olmaktadır. Damgalama Kuramında ise

toplumdaki bazı kişilerin diğer bireyler tarafından damgalanıp, dışlanmasıyla bu bireylerin suça sürüklendiği savunulmaktadır (Demirbaş, 2001; İçli, 2007; Ümit, 2007).

Suçla ilgili kuramların yanı sıra birçok teoride ortaya atılmıştır. Klasik ve neoklasik teoriler genel olarak kötü kişilerin suç işlediğini savunmuşlar ancak bunların dışındaki teoriler ise genellikle kötü çevrede yaşayan iyi insanların suç işlediklerini savunmuşlardır. Kontrol teorisinde ise bu yaklaşıma karşı çıkmıştır. Kontrol teorisinde bireyler genel olarak iyidir; ancak yetersiz eğitim ve sosyalleşmeden dolayı suç işleme eylemi ortaya çıkmaktadır. Kontrol teorisi anomi kuramının ayrıntılı ve geniş açıklaması olarak kabul edilmektedir. Durkheim'e göre bireyin iyi veya kötü olması bireye göre değil yaşadığı çevreye göre şekillenmektedir. Aile, sosyal çevre, komşu, akraba, akran bu bağlamda önemli yere sahiptir (Dolu ve ark., 2013; Saltık, 2011; Walsh ve Ellis, 2007).

Sonuç olarak suç kavramı yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. İlk insandan itibaren bu kavramdan söz edilmektedir. İlk insan olarak kabul edilen Hz. Adem'in yasak meyveyi yemesiyle suç olarak adlandırılan günah olgusu ortaya çıkmaktadır. Semavi din kitaplarında yer alan bilgilere göre Hz. Adem'in oğulları Habil ile Kabil arasında çıkan sorunun sonrası ilk suçun işlendiğinden bahsedilmiştir (Güllü ve Can, 2014; Özkan, 1998; Özkan, 2009; Tokdemir ve Kafadar, 2008). En ilkel kabilelerde bile suçtan söz edilmektedir. İnsanların toplu olarak yaşaması sonucu genel kuralları bozan bireyler ortaya çıkmıştır. Bu sebeple genel kuralları bozan eylemlerin yasak sayılması toplumdaki bireylerin bu eylemlere tepki vermesiyle ortaya çıkmıştır (Ağaçkale, 2010; Özkan, 2009; Tokdemir ve Kafadar, 2008). Kan bağı ile oluşmuş topluluklarda, ilkel kabilelerde başka bir topluluğa yapılan suç tüm kabileyi ilgilendirmiştir. Sadece suçu işleyen değil tüm kabile suç işlemiş gibi değerlendirilmiştir. Suç toplumu tehdit eden eylemlerin bütünü olarak ele alınmıştır. Yalnızca eski kabilelerde değil, Hammurabi ve Manu Kanunlarında, Eski Yunan'da, Mısır'da, Roma'da, Yahudilikte, Hristiyanlıkta, İslamiyet'te de toplum düzenini tehdit eden tüm eylemler suç olarak sayılmıştır. Ayrıca topluma karşı işlenen suçların yanında yaratıcıya karşı işlenen fiillerde bu topluluklarda suç sayılmıştır (Ağaçkale, 2010; Özkan, 2009; Tokdemir ve Kafadar, 2008).

18. yüzyıla kadar suç kavramı yalnızca devlete, topluma ve dine karşı işlenen suçlarken Fransız ihtilali ile beraber suç çeşitliliği artmıştır (İçli, 2007). 5237 nolu TCK'ya göre suç 4 şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar; insanlığa karşı suçlar, kişilere karşı suçlar, topluma karşı suçlar ve devlete karşı suçlardır (İçli, 2007). Yasal açıdan ise suç, yasaları ihlal eden tüm eylemler olarak belirtilmektedir (Ağaçkale, 2010; İçli, 2007; Özkan, 2009). Kısacası toplumun genel düzenini bozan veya bozma ihtimali olan tüm

fiillerin açık şekilde kanun koyucular tarafından belirlenmesiyle suç kavramının çerçevesi belirlenmiş olur. Kanun koyucular bu fiillerin sınırlarını suç kavramının hukuksal, sosyolojik, dini, ahlaki ve toplumsal yönlerini bir arada göz önünde bulundurarak belirlemektedirler. Kanun koyucuların bu sınırları belirlemesinin en önemli amacı ise toplumu sosyalizasyon içerisinde tutabilmektir. Bu sayede bireyler yapılacak ve yapılamayacak fiilleri kesin olarak bilmektedirler ve toplumun düzenini bozacak hareketlerden kaçınmaktadırlar (Bayer, 2008; Özkan, 2009; Tokdemir ve Kafadar, 2008).

2.1.1. Çocukluk

Çocukluk kavramı zaman içerisinde değişen ve gelişen kültürle beraber farklı şekillerde algılanmış ve tanımlanmıştır. Kesin sınırları olmayan her toplum tarafından farklı şekilde yorumlanan bu dinamik kavram üzerinde hala ortak bir doğru tespit edilmemiştir (Tokdemir ve Kafadar, 2008).

Tarih boyunca çocuk(luk) kavramı çeşitli şekillerde aktarılmıştır. Örneğin Eski Yunan'da çocukluk yaşamın bir evresi olarak görülmemiştir. Çocukluk yaşanacak hayatın başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Bu kabulleniş çocuklar için özel davranışlar gelişmemesine sebep olmuştur (Yavuzer, 1985). Orta çağda ise çocuk kavramı yok sayılmış, 6 yaşındaki çocuklar bile çalışma hayatının bir parçası olmuştur (Bayer, 2008). 17. yy'den itibaren çocukluğun farklı bir evre olduğu fikri benimsenmeye başlanmıştır; ancak fiili olarak hala çocuklar hak ettikleri değeri görememişlerdir. Çocuk kavramının ortaya çıkmasıyla beraber çocuk üzerinde farklı fikirler de belirlemiştir. 17. yüzyılda Locke çocuk zihninin boş olduğunu savunurken, 18. yüzyılda J.J.Rousseau çocuk zihninin mükemmel olduğunu savunmaktadır (Bayer, 2008). 19. yüzyılda çocukluk dönemi kavramının varlığı daha da benimsenmiştir. 20. yüzyıl ise "Çocuk Yüzyılı" olarak adlandırılmıştır. Bunun sebeplerinin başında ise birçok düşünürün, hukukçunun ve eğitimcinin çocuk üzerine yaptığı çalışmaların ciddi oranda artmasıdır. Bu düşüncelerin sonucunda çocukların yasalarda ve toplumda farklı bir yerinin olduğu kesinleşmiştir (Yavuzer, 1985).

Tarihsel süreçte bakıldığında hangi yaş aralığının çocukluğu tanımladığı ile ilgili fikirlerin sürekli değiştiği görülmektedir. Çocuk kelimesinin tanımı Türk Dil Kurumuna göre bile küçük yaşta olan kız veya erkek olarak açıklanmaktadır (TDK, 2006b). Modern çağda ise çocukluğun bitişi çocuğun reşit olmasıyla paralellik göstermektedir. Gelişim psikolojisine göre çocukluk 14 yaşında bitmektedir denilmesine karşın, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesine göre "*Ulusal yasalarca daha genç*

bir yaşıta reşit sayılma hariç, 18 yaşın altındaki her insan çocuk sayılır" (Bayer, 2008; Göç, 2006). TCK'nın 6/b maddesine göre "çocuk henüz 18 yaşını doldurmamış kişi" 'dir (Bayer, 2008). Bunun yanında dünyada çocukları erişkinlerden ayıran kavramsal yaş sınırı her ülke için aynı değildir. Almanya'da 21 yaş altı, Belçika'da 16 yaş altı, Yunanistan'da 17 yaş altı, ABD'deki 3 eyalette 16- 17 yaş altı, İsveç'te 21 yaş altı, Çin'de 21 yaş altı çocuk kabul edilmektedir (Bayer, 2008).

2.1.2. Çocuk suçluluğu

TCK'ya göre 12-18 yaş arası suçlular çocuk suçlular olarak tanımlanmaktadır (Bayer, 2008; Özkan, 2009).

Çocuk suçları iki şekilde tanımlanmaktadır. Birincisi yasalarda suç kabul edilen ve cezai yaptırımı olan hırsızlık, adam öldürme gibi suçlardır. İkincisi ise toplum düzenini bozan ancak yasalarda tam olarak cezai yaptırımı olmayan okuldan kaçma, evden kaçma gibi suçlardır (Bayer, 2008; Gander ve Gardiner, 2001). Her ne şekilde olursa olsun çocuk suçları erişkin suçlarından tür ve nedensellik bakımından farklı kabul edilmektedir (Bayer, 2008). Çocuklar neyin doğru neyin hata olduğunu etrafındaki yetişkinlerin onlara anlattıkları ve gösterdikleri kadar bilmektedirler. Gelişim sürecinde dürtüsel olarak suça meyil tüm çocuklarda vardır. Örneğin; küçük yaşlarda çocuklar ebeveynleri ya da vasileri tarafından uyarıldıkları ana kadar başkalarına ait olan nesneleri almamaları gerektiğini bilmezler. Bu nesneler komşu evindeki çikolata kadar maddi olarak düşük değerde olabilir; ancak çocuk için bu öğreti suçtan uzak durmanın bir parçasıdır (Bennett, 1960; Özkan, 2009; Tokdemir ve Kafadar, 2008; Yavuzer, 2006). Çocukların gelişimlerini tamamlayabilmeleri için yeterli fiziksel ve zihinsel eğitim ve öğretimlerini almış olmaları gerekmektedir. Eğer bir çocuk suç işliyorsa bu tüm toplumun eksikliği olarak kabul edilmektedir çünkü suç işleyen çocuk gerekli gelişimi tamamlayamamış demektir (Bayer, 2008; Özkan, 2009; Yavuzer, 2006).

Sonuç olarak hakları olan eğitim ve öğretimi gelişim sürecinde tamamlayamamış çocukların suçlu çocuklar olarak değil suça itilmiş çocuklar olarak tanımlanmaları daha doğrudur (Özkan, 2009).

2.1.3. Çocukları suça iten nedenler

Suçla itilmiş çocuklar tüm dünyada büyük toplumsal sorunlara neden olmaktadır (Kafadar, 2008). Çocuklar korunması gereken bireylerken onların suç işleyebilir hale getirilmesi bir çeşit çocuk istismarı durumudur.

. Çocukları suça iten nedenler bireysel ve çevresel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bireysel nedenler biyolojik-fiziki nedenler ve psikolojik nedenler olarak ikiye ayrılırken; çevresel nedenler ise aile, okul, ekonomik nedenler ve sosyal çevre olmak üzere dörde ayrılmaktadır (Bayer, 2008; Özkan, 2009; Topçuoğlu, 2014).

Bireysel nedenlerin ilki olan biyolojik ve fiziki nedenlerin en kuvvetli delillerinden biri biyologların yaptığı deneylerde kromozomlar ve suç işleme oranı arasında bağlantı bulunmasıdır. Kromozomlar hücre çekirdeğinin içerisindeki genetik materyallerin bulunduğu yapılardır. Normal şartlarda kadınlarda 44XX, erkeklerde 44XY olarak her bireyde toplam 46 kromozom bulunmaktadır. X ve Y kromozomları cinsiyet belirleyici kromozomlardır. Bazı bireylerde 44XYY olarak bulunabilmektedir. 44XYY bireyler incelendiklerinde suça olan meyillerinin fazla olduğu görülmüştür. ABD’de bir müddet XYY geni taşımak hafifletici sebep sayılmıştır; ancak ilerleyen yıllarda bunun tek başına yeterli veri olmadığı kanısına varılmıştır. Kromozomların yanı sıra beynin ön bölümü ile ilgili yapılan bazı psikocerrahi ameliyatlarının suç işleme ile ilgili davranışlarda olumlu etkiler bıraktığı kanıtlanmıştır. 20. yüzyılda kalıtım faktörünün de suç işlemede yeri olduğuna inanılmaktadır. Nesilden nesile suç işlemenin aktarıldığı görüşü savunulmaktadır. Fiziksel ve biyolojik yapı ile insanlar doğuştan suç işlemeye yatkın veya suç işlemeye yatkın olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır (Bayer, 2008; İçli, 2007; Siegel ve Senna, 1981; Yavuzer, 1981). İkinci bireysel neden ise psikolojidir. Zihinsel ve duygusal rahatsızlıklar bireylerin kişiliklerini etkilemektedirler (Bayer, 2008; Yavuzer, 1981). Nöropati, şizofreni, psikopati ve sosyopati gibi psikolojik rahatsızlıklar suça eğilimi arttırmaktadır. Bu psikolojik rahatsızlıkların oluşma sebepleri çok çeşitli olabilmektedir. Yeme bozukluğundan, yaşanan çevreye, aile içi iletişimsizlikten, genetik faktörlere kadar çok geniş alanları kapsamaktadır. Suça eğilim erken yaşta geçirilen depresyona bağlı olarak da gerçekleşebilmektedir. Duygusal tatmin açlığı birey içerisindeki şiddetin körüklenmesine yol açmaktadır (Bayer, 2008; İçli, 2007).

Çevresel nedenlerin bireysel nedenlere göre suça eğilimdeki yeri daha büyüktür. Birçok bireysel nedenin altında aslında çevresel neden bulunmaktadır. Çevresel nedenlerin ilki ve en önemlisi ailedir (Fişek ve ark., 2008). Bireyler dünyaya adımını aile aracılığıyla atmaktadır. Bireyin ilk sosyalleşme deneyimi aile içerisinde gerçekleşmektedir, öğrenilen bu sosyalleşme aile dışı topluluklardaki sosyalleşmenin ise rol modelini oluşturmaktadır (Bayer, 2008; Özkan, 2009; Özkök, 1996; Uluğtekin, 1991; Yavuzer, 1981). Ailenin eğitim durumu, yapısı, sosyal-ekonomik durumu, çocuğa karşı isteği, sevgisi veya sevgisizliği, çocuğa ayırdığı nitelikli zaman dilimi, çocuğu anlamaya

çalışması, çocuğa sosyalleşmeyi ve toplumsallaşmayı öğretme şekli ve başarısı, çocuğun eğitimine verdiği önem, aile içi iletişime verdiği önem çocuğun suça eğilimi ile direkt olarak bağlantılıdır. Çocuğa karşı sevgi ve ilgisizlik çocuğu suça ve sokağa iter; ancak tam tersi olması yani gerektiğinden fazla ilgi, hoşgörü ve müsemma da çocuğun bencilleşerek ötekileşmesine, karşısına çıkan sorunlarda agresifleşip toplum düzenini bozacak davranışlarda bulunmasına sebep olacaktır. Bu sebeple aileler çocuklarını büyütürken disiplin ve sevgi arasındaki bağlantıyı kurabilmelidirler. Çocuk aileden aldığı kadarını topluma yansıtmaktadır (Bayer, 2008; Fişek ve ark., 2008; Özkan, 2009; Yavuzer, 1981). Bireysel nedenler içerisinde olan kalıtsal nedenlerin de çocuğu suça ittiğine yukarıda değinilmiştir; ancak çocuk aile içerisinde gördüğü davranışları doğru davranış olarak kodladığı için suça itilme nedeninin genlerle mi yoksa aile içi iletişim ve aile içi davranış aktarımı sonucu mu olduğu tam olarak kanıtlanamamaktadır. Aile içinde suça eğilimi olan bireylerin varlığı çocuğun gözünde suçun sıradan hale gelmesine yol açmaktadır (Bayer, 2008; Yavuzer, 1981). Aile içerisindeki şiddet, alkolizm ve bunun gibi aile içerisinde normalleşmiş suçların çocukların suça eğilimini arttırması gibi yıkılan, ayrılan ailelerde ve iletişim kopukluğu olan ailelerde ve geniş ailelerde ilgisiz biçimde yetişen çocuklarda da kendini gösterme, kanıtlama çabasından ve intikam duygusundan dolayı suça olan eğiliminin arttığı görülmektedir (Özkan, 2009; Taner, 1985; Topçuoğlu, 2014; Saltık, 2011; Yavuzer, 1981). İkinci çevresel faktör olan okul ise en az aile kadar önemlidir. Okullar çocukların yalnız eğitim aldıkları yerler değildir aynı zamanda aileden sonra ilk rol model kabul edecekleri insanlarla karşılaştıkları sosyal alanlardır. Okullar aynı zamanda toplumsallaşma süreci içerisinde hataların ve yanlışların öğretildiği, çocuğun toplum içerisindeki rolünün ne olduğunu benimsediği, özgüvenin oluştuğu, kendi yaş grupları içerisindeki sorumluluklarını fark ettiği, yetenek ve becerilerini keşfederek geliştirdiği dinamik birer toplu yaşama yerleridir. Okullar bu toplumsallaşma adımlarını çocuklara benimsetebildikleri ölçüde başarılıdırlar. Başarısız okullardaki çocukların suça eğilimi artmaktadır (Bayer, 2008; Kepenkçi ve Özcan, 2001; Yavuzer, 1981). Okulların başarılı ya da başarısız olduğu kadar çocuklarında okullarda başarısız olmaları suça eğilimi arttırmaktadır. Okulda başarısız olan çocuğun dikkati okul dışına kaymaktadır ve suça eğilimi artmaktadır (Bayer, 2008; Uluğtekin, 1991; Topçuoğlu, 2014;). Çevresel nedenlerin üçüncüsü ise ekonomik nedenlerdir. Ekonomik nedenler diğer nedenleri direkt olarak etkilemektedirler. Ekonomik açıdan yetersiz olan ailelerde beslenme eksikliği, ailenin maddi yeterlilik sağlama gayesi sebebiyle çocuğa ayrılan zaman yetersizliği, eğitim yetersizliği, sağlık koşullarının yetersizliği, barınma

yetersizliği, nitelikli sosyalleşme yetersizliği gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu sorunlar çocuklarda özgüven eksikliği meydana getirebilmektedir. Sonuç olarak, aileden temel ihtiyaçlarını karşılayamayan çocuk dışarıya yönelecek ve suça eğilimi artacaktır (Bayer, 2008; Tokdemir, 2008). Çevresel nedenlerin dördüncüsü ise sosyal çevredir. Aile ve okul dışında oyun grubu olarak başlayan arkadaşlıklar şekil değiştirebilmektedir. Anti sosyal arkadaşlar ve suça eğilimli arkadaşlar çocukların kişilik gelişimleri üzerinde büyük rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalarda grup halinde işlenen suçların bireysel işlenen suçlara oranı daha yüksektir. Çocuk arkadaş çevresine kendini kabul ettirmek için daha kolay suç işlemektedir (Özkan, 2009; Topçuoğlu, 2014; Yavuzer, 2006). Aynı zamanda sosyalleşemeyen, yalnız kalan çocuklarda da suça eğilim gözlenmiştir. Mekân değiştiren, örnek olarak göç etmek gibi kendisini ait hissetmediği bir çevrede yaşamak zorunda kalan çocuklarda da suça eğilim artmaktadır. Sosyalleşemeyen çocuklar sosyalleşme ihtiyaçlarını kitle iletişim araçlarında bulmaktadırlar. Kontrolsüz şekilde erişebildikleri sanal ortamlar onların suça olan hazlarını arttırmakta ve körüklemektedir (Dilber,2014).

Sonuç olarak temel ihtiyaçları olan aile içi huzurdan, sevgiden, ilgiden ve eğitimden; okulda eğitim ve iyiye yönlendirici çalışmalardan, nitelikli sosyal çevreden yoksun kalan çocuklar bireysel faktörler olan biyolojik-fiziki ve psikolojik faktörlerin de etkisiyle suça itilmektedirler. Bu nedenler birbiriyle her zaman etkileşim halindedir. Genelde suç işlemiş bir çocukta bu nedenlerin birçoğu bir arada bulunmaktadır. Suça bir kez bulaşan çocukların tekrar suç işleme riskleri daha çok olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu çocuklara hakları geri verilmeli ve olumsuz şartları düzeltilmelidir. Çocukların suça sürüklenmesinden sonra toplumun görevi çocukları hayata geri kazandırmaktır (Özkan, 2009)

2.1.4. Suçlu çocukların suçlara göre istatistikleri

Suçlu çocukların suç işleme nedenleri, işledikleri suç türleri ve suça maruz kalma türleri yaşlarına, cinsiyetlerine, bulundukları zamana ve çevreye göre farklılık göstermektedir. Türkiye'deki suç istatistik çalışmaları ilk kez 1935 yılında yapılmıştır (Fişek ve ark., 2008).

TUİK verilerine göre 2015 yılı içerisinde en çok suç 15-17 yaş arası 2397 erkek çocuk tarafından hırsızlık suçu olarak işlenmiştir. Genel toplama bakıldığında 8993 suça itilen çocuğun 1208'i 12-14 yaş arası erkek, 48'i 12-14 yaş arası kadın; 7533 tanesi 15-17 yaş arası erkek, 204 tanesi ise 15-17 yaş arası kadındır.

Tablo 2. 1. 2015 Yaş Grubuna Göre Suç İstatistikleri (TÜİK, 2015)

SUÇ TÜRÜ	YAŞ			
	12-14		15-17	
	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN
TOPLAM	1 208	48	7 533	204
Öldürme	69	4	538	13
Yaralama	30	-	355	2
Cinsel suçlar	228	-	597	4
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	20	-	95	3
Hakaret	-	-	8	1
Hırsızlık	466	31	2 937	128
Yağma	319	6	1 899	21
Dolandırıcılık	-	-	-	-
Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti	28	3	376	18
Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, satın alma	-	-	24	1
Sahtecilik	3	-	46	3
Kötü muamele	-	-	-	-
Zimmet	-	-	-	-
Rüşvet	-	-	-	-
Kaçakçılık	1	-	13	-
Trafik suçları	2	-	2	-
Orman suçları	-	-	-	-
Ateşli silahlar ve bıçaklar ile ilgili suçlar	1	-	18	1
İcra İflas Kanunu'na muhalefet	-	-	-	-
Askeri Ceza Kanunu'na muhalefet	-	-	-	-
Tehdit	5	-	176	2
Mala zarar verme	5	-	34	-
Görevi yaptırmamak için direnme	1	-	14	-
Ailenin korunması tedbirine aykırılık	2	-	35	-
Diğer suçlar	28	4	366	7

2006-2015 yılları arasında en çok suç 2009 yılında işlenmiştir. En çok işlenen suç ise %41,6 ile yağmadır. İkinci sırada ise 2015 yılı bulunmaktadır. 2015 yılında en çok işlenen suç %52 ile hırsızlıktır.

Tablo 2. 2. Suç türüne göre hüküm alan çocuklar (TÜİK, 2015)

Suç türü	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Toplam (Sayı)	78	236	429	652	476	434	182	274	455	483
Öldürme	17	21	39	34	22	50	11	18	23	27
Hırsızlık	12	47	121	194	160	154	71	118	212	251
Irza geçmek	7	30	7	-	-	-	-	-	-	-
Fiili livata	3	5	28	-	-	-	-	-	-	-
Cinsel suçlar	-	-	-	42	20	9	5	22	40	31
Yaralama	3	14	9	13	17	10	4	7	17	7
Yağma	28	100	171	271	162	127	70	71	99	93
Diğer	8	19	54	98	95	76	21	38	64	74
Toplam (Yüzde)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Öldürme	21,8	8,9	9,1	5,2	4,6	11,7	6,0	6,6	5,1	5,6
Hırsızlık	15,4	19,9	28,2	29,8	33,6	36,2	39,0	43,1	46,6	52

Irza geçmek	9,0	12,7	1,6	-	-	-	-	-	-	-
Fiili livata	3,8	2,1	6,5	-	-	-	-	-	-	-
Cinsel suçlar	-	-	-	6,4	4,2	2,1	2,7	8,0	8,8	6,4
Yaralama	3,8	5,9	2,1	2,0	3,6	2,3	2,2	2,6	3,7	1,4
Yağma	35,9	42,4	39,9	41,6	34,0	29,8	38,5	25,9	21,8	19,3
Diğer	10,3	8,1	12,6	15,0	20,0	17,9	11,5	13,9	14,1	15,3

2011-2015 yılları arasında 303213 kişiyle en çok 2015 yılında çocuklar güvenlik birimine getirilmiştir. Gelme sebepleri içerisindeki en büyük nedense mağduriyettir. Toplam 142.179 çocuk 2015 yılı içerisinde mağdur olduğu için güvenlik birimine getirilmiştir.

Tablo 2. 3. Geliş Nedenine Göre Güvenlik Birimine Gelen, Getirilen Çocuklar (TÜİK, 2015)

Geliş nedeni	2011	2012	2013	2014	2015
Toplam	204 040	245 080	273 571	290 414	303 213
Suçla sürüklenme	84 916	100 831	115 439	117 486	118 245
Kabahat işleme	1 279	770	551	697	485
Terk	27	43	42	51	175
Evden kaçma	3 222	2 424	2 821	3 193	3 010
Buluntu	1 208	1 661	1 732	1 792	1 238
Kayıp (Bulunan)	10 067	12 474	16 218	18 696	17 706
Mağdur	88 582	111 857	121 717	131 172	142 179
Madde kullanımı	418	245	230	219	213
Sokakta çalışma	1 712	2 213	1 574	3 267	1 538
Sokakta yaşama	24	17	15	23	19
Kanunsuz çalışma	16	13	19	24	20
Bilgisine başvurma	5 418	7 075	8 588	10 020	13 217
Okula gönderilmeme	1 129	527	123	108	410
Kurumdan kaçma	1 106	1 256	1 093	863	1 216
Diğer	4 916	3 674	3 409	2 803	3 542

Sonuç olarak çocuklar suça işleme şekilleri ve güvenlik birimine getirilme nedenleri incelendiğinde suça itilmiş çocukların sayısının azımsanamayacak kadar çok olduğu görülmektedir. Bu çocukların topluma geri kazandırılmaları için hak ettikleri ortamlar onlara geri sunulmalıdır.

2.2. Ceza Kavramı

Suç işleyerek toplumun düzenini bozan davranışta bulunan kişilere yapılan yaptırım ceza olarak adlandırılmaktadır. Ceza kavramı TDK ‘ya göre “uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım” olarak tanımlanmaktadır (İçli, 2007; TDK, 2006c).

Suç işlenen her yerde ceza vardır. Cezanın uygulanmasının nedenleri ve uygulama şekilleri ile ilgili farklı fikirler öne sürülmüştür. Kant’ın savunduğu mutlak teoriye (kefarete ve adalet teorisi) göre ceza bir amaçtır, sonucuna ve yarar sağlamasına bakılmaksızın ceza uygulanmalıdır görüşünü savunulmaktadır. Klasik ekol için ise ceza

insanları suç işlemekten vazgeçirecek kadar katı olmalıdır, suçun önlenmesi cezadan daha önemlidir (Vito ve ark., 2007). Feuerbach'ın de savunduğu faydacılık teorisine göre ise ceza caydırmak içindir. Faydacılık teorisine göre hem suçlu kefareti ödemelidir hem de toplum suçun cezasına karşı korkutularak suç işlemekten alıkoymalıdır (Ağaçkale, 2010). Klasik ekolün savunucularından olan Bentham sosyal kontrol felsefesini savunmuştur. Bu görüşe göre iki duyu insanların hayatına yön vermektedir. Bunlar; acı ve zevktir. Acı arzu edilmeyen bir duyguyken, zevk istenilen bir duygudur. Bu sebeple suçlulara verilecek cezalarda acı zevk oranında işlenen suçtan alınan zevk verilecek cezanın acısından ne kadar küçük olursa caydırıcılığı o kadar fazla olmaktadır (Saltık, 2011). Modern hukukta ise ceza anayasada yasak olan davranışların ve eylemlerin karşılığında devletin toplum adına suçlunun bazı hak ve özgürlüklerini elinden alması ve suç eğiliminde olan bireylere karşı aldığı caydırıcı ve koruyucu tedbirdir. Modern hukuktaki bu ceza şekline ise hürriyeti bağlayıcı cezalar denilmektedir (Ağaçkale, 2010; Oral, 1999; Özkan, 2009).

2.2.1. Ceza kavramının tarihsel süreç içerisindeki gelişimi

Ceza tarihi yaygın cezalandırma şekillerine göre 3'e ayrılmaktadır. İlk Orta Çağın başlarında ortaya çıkan kefareti ve para cezasıdır. İkincisi Orta Çağın sonunda işkence ve hunharca uygulanan idamlardır. Sonuncusu ise hürriyeti bağlayıcı cezalardır. İlk iki cezalandırma yöntemini hürriyeti bağlayıcı cezalardan önceki dönem olarak adlandırmak kavramları açıklamak açısından daha uygundur. Birçok uygarlıkta bu dönemler kesin çizgilerle ayrılmamış ve geçiş süreçleri yaşanmıştır (Gürsoy ve Altun,2010)

2.2.1.1. Hürriyeti bağlayıcı cezalardan önceki ceza tarihi

İlk çağlarda suç işlemiş kişi toplumun düşmanı kabul edilmiştir. Bu yıllarda kişiyi suça sürükleyen sebeplerden bahsedilmemiştir (Ağaçkale;2010; Gürsoy ve Altun,2010; Gürtuna, 2009; Şahin, 2015). M.Ö. 2000 yılları civarında oluşturulan Hammurabi Yasalarında kısasa kısas prensibi kabul edilmiştir. 282 maddeden oluşan bu yasanın şartları oldukça ağırdır. Sırasıyla 229-230-231-232. maddeleri:

“Eğer bir kişi evini inşa eden ustanın hatası yüzünden yıkılan evinde ölürse, o usta ölümle cezalandırılır, eğer kişinin oğlu aynı şekilde ölürse ustanın oğlu ölümle cezalandırılır, eğer ev sahibinin kölesi ölürse, evi yapan kişi ev sahibine köle vermekle yükümlüdür, eğer ev sahibinin herhangi bir eşyası hasara uğrarsa, evi yapan kişi bunu ödeyecek, ayrıca işine özen göstermediğinden ve evi yeterince sağlam inşa etmediğinden

ötürü evin yıkılmasına yol açtığı için kendi imkanlarıyla yeni bir ev inşa edecektir” şeklindedir (Ağaçkale, 2010; Anonim, 2006).

Hürriyeti bağlayıcı suçlardan önceki dönemde cezalandırma şekillerini net şekilde anlatan Damiens adlı katilin ceza hükmü aşağıdaki gibidir. 01.04.1757 tarihinde “Gazete d’Amsterdam” Gazetesinde haber olarak yayınlanmıştır. Haber şu şekildedir:

“Damiens, 2 Mart 1757’ de Paris Kilisesinin cümle kapısının önünde, suçunu herkesin karşısında itiraf etmeye mahkum edilmişti; buraya elinde yanar halde bulunan iki libre ağırlığındaki bir meşaleyi taşıyarak, üzerinde gömlekten başka bir şey olmadığı halde iki tekerlekli bir yük arabasında götürülecekti; sonra aynı yük arabasıyla Grave meydanına götürülecek ve burada kurulmuş olan darağacına çıkartılarak memeleri, kolları, kalçaları, baldırları kızgın kerpetenle çekilecek; babasını(kralı) öldürdüğü bıçağı sağ elinde tutacak ve kerpetenle çekilen yerlerine erimiş kurşun, kaynar yağ, kaynar reçine ve birlikte eritilen balmumu ile kükürt dökülecek, sonra bu bedeni dört ata çektirilerek parçalatılacak ve vücudu ateşte yakılacak, kül haline getirilecek ve bu küller rüzgara savrulacaktır.”

Devamında;

“sonunda onu parçaladılar. Bu sonuncu işlem çok uzun sürdü çünkü kullanılan atlar, çekmeye alışık değillerdi; bu yüzden dört tane yerine altı tane koymak gerekti, buda yetersiz kadı; talihsizin bacaklarını koparmak için sinirlerini ve eklemlerini baltayla parçalamak gerekti... çok küfürbaz olmasına rağmen ağzından tek bir sövgü bile çıkmadı; sadece korkunç acılardan dolayı müthiş çığlıklar atıyordu ve çoğu zaman Allah’ım bana acı; İsa beni kurtar diyordu. Seyirciler ileri yaşlarına rağmen zavallıyı teselli etmek için bir anını bile ziyan etmeyen Saint Paul papazının mahkûmun üzerine titremesinden büyük ders aldılar... Cellatlar aralarında toplandılar ve Damiens onlara mesleklerini yaptıkları için onlara küfür etmediğini, onlara kızmadığını söylüyordu; kendi için Allah’a dua etmeleri için yalvarıyordu...” (Facoult, 1992; Gürsoy, 2010).

Yukarıdaki örnek hürriyeti bağlayıcı cezalardan önceki dönemi net bir şekilde anlatmaktadır. Cezanın herkesin gözü önünde yapılması cezanın caydırıcılık ve toplumu korkutucu boyutunu çok net şekilde göstermektedir. Böylece toplumdaki her birey suç işlemenin karşılığı olan cezanın boyutlarının farkındadır. Suçlunun olay karşısındaki tepkisi ise toplum tarafından ceza tipinin ve şeklinin normal karşılandığını ispatlamaktadır. Cezanın şekli ve uygulanışı azap verici ve vahşicedir (Facoult, 1992; Gürsoy, 2010).

Hürriyeti Bağlayıcı suçlardan önce suçlular infazlarını bekleyene kadar bir mekânda tutulmuşlardır (Ağaçkale, 2010). Dünya üzerinde iz bırakan uygarlıklar da ceza ile ilgili hem benzer hem de farklı görüşler benimsemişlerdir (Gürsoy, 2010).

Eski Yunanda da ceza şekli intikam ve kısastır. Eski Yunan filozofu olan Platon cezanın şeklinin korkutma ve iyileştirme olması gerektiğini savunmuştur; ancak bu şekilde uygulanmamıştır. Kamuya açık alanda rencide etme, para cezası, kölelik, sürgün, şiddet, işkence ve ölüm gibi cezalar uygulanmaktadır (Ağaçkale, 2010; Gürsoy, 2010).

Roma döneminde beden cezası uygulaması ciddi ölçüde azalmıştır. Para cezası, kölelik gibi cezalandırma şekilleri de bulunmaktadır (Ağaçkale, 2010; Gürsoy, 2010).

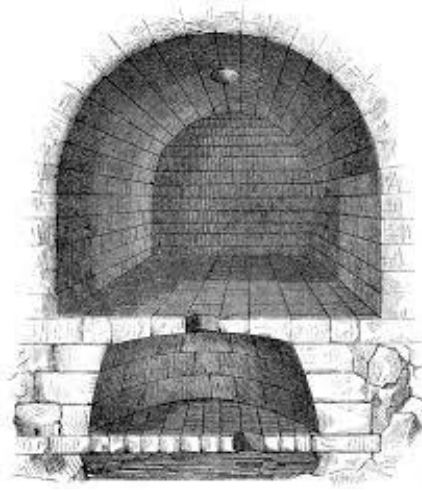
Cermenlerde ceza şekli esir alma, fidye isteme, kölelik, para cezası ve ölümdür. Ceza asıl olarak intikam alma anlamına gelmektedir. Hürriyeti bağlayıcı cezalarda vardır; ancak çok nadir uygulanmıştır (Gürsoy, 2010).

İslamiyet'te bedeni cezalar esastır. İslamiyet'in Hz. Peygamber ve dört halife döneminde hürriyeti bağlayıcı cezalar bulunmamaktadır, bunun yerine kısa süreli kapatma cezaları mevcuttur (Bekiroğlu, 2011; Demirbağ, 2008; Doğan, 2010; Eren, 2012; Gürsoy, 2010). “Hudut” (had), “kisas” ve “ta’zir” islam hukukun ceza şekilleridir. Had şeri hükümleri kapsamaktadır. Ta’zir, had ve kisas dışında yetkili kişinin inisiyatifine bırakılan cezadır. Kapatılma, hapsedilme ta’zir cezasıdır. Kisas ise yaptığı suçun aynısının ceza olarak verilmesidir (Doğan, 2010; Eren, 2012).

2.2.1.2. Hürriyeti bağlayıcı cezalardan sonraki ceza tarihi

Hürriyeti bağlayıcı cezaların geçmişi Avrupa’da 400 yıllık bir geçmişe sahipken, Anadolu’da 1870’lerde başlamıştır (Gürsoy, 2010).

Roma’daki ilk zindan olan Tullianum’un varlığı Roma döneminde hürriyeti bağlayıcı cezaların varlığının kanıtı olmuştur. Tullianum’da cezası belirlenmeyen suçlular üst katta, ölüme terk edilenler ise alt katta kapatılmaktadır. Romalılar genellikle hürriyeti bağlayıcı cezaları tutuklama yerine çalışarak ödemişlerdir. Çalıştıkları zaman ekonomiye de katkı sağladıkları için çalışarak cezalandırma şekli devlet tarafından daha çok benimsenmiştir. Borcu olan insanlar borçlarını ödeyene kadar alacaklılarının yanında hürriyetlerinden yoksun şekilde çalışmışlardır (Şekil 2.1). Bu uygulama hürriyeti bağlayıcı cezaların gelişimi açısından önem taşımaktadır (Ağaçkale, 2010; Gürsoy, 2010).

Şekil 2.2. Tullianum (Anonim, 2008)

Kilisenin etkisi Roma döneminden sonra artmıştır. İlk önce uygunsuz davranışlarda bulunan rahip ve rahibelerin manastırlara kapatılmasıyla hürriyeti bağlayıcı cezalara adım atılmıştır. Piskopos ve baş rahiplere 1298 yılında hürriyeti bağlayıcı cezaları verebilme izini verilmiştir (Gürsoy, 2010).

Osmanlı şeriatla yönetildiği için genel olarak beden cezaları uygulanmıştır. 1840 yılında hapishanelerin kurulmasıyla hürriyeti bağlayıcı cezalar gündeme gelmiştir. 1858 yılında kalebentlik, hapis ve kürek-bent cezaları hürriyeti bağlayıcı cezalar arasında yerini almıştır. Ağır cezalar kürek ve kalebentlikken hafif cezalar hapis cezası olarak belirlenmiştir (Ağaçkale, 2010; Gürsoy, 2010; Tekin ve Özkes, 2008; Şahin, 2015; Şen, 2016). Kısa süreli tutuklamalar için ise kaleler ve zindanlar kullanılmıştır. Zindanlar cezalarını bekleyen mahkumların infazlarını bekledikleri yerler olmuşlardır; ancak bazı suçlar için de suçluların ıslah edilmesi için kullanılmıştır. Yedikule zindanları, Galata ve Eminönü Baba Cafer Zindanları, Rumeli Hisarı Zindanları en önemlileridir (Meral, 2015).

Cumhuriyetle beraber kalebentlik ve kürekbentlik cezaları kaldırılmıştır. Bunun yerine hapis cezası getirilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında hürriyeti bağlayıcı ceza kapsamında verilen hapis suçları için oluşturulan hapishanelerin fiziksel durumları oldukça kötü durumdadır. Süreç içerisinde getirilen yeni kanunlarla hapishanelerin fiziksel durumları için yeni düzenlemeler yapılmıştır. TCK'nın 11. Maddesine göre: “ağır hapis, hapis, sürgün ve hafif hapis” hürriyeti bağlayıcı cezalardır (Ağaçkale, 2010; Gürsoy, 2010). 21. yüzyılda ceza ahlaki olmalıdır, gurur kırıcı olmamalıdır. Ceza yalnızca suçluya verilmelidir, yakın çevresi bu cezadan zarar görmemelidir (Ağaçkale, 2010).

3. CEZAEVİ KAVRAMI

3.1.Cezaevi (Hapishane) Kavramı

Cezaevi ya da hapishane olarak tanımlanan mekanlar hürriyeti bağlayıcı cezaların varlığıyla paralel şekilde oluşmuştur. Hapishane, “haps” kelimesinden türemiştir. Haps kelimesinin anlamı ise zapt etme, alıkoyma, kapatmadır (Şahin, 2015). Kapatma işlemi cezaevleri kurulmadan önce mekanların artık alanlarında gerçekleşmiştir. Kuyular, mahzenler, sarnıçlar, kaleler ilk tutuk yerleri olmuşlardır (Ağaçkale, 2010)

Kapatılma kavramı önceleri sadece suçlular için uygulanmamıştır. Akıl hastaları, isyankârlar, evsiz çocuklar ve yetişkinler, çalışamayacak durumda olanlar, işsizler ve hastalar aynı mekâna kapatılmışlardır. Fransız devrimiyle birlikte kapatılanlar gruplandırılmaya başlanmıştır. Zamanla hastalar hastaneye, işsizler işliklere, gençler ıslahevlerine ve suçlular cezaevlerine gönderilmiştir (Facoult, 2000; Şen, 2016; Gürtuna, 2009).

Kapatılma bedeni cezalara karşı çıkan bir reform olarak ortaya çıkmıştır; ancak 21 yüzyılda kapatılma, hapsedilme kavramının varlığı ve uygulanma şekli hala tartışma konusu olmaktadır. Hürriyeti bağlayıcı cezaların başında gelen kapatılma idam gibi geri dönüşü olmaması dolayısıyla ve kapatılan bireylerin fizyolojik ve psikolojik durumları sebebiyle tartışılmaktadır (Ergüden, 2007).

3.2. Dünyada Cezaevi Modelleri Tarihi Sürece Göre Gelişimi

Yüzyıllar boyunca insanları kapatma işlemi hep var olsa da zaman içerisinde şekil değiştirmiştir. Kapatılma eyleminin şeklinin değişmesi sonucu kapatma, hapsetme mekanları da tarihi süreç içerisinde şekil değiştirmiştir (Ağaçkale, 2010).

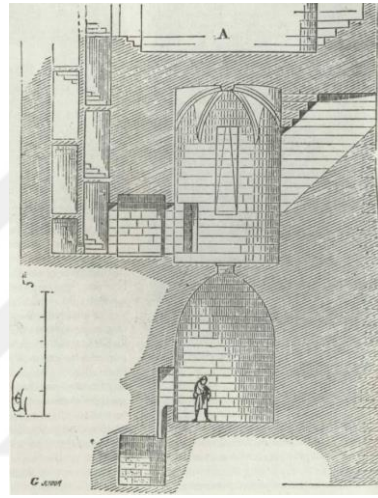
3.2.1. On altıncı yüzyıl ve öncesi cezaevi modelleri

Bu çağlarda tüm dünyada acı çektirerek, işkenceyle ölüm, bedensel cezalar ve sürgün cezaları ön planda bulunmaktadır (Gürtuna, 2009). Ölümü beklemek için hapsedildikleri alanlar: kaleler, kent kapıları, zindanlar, dini yapılar, kuyular ve mahzenlerdir (Ağaçkale, 2010).

Kaleler kalın, yüksek duvarlı, burçlu savunma yapılarıdır. Bu yapılar şehrin korunmasını sağlarken aynı zamanda hizmetkarlar, muhafızlar içinde yaşam alanıdır ve şehrin deposudur. Bununla beraber kalelerde idari mekanlar da bulunmaktadır. Bu işlevlerden arta kalan alanlar ise suçluların infazlarını bekledikleri alanlardır. Cezalandırma şekilleri suçluların cezalarına ve mevkilerine göre değişmektedir. Hizmetkarları olan siyasi ve dini suçlular kale içerisinde özgür gezebilmekteyken kale

içerisinde küçük kafeslerde bulunan işkence gören mahkumlarda bulunmaktaydı (Ağaçkale, 2010; Fairweather, 1975; Meral, 2015).

Zindanlar bir diğer infaz bekleme veya bedensel acı çekme alanlarıdır. Sözlük anlamı karanlık demektir. “Oubliette” adı verilen zindanlar içerisine suçluların atılarak ölüme terk edildikleri mekanlardır. Genellikle mahkeme salonlarının altında bulunmaktadır. “Oubliette” kelimesi unutmak, vazgeçmek kelimelerinden gelmektedir. 16. yüzyılda Fransadaki Pierrefond Şatosu’nda 13 metre derinliğinde bir oubliette bulunmuştur. Bu mekânın obliette olduğunun en büyük kanıtı içerisinde bulunan kemiklerdir (Şekil 3.1) (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015; Johnston, 2006).

Şekil 3. 1. Oubliette (Pierrefond Şatosu, Fransa) (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015)

Yedikule zindanları ise bir diğer zindan örneğidir. 390 yılında 1. Theodosius tarafından zafer takı olarak yaptırılmıştır. 400lü yıllarda kentin surlarıyla birleştirilmiştir. 1453 İstanbul’un fethi ile üç kule ilave edilmiş ve Osmanlı surlarıyla bütünleştirilmiştir. Böylece Bizans ve Osmanlı yapısı bir bütün olmuştur. İlk yapılış amacı görkemli bir zafer takı olan yapı 15. yüzyıldan sonra devlet suçlularının kapatıldığı bir mekân olarak kullanılmıştır (Şekil 3.2) (Şekil 3.3) (Ağaçkale, 2010; Kalkan, 2004).

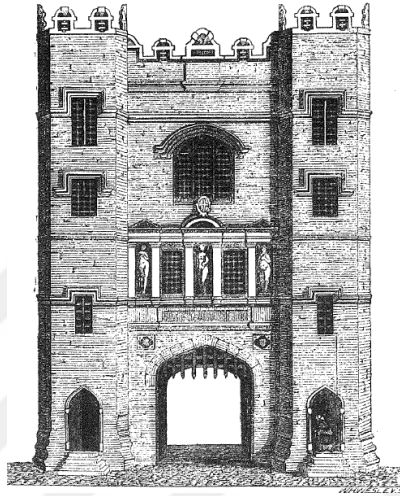

Şekil 3. 2. Yedikule zindanları (Cibran, 2004)

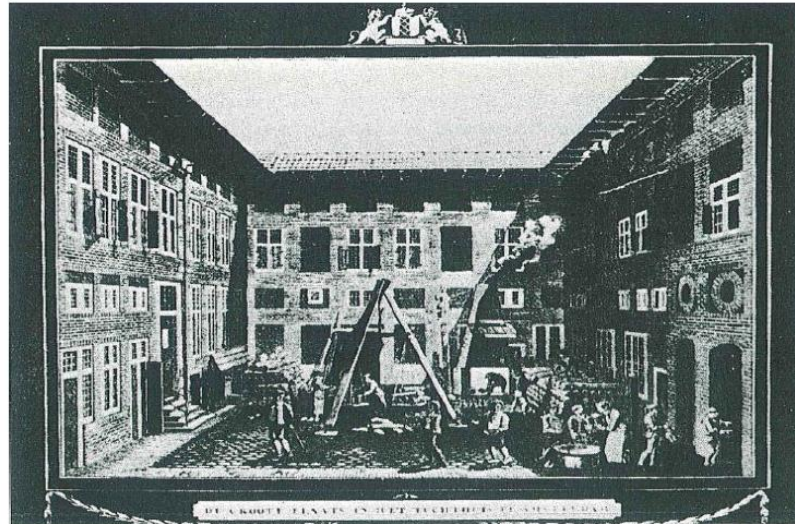
Şekil 3. 3. Yedikule zindanları (Ağaçkale, 2010)

Orta Çağ'da kentin büyümesiyle kent etrafında savunma amaçlı yapılan surlarda kent kapıları bulunmaktadır. Şehir kapıları tarafsız bölgelerdir. Suçlular bu kent kapılarına sığınmışlardır ve cezalarını buralarda çekmişlerdir. Kent kapılarının hapishane olarak kullanılmasının en önemli örneklerinden biri Londra'daki Newgate Hapishanesidir (Şekil 3.4). 13. yüzyılda kent kapısı olarak yapılan mekânın zemin katında ve bodrum katında zindanlar bulunmaktayken, 15. yüzyılda yıkılarak tamamı hapishane olarak tekrar yapılmıştır. 17. yüzyılda ise yapıya ek mekanlar yapılarak tamamen hapishaneye çevrilmiş adına Newgate Hapishanesi denilmiştir (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015).

Şekil 3. 4. Newgate Hapishanesi girişi, Londra (Meral, 2015:23)

Amsterdam ıslahevleri 16. yüzyılda hürriyeti bağlayıcı cezaevlerinin öncülüğünü yapmıştır (Gürtuna, 2009). *“1588’de Amsterdam Ceza Mahkemesi Jürisinin, 16 yaşını aşmamış bir genç hırsız alııldığı gibi ölüm cezasına mahkûm etmeyerek, devlet tarafından eğitilip iyileştirilmesi yönünde karar vermesi sonucu şehir meclisi 1595’te Klarissen Manastırı’nın bir kısmının çalışma ve iyileştirme kurumu olarak düzenlenmesine karar verdi.”* şeklindeki hüküm bunun ilk örneğidir. İslahevleri çocuk suçluların barındığı cezaevleridir. Amsterdam ıslahevleri genellikle avlulu tasarlanmışlardır. Suçlular avluları kullanabilmişlerdir. Yapı dışarıyla bağlantıyı kesmektedir. Amsterdam ıslahevleri cinsiyete göre ayrılmıştır. Yapılarda eğitim mekanları, dini mekanlar ve ceza mekanları bulunmaktadır. İlk olarak ıslahevi olarak oluşan yalnız hafif suçluların bulunduğu yapılar zamanla hapishaneye dönüşmüştür, hapishanelerde zamanla tekrar özelliklerine göre ayrılmıştır (Şekil 3.5) (Çakmakoğlu, 2004; Meral, 2015).

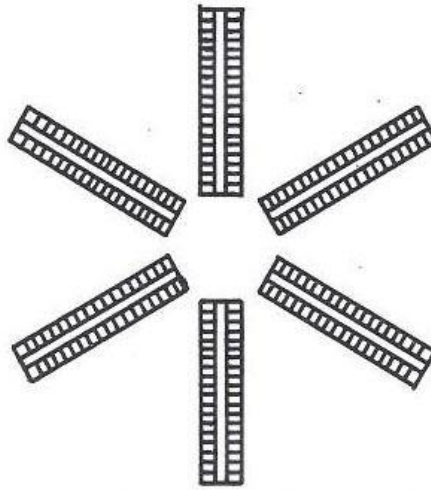
3.2.3. On dokuzuncu yüzyıl cezaevi modelleri

On dokuzuncu yüzyılda iki hapisane tasarımı ön plana çıkmaktadır. Birincisi Pennsylvania Sistemi, ikincisi ise Auburn sistemidir. İngiliz iyi hal ise ikisinin karışımıdır.

3.2.3.1. Pennsylvania sistemi (tecrit-hücre sistemi)

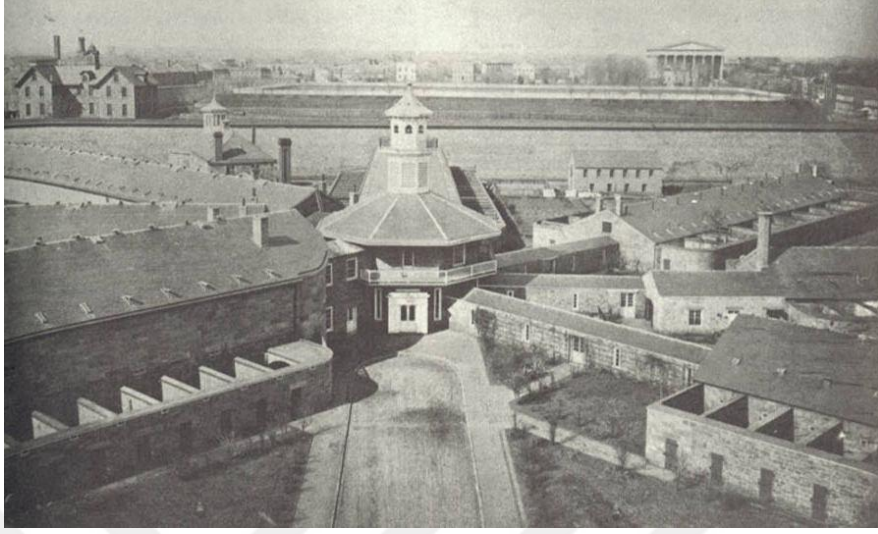
Protestan tarikat üyeleri olan Quakerslar Avrupa’da inançları yüzünden ağır cezalar alarak Amerika’ya taşınmışlar ve Pennsylvania eyaletini kurmuşlardır. Oluşturdukları ceza kanunlarına göre Pennsylvania Sistemini kurmuşlardır. Pennsylvania Sistemine göre mahkûm gece ve gündüz tek başına bir hücrede kalmaktadır. Sistemin amacı tecrit-yalnızlaştırmaktır. Kaldığı süreyi yaratıcıdan af dileyerek geçirmektedir. “*Bu süreçte hatalarından ders almaktadır*” düşüncesi hakimdir (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015). Pennsylvania Sisteminde hücrelerine gönderilen mahkûmlar diğer mahkûmlarla hiçbir şekilde görüşmemişlerdir, mahkûmlar işlerini ve aktivitelerini hücrelerinde gerçekleştirmişlerdir. Gün içerisinde avluya çıktıkları zaman diğer mahkûmlar tarafından tanınmamaları için kukuleta takmışlardır. Hücrelerde tek duydukları ses onları doğru yola iletmeye çalışan rahiplerin sesleridir; ancak onları da görmemektedirler (Ağaçkale, 2010; Artuk ve Alşahin, 2017; Meral, 2015).

Pennsylvania şeması ortada avludan yapılan kontrol sisteminin etrafında ışınal koridorlar ve bu koridorlara bağlı hücrelerden oluşmaktadır. Hücreler de dış alana açılan pencereler bulunmaktadır (Şekil3.7).

Şekil 3. 7. Genel Pennsylvania şeması (Ağaçkale, 2010)

Pennsylvania Eastern State Hapishanesi Pennsylvania Sisteminin ilk örneklerindendir. Mimar John Haviland tarafından 1821 yılında yapılmıştır (Şekil 3.8) (Ağaçkale, 2010).

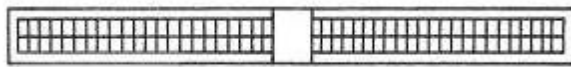
Şekil 3. 8. Genel Pennsylvania şeması (Ağaçkale, 2010)

Başlangıçta hükümlülerin suçlarını anlaması ve iyileşmesi amacıyla kurulan sistem intiharların ve akıl hastalarının artmasıyla sonuçlanmıştır (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015).

3.2.3.2. Auburn sistemi (sessizlik-karma sistemi)

Pennsylvania Sisteminin düşünüldüğü gibi sonuçlanmaması ve ekonomik olarak pahalı bir sistem olmasından dolayı yeni sistem arayışına girilmiştir (Ağaçkale, 2010). New York'ta Auburn eyaletinde 1820 yılında Auburn Hapishanesi yapılmıştır. Auburn sisteminin ilk örneğidir. Auburn sistemine sessizlik adı verilmiştir; çünkü mahkumların herhangi biriyle konuşması yasaktır. Dinlenme ve uyku saatlerinde tek başına hücrelerinde bulunan mahkumlar çalışma saatlerinde ise konuşmadan yalnızca işlerini yapmak zorundadırlar. Kısacası tamamen tecrit sistemi uygulanmıştır (Ağaçkale, 2010; Gürtuna, 2009).

Auburn Sisteminde tüm hücreler tek bir blokta toplanmaktadır. Hücreler dış koridorla birbirine bağlanmaktadır (Şekil 3.9).

Şekil 3. 9. Genel Auburn şeması (Ağaçkale, 2010)

İlk örneği olan Auburn Hapishanesinde hücreler 2,7m x 1,4m x 2,9 m boyutlarındadır (Ağaçkale, 2010, Gürtuna, 2009).

Auburn Hapishanesi dolunca Auburn sisteminin ikinci örneği olan Sing Sing Hapishanesi yapılmıştır. Hapishanedeki hücrelerin ölçüleri 2.1m x 1.0m x 2.0m'dir (Şekil 3.10) (Şekil 3.11) (Ağaçkale, 2010; Fairweather, 1975; Gürtuna, 2009).

Şekil 3. 10. Sing Sing hapishanesi (Ağaçkale, 2010)

Şekil 3. 11. Sing Sing hapishanesi hücre (Ağaçkale, 2010)

Uzun süren tecritler sonucu mahkûmlar ruhsal hastalanmışlardır. Hastalanmaların artması sonucu tecritin doğru cezalandırma yöntemi olmadığı anlaşılmıştır; ancak yine de gruplaşma olmamasının suç işleme açısından olumlu olduğuna karar verilmiştir (Ağaçkale, 2010; Gürtuna, 2009).

3.2.3.3. İngiliz (iyi hal) sistemi

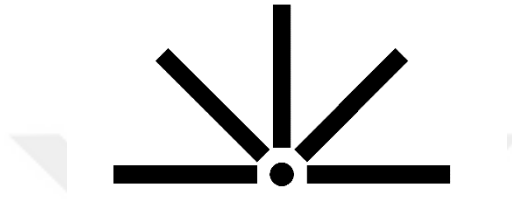
İngiliz Sistemi Pennsylvania ve Auburn sisteminin iyi yönlerini alan, kötü yönlerini almayan karma bir sistemdir. Pennsylvania ve Auburn sistemi gibi mimari bir plana sahip değildir. Mahkûmlar cezaevine geldiğinde her mahkûma not verilmiştir ve süreç içerisinde mahkûmun gösterdiği iyi halden dolayı uygulanan ceza hafifletilmiştir. Son olarak şartlı tahliye edilerek İngiliz kolonilerine çalışmak için gönderilmişlerdir. İngiliz sisteminin asıl amacı kolonilere iş sağlayabilmektir. İngiliz sistemi açık cezaevinin ilk adımı olarak kabul edilmektedir (Dokgöz, 2002; Gürtuna, 2009).

3.2.4. Yirminci yüzyıl cezaevi modelleri

19. yüzyılda başlayan cezaevi modelleri 20. Yüzyılda da şekil ve form olarak gelişmiştir (Ağaçkale, 2010). Işınal model, dikdörtgen model, telefon direği modeli, avlulu model, panoptik model, kampüs model, gökdelen model ve modüler model bunların başındadır.

3.2.4.1. Işınsal model

Pennsylvania ve Auburn sistemlerinde görülen ışınsal sistemdir. Merkezde yönetim ve güvenlik birimlerinin yer aldığı birime “rotunda” denmektedir. Mahkumların kaldıkları ışınsal birimler rotundaya bağlanmaktadır (Şekil 3.12) (Şekil 3.13) (Ağaçkale, 2010; Emiroğlu, 2003; Meral, 2015).

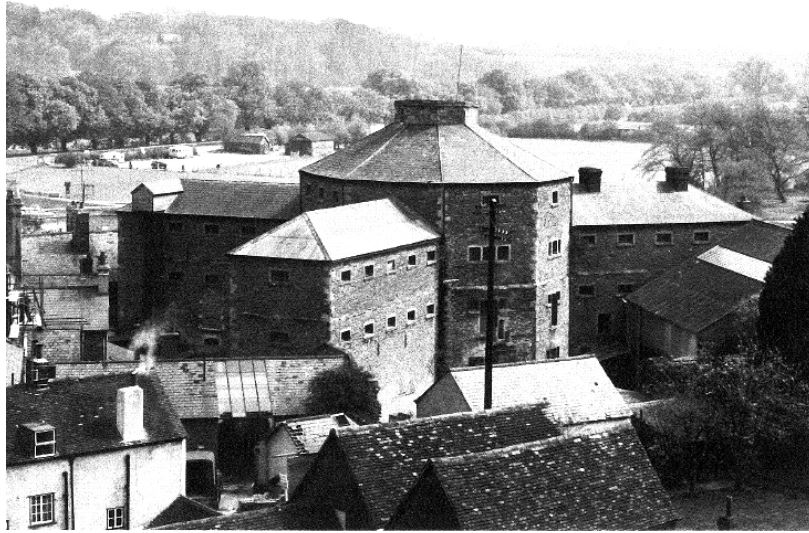

Şekil 3. 12. Genel ışınsal cezaevi şeması
(Ağaçkale, 2010)

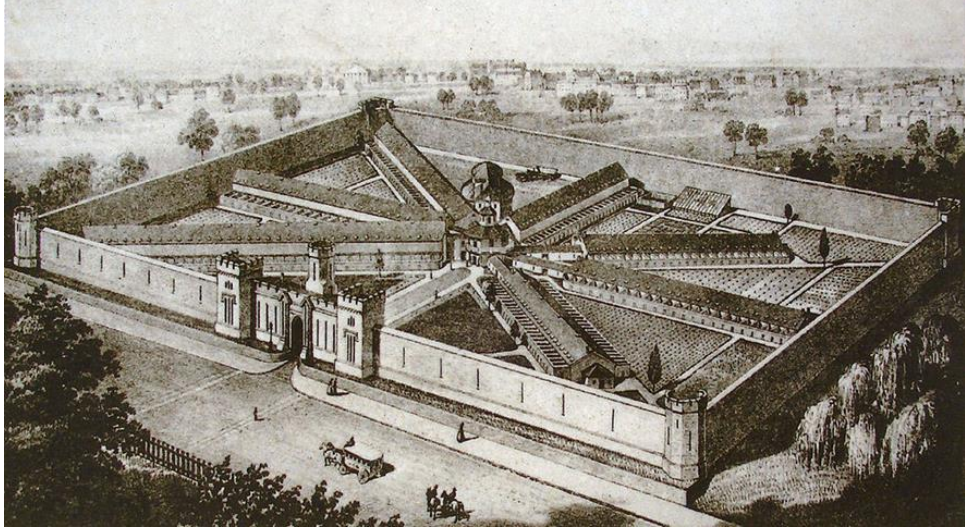

Şekil 3. 13. Genel ışınsal cezaevi şeması
(Ağaçkale, 2010)

İngiltere’deki Berkshire İslahevi tipik ışınsal cezaevi modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Pensilvanya’daki Doğu Bölgesi Devlet Cezaevi’de ışınsal şemaya uygun tasarlanmıştır (Şekil 3.14) (Şekil 3.15) (Meral, 2015).

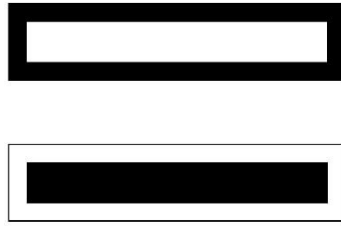
Şekil 3. 14. Işınsal şemalı Berkshire ıslahevi (Meral, 2015)

Şekil 3. 15. Işımsal şemalı doğu bölgesi devlet hapishanesi (Meral, 2015)

3.2.4.2. Dikdörtgen model

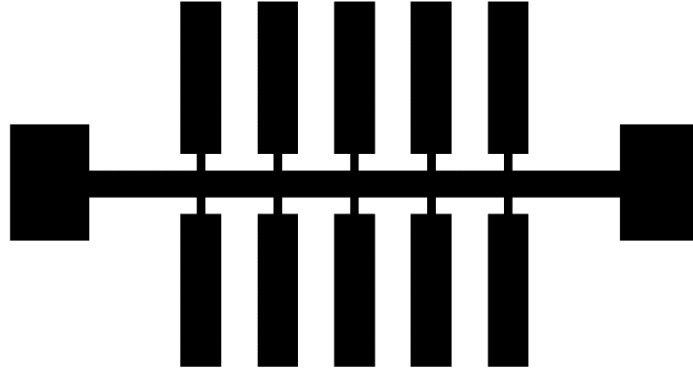
Dikdörtgen şemalı cezaevi modeli John Howard tarafından tasarlanmıştır. John Howard aydınlanma çağı ile başlayan hapishane reformları hakkında detaylı çalışmalar yapan İngiliz hakimdir. Yapının üst katlarında hücreler bulunmaktadır. Hücrelerin üst katta olması orta avlunun havalandırılmasına imkân sağlamıştır ve mahkumların kazı yaparak kaçmasına engel olmuştur. Bir diğer dikdörtgen şemada ise hücreler merkezde toplanmıştır ve etrafta avlu bulunmaktadır. Çocuklar, kadınlar ve erkekler için farklı birimler tasarlanmıştır (Şekil 3.16) (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015).

Şekil 3. 16. Genel dikdörtgen cezaevi şeması (Ağaçkale, 2010)

3.2.4.3. Telefon direği modeli

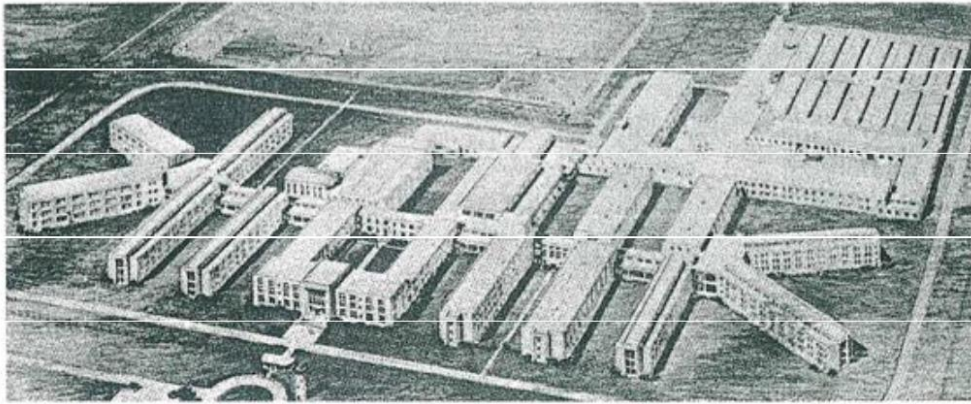
Telefon Direği Cezaevi Modelinde orta aksata tüm birimleri birbirine bağlayan ana ulaşım birimi tasarlanmıştır. Orta akstaki ulaşım mekanına diğer tüm birimler bağlıdır. Bu birimler ihtiyaca göre orta aksa açık, yarı açık veya kapalı şekilde bağlanmıştır. Bağımsız şekilde bağlanabilen birimler yapının gelişebilir olmasına imkân sağlamaktadır (Şekil 3.17) (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015).

Şekil 3. 17. Genel telefon direği cezaevi şeması (Meral, 2015)

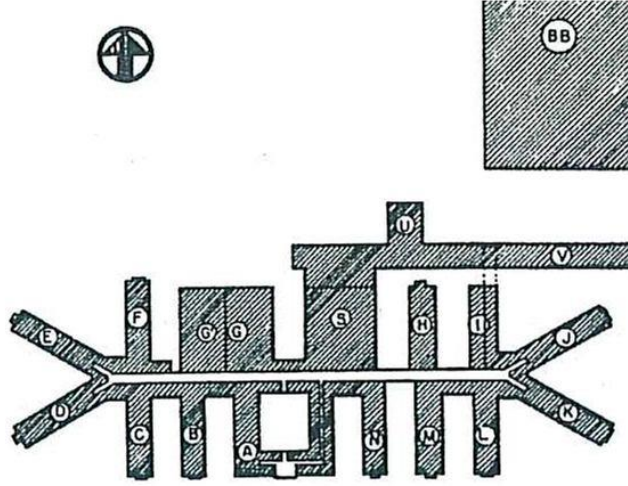
Telefon direği modelinin tercih edilme sebepleri servis akışının kolay olması, birimlerin havalandırma ve aydınlatma gibi teknik altyapısının kolay tasarlanması ve aktiviteler için uygun mekanların olmasıdır (Ağaçkale, 2010).

Amerikalı bir mimar olan Alfred Hopkins tarafından tasarlanan “Lewisburg-Federal Islahevi”, “Indiana- Terre Haute Federal Islahevi” ve “Kaliforniya-Camp Cooke” cezaevleri telefon direği modelinin tipik örneklerindendir. Bu örnekler tip projeye sahiptir (Şekil 3.18) (Ağaçkale, 2010, Fairweather, 2000).

Şekil 3. 18. Camp Cooke cezaevi (Ağaçkale, 2010)

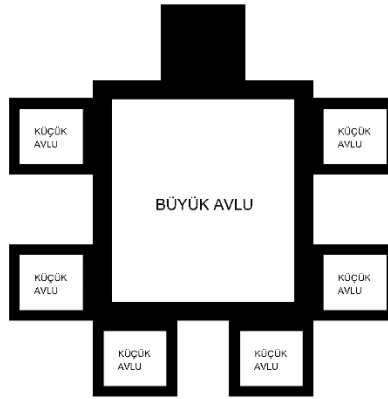
Alfred Hopkins’in tasarladığı Terre Heute Islahevi dış cephesinde duvar olmayan ilk cezaevidir, duvar yerine zeminde iki çift tel örgü üstünde ise dikenli tel tasarlanmıştır (Şekil 3.19) (Ağaçkale, 2010; Fairweather, 2000).

Şekil 3. 19. Terre Heute ıslahevi planı (Ağaçkale, 2010)

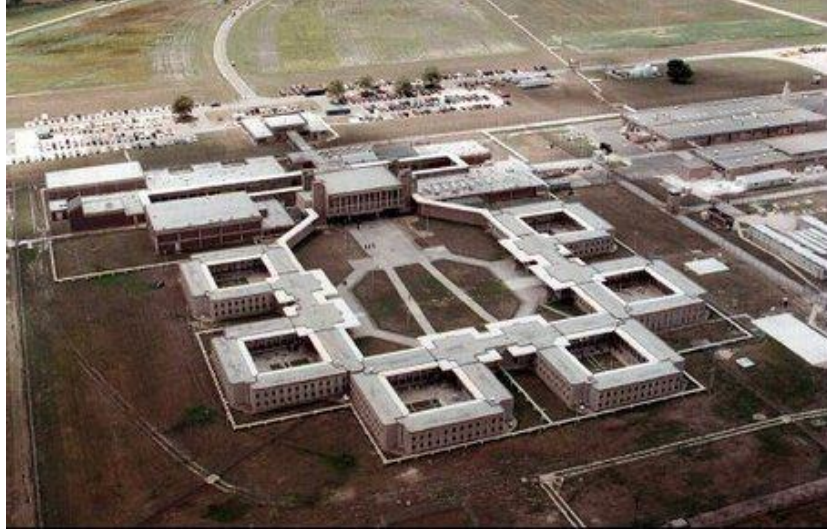
3.2.4.4. Avlu model

20. yüzyılda bir boşluğun etrafının kapatılmasıyla oluşan cezaevlerinin miktarı artmıştır. Avlulu model de dikdörtgen biçiminde bir avlunun etrafına avlulu yapıların konumlandırılmasıyla oluşmaktadır. Ortadaki büyük avlu havalandırma fonksiyonunu üstlenmektedir (Emiroğlu, 2003:66). Yapının dezavantajı birimler arası mesafedir. Görevliler birimler arası gidebilmek için bisiklet kullanmışlardır (Şekil 3.20) (Ağaçkale, 2010:53).

Şekil 3. 20. Genel avlulu cezaevi şeması (Emiroğlu, 2003)

New Jersey Leesburg Cezaevi avlulu modelin en önemli örneklerindendir. Merkezde büyük avlu etrafında altı adet küçük bağımsız yapıdan oluşmuştur (Şekil 3.21).

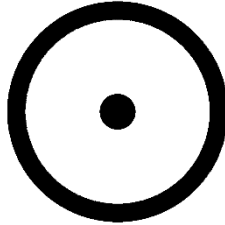

Şekil 3. 21. New Jersey Leesburg cezaevi (Ağaçkale, 2010)

Türkiye’de 1950-1960’lı yıllarda çok uygulanmıştır (Ağaçkale, 2010).

3.2.4.5. Panoptik model

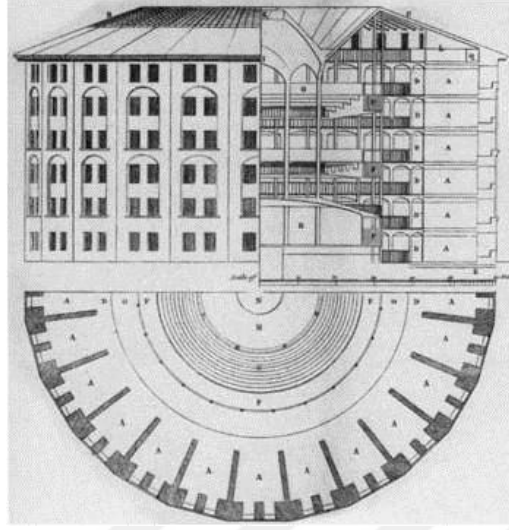
Panoptik model dairesel formda tasarlanmıştır. Dairenin çeperinde hücreler, merkezinde ise denetleme birimi bulunmaktadır. Her hücre arası aydınlatmayı sağlayan küçük pencereler bulunmaktadır (Şekil 3.22).

Şekil 3. 22. Genel Panoptik cezaevi şeması (Meral, 2015)

Faydacılık kuramının kurucusu sayılan İngiliz filozof ve toplum bilimci olan Jeremy Bentham’ın cezaevi modeli olan Panoptik Model mahkumlara meslek edindirme gibi bir misyonu üstlenme gibi iyileştirme metodunu seçmiş olsa bile başarılı bir model olamamıştır. Küba, ABD ve Hollanda da hayata geçirilmiştir. Panoptik Modelde yalnızca dört adet cezaevi yapılmıştır. Gürültülü ve az ışık alan bir yapı olduğu için mahkumların psikolojisini bozmuştur. Tek odalı çok katlı hücrelerden oluşan dış halkada mahkumlar kalmaktadır. Hücrelerde halkanın dış cephesinde bir adet pencere bulunmaktayken hücreler iç cepheye doğru açılmaktadır. Merkezde ise çok katlı gözetleme kulesi bulunmaktadır. Hücrelerdeki pencerenin sebebi ise merkezde bulunan gözetleme

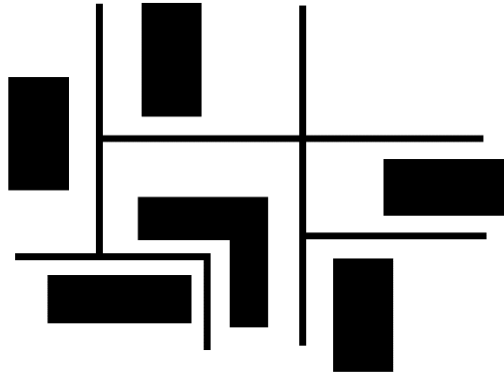
kulesinden pencereden gelen ışık sayesinde hücredeki mahkûmların daha kolay gözetlenebilmesidir (Şekil 3.23) (Ağaçkale, 2010; Gürtuna, 2009; Meral, 2015:33).

Şekil 3. 23. Bentham'ın Panoptik modeli (Facoult, 1992; Meral, 2015)

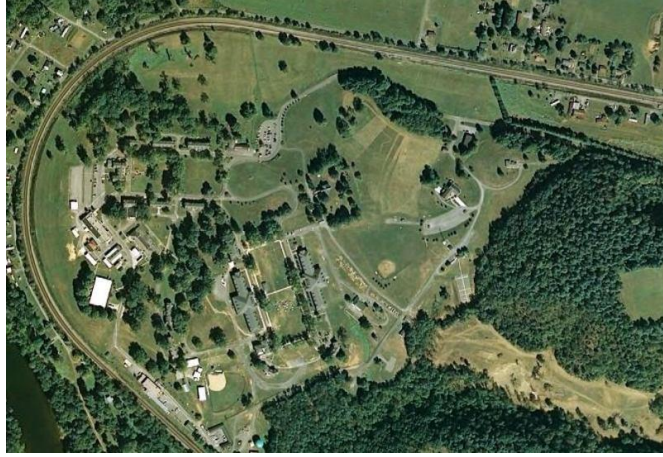
3.2.4.6. Kampüs model

Kampüs modelinde hücreler ve diğer birimler arasında mesafe vardır. Mahkûmların kaldığı barınma alanları, sosyal alanlar, sağlık-eğitim birimleri ve sosyal alanlardan oluşmaktadır ( ekil 3.24) (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015).

Şekil 3. 24. Genel kampüs cezaevi  eması (Meral, 2015)

Kampüs modeli genellikle gençler için ıslahevlerinde kullanılmıştır. Birimler arası mekanlar çocukların dış mekanları nitelikli bir şekilde kullanabilmesine olanak sağlamaktadır (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015). Dallas'ta bulunan Seagoville ıslahevi tipik kampüs modeli cezaevidir ( ekil 3.25) (Ağaçkale, 2010).

Şekil 3. 25. Seagoville ıslahevi - Dallas (Ağaçkale, 2010)

3.2.4.7. Gökdelen model

Gökdelen model cezaevi yüksek katlı yapılardır. Aynı kütlede tüm fonksiyonlar bulunmaktadır. Kent merkezi içerisinde, sıkışık kent dokusunda cezaevi ihtiyacını karşılamak amacıyla tasarlanmıştır (Şekil 3.26) (Ağaçkale, 2010; Meral, 2015).

Şekil 3. 26. Genel gökdelen cezaevi şeması (Meral, 2015)

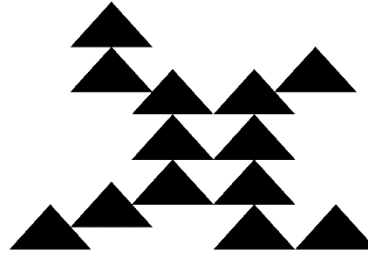
Yeni Zellanda Auckland Cezaevi bir gökdelen model cezaevi örneğidir (Şekil 3.27) (Ağaçkale, 2010)

Şekil 3. 27. Yeni Zellanda Auckland cezaevi (Ağaçkale, 2010)

3.2.4.8. Modüler model

1980’li yıllarda uygulanan Modüler model aynı geometrik şekillerin birleşmesiyle oluşan esnek bir sistemdir. Modüler sistem sayesinde cezaevi ihtiyaç duyulan şekilde büyütülebilir ve geliştirilebilir. Modüler sistem devingendir, mahkûm birimleri ve idari birimler, sosyal birimler ve cezai birimler kendi içlerinde değişebilmektedirler ve farklılaşabilmektedirler (Şekil 3.28) (Meral, 2015:36; Emiroğlu, 2003:66; Johnston,2006).

Şekil 3. 28. Genel modüler cezaevi şeması (Meral, 2015)

3.2.5. Cumhuriyet sonrası cezaevi modellerinin tarihi sürece göre gelişimi

Erken cumhuriyet döneminde cezaevleri farklı işlevle tasarlanan yapıların yeniden işlevlendirilmesiyle oluşmuştur. 24.11.1931 adliye müfettişlerinin cezaevi denetim raporu 1930’larda Türkiye’deki cezaevlerinin fiziksel ve psikolojik boyutunu net şekilde anlatmaktadır. Denetim raporu mevcut cezaevlerinin havalandırma, ısıtma ve hijyen açısından oldukça kötü durumda olduğunu göstermektedir. Koşullar akşam beş sabah yedi saatleri arasında kapalı olduğu için tuvalet ihtiyacı odalara bırakılan kovalara yapılmaktadır. Mahkumlara dinlenebilecekleri avlu imkânı bulunmamaktadır. Cezaevlerinde mutfak bulunmamaktadır, ocak yerine mangal kullanılmaktadır. Cezaevlerinde ziyaret alanı bulunmamaktadır. Mahkumlar yaşlarına, ceza şekillerine veya suçlu ve tutuklu olma durumlarına göre ayrılmamaktadır. Kadın mahkumlar için ayrı cezaevi olmadığı için kadın mahkumlar farklı işlev için tasarlanmış 1-2 odalı evlerde cezalarını çekmektedirler (Ağaçkale, 2010; Gürtuna, 2009; Meral, 2015;).

Erken cumhuriyet döneminde hem maddi avantajlardan hem de toplu yaşamının daha insani olduğu fikrinin benimsenmesinden dolayı koğuş tipi cezaevleri kullanılmıştır. Zamanla koğuş sisteminin de dezavantajları olduğu görülmüştür ancak hala koğuş sistemi yaygın şekilde kullanılmaktadır (Meral, 2015).

Cezaevlerinin durumlarını düzeltmek için çeşitli kanun ve reformlar yapılmıştır. 1950’lerde harfli cezaevi tipleri tasarlanmaya başlanılmıştır. 1970’li yıllarda A-B-C tipi cezaevleri yapılmıştır; ancak spor, eğitim ve iyileştirme alanları yapılara dahil

edilmemiştir. 2000’li yıllarda yapılar A-B-C tipi yapılara spor, eğitim ve iyileştirme alanları eklenmiştir. 1970’lerde K ve E tipi cezaevleri tasarlanmıştır. 1990’larda F (yüksek güvenli) ve L tipi (orta güvenli) cezaevleri tasarlanmıştır (Ağaçkale, 2010; Gürtuna, 2009; Meral, 2015;).

2017 yılı itibariyle Türkiye’deki cezaevi tipleri:

Tablo 3. 1. Türkiye'deki cezaevi modelleri

Açık cezaevleri	Kapalı cezaevleri	Kapalı ceza infaz kurumları Müdürlüğüne bağlı açık cezaevi	Çocuk eğitim evleri
Karışık açık cezaevleri Kadın açık cezaevleri	F Tipi L Tipi T Tipi E Tipi D Tipi H Tipi C Tipi M Tipi B Tipi Kadın Kapalı Çocuk Kapalı BTOK	A Tipi A1 Tipi A2 Tipi A3 Tipi K1 Tipi K2 Tipi	Ankara çocuk eğitim evi İzmir çocuk eğitim evi Elâzığ çocuk eğitim evi

Tablo 3.1’de gösterildiği gibi Türkiye’de 4 farklı tipte cezaevi bulunmaktadır. Bunlar açık cezaevleri, kapalı cezaevleri, kapalı ceza infaz kurumları müdürlüğüne bağlı açık cezaevleri ve çocuk eğitim evleridir.

3.2.5.1. Karışık açık cezaevi

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK)’una göre;

“Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmalarına ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firarı engelleyecek herhangi bir engeli bulunmayan ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin (İnfaz ve Koruma Memurları ile İnfaz ve Koruma Baş memurları) gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır.” (Şen, 2016).

Açık cezaevleri 35-485 kişilik tip proje olarak tasarlanmıştır. Açık ceza infaz kurumunda firar etmeyeceğinden emin olunan hükümlüler, cezalarının bir kısmını kapalı cezaevinde çekmiş hükümlüler kalabilmektedir. Bu sebeple açık cezaevi kurumlarında iş atölyeleri bulunmaktadır, böylece hükümlüler meslek ve sanat öğrenmektedirler. Sosyal aktivite alanları (sinema salonu ve konferans salonu), sağlık birimleri (revir), yemekhane, çamaşırhane, ziyaretçi alanı, mutfak, hamam, mescit, soğuk hava deposu, bulaşıkhanesi,

berber bulunmaktadır. Açık cezaevi kurumları kaloriferli yapılardır (Şekil 3.29) (CTE, 2004; Şen, 2016).

Kadın ve çocuklar için ayrı açık cezaevleri bulunmaktadır. 70 adet Açık cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.2) (CTE,2004).

Tablo 3. 2. Açık cezaevi kurumları listesi (CTE,2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Adana	Adana Açık Ceza İnfaz Kurumu
Adıyaman	Adıyaman Açık Ceza İnfaz Kurumu
Afyonkarahisar	Afyonkarahisar Açık Ceza İnfaz Kurumu
Amasya	Gümüşhacıköy Açık Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Kalecik Açık Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bafra	Bafra Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu
Balıkesir	Balıkesir Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bandırma	Bandırma Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bilecik	Gölpazarı Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bilecik	Bozüyük Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bitlis	Bitlis Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bolvadin	Emirdağ Açık Ceza İnfaz Kurumu
Bursa	Gemlik Açık Ceza İnfaz Kurumu
Ceyhan	Ceyhan Açık Ceza İnfaz Kurumu
Çanakkale	Çanakkale Açık Ceza İnfaz Kurumu
Çorum	İskilip Açık Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Sarayköy Açık Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Denizli Açık Ceza İnfaz Kurumu
Diyarbakır	Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu
Edirne	Edirne Açık Ceza İnfaz Kurumu
Elâzığ	Elâzığ Açık Ceza İnfaz Kurumu
Elâzığ	Elâzığ Açık Ceza İnfaz Kurumu
Erciş	Erciş Açık Ceza İnfaz Kurumu
Erzurum	Dumlu Açık Ceza İnfaz Kurumu
Erzurum	Erzurum Açık Ceza İnfaz Kurumu
Erzurum	Narman Açık Ceza İnfaz Kurumu
Eskişehir	Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu
Fethiye	Dalaman Açık Ceza İnfaz Kurumu
Gaziantep	Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu
Hatay	Kırıkhan Açık Ceza İnfaz Kurumu
Hatay	Hatay Açık Ceza İnfaz Kurumu
Hatay	Hatay Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	Torbalı Açık Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir Açık Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	Foça Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kahramanmaraş	Türkoğlu Açık Ceza İnfaz Kurumu
Karabük	Eskipazar Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Pınarbaşı Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	İncesu Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Kayseri Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kırıkkale	Keskin Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kırklareli	Kırklareli Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kırşehir	Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kilis	Kilis Açık Ceza İnfaz Kurumu
Kocaeli	Kocaeli Açık Ceza İnfaz Kurumu

Konya	Konya Açık Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.29)
Malatya	Doğanşehir Açık Ceza İnfaz Kurumu
Manisa	Manisa Açık Ceza İnfaz Kurumu
Muğla	Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumu
Niğde	Niğde Açık Ceza İnfaz Kurumu
Osmaniye	Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumu
Patnos	Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumu
Rize	Kalkandere Açık Ceza İnfaz Kurumu
Sakarya	Geyve Açık Ceza İnfaz Kurumu
Samsun	Samsun Açık Ceza İnfaz Kurumu
Siirt	Siirt Açık Ceza İnfaz Kurumu
Sincan	Ayaş Açık Ceza İnfaz Kurumu
Sinop	Durağan Açık Ceza İnfaz Kurumu
Sivas	Sivas Açık Ceza İnfaz Kurumu
Siverek	Siverek Açık Ceza İnfaz Kurumu
Şanlıurfa	Akçakale Açık Ceza İnfaz Kurumu
Şanlıurfa	Şanlıurfa Açık Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Tarsus Açık Ceza İnfaz Kurumu
Tekirdağ	Tekirdağ Açık Ceza İnfaz Kurumu
Van	Van Açık Ceza İnfaz Kurumu
Zonguldak	Devrek Açık Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 29. Açık Cezaevlerinden Konya açık ceza infaz kurumu (CTE, 2013a)

I. Kadın açık cezaevi

Kadın açık cezaevlerinde kadın ve çocuklar kalmaktadır. 4 adet kadın açık ceza cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.3) (CTE, 2004).

Tablo 3. 3. Kadın açık cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Adana	Karataş Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Bozkurt Kadın Açık Ve Çocuk Eğitimevi Ceza İnfaz Kurumu
Eskişehir	Çifteler Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Kurumu
İzmir	Urla Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu

3.2.5.2. Kapalı cezaevi

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK)’una göre;

“*Kapalı ceza infaz kurumları bünyesinde iç güvenlik görevlileri (İnfaz ve Koruma Memuru, İnfaz ve Koruma Baş memuru) ve dış güvenlik görevlileri (Jandarma) barındıran firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fiziki engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak kanunların belirttiği hallerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı olduğu, yeterli düzeyde güvenlik*

sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup halinde toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir. " (Şen, 2016)

Hükümlülerin ceza durumlarına göre tip mimari projeler oluşturularak farklı harflerle adlandırılmaktadır (Meral, 2015).

I. F Tipi

1995 yılından sonra yapılmaya başlanılan F tipi cezaevleri tehlikeli ve ağır mahkumlar içindir. Yüksek güvenlikli yapılardır. Fiziksel engellerin yanı sıra elektronik ve mekanik güvenlik engelleri de mevcuttur. Tesisat sistemi de kaçışları engelleyecek şekilde, tesisat borularının çapı kaçışları önleyecek boyutlarda tasarlanmıştır. Zeminde kazmayı engelleyecek kadar hasır beton bulunmaktadır. F tipi cezaevleri 50000 m² alanda 57 adet 1-2 kişilik, 103 adet 3 kişilik odalardan kurulmuştur. Cezaevleri 5 bloktan oluşmaktadır. Beş bloktan biri idari bloktur. Sirkülasyon ise 3 ana koridordan oluşmaktadır. Tek kişilik odalar 10 m²'dir. Tek kişilik 2-3 oda aynı 45-50 m²'lik havalandırma alanını kullanmaktadır. 3 kişilik odalar 50 m²'dir. 3 kişilik odalarda 50 m²'lik havalandırma alanlarını kullanmaktadır (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Meral, 2015; Şen, 2016).

Tutuklu ve mahkumların sosyolojik, psikolojik ve fiziksel gereksinimlerinin karşılanması için alanlar mevcuttur. Kadın ve erkek mahkumlar için ayrı olmak üzere açık-kapalı ziyaretçi alanları, spor faaliyet alanları, kütüphaneler, çok amaçlı salon, kantin, anons ve müdahale ekip odası, merkez kontrol odası, berber, kuaför, çok amaçlı atölyeler, mahkûm çocukları için kreş, güvenlik birimleri, servis alanları, gözetim odaları ve revir bulunmaktadır (Şekil 3.30) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Meral, 2015; Şen, 2016).

14 adet F tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.4) (CTE, 2004).

Tablo 3. 4. F Tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Adana	Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Sincan 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Sincan 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Bolu	Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bursa	İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Edirne	Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Kırıkkale	Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kocaeli	Kocaeli 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Kocaeli	Kocaeli 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Tekirdağ	Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tekirdağ	Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Van	Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 30. Adana F tipi yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2012a)

II. L Tipi

L tipi cezaevleri orta derecede güvenli kapalı infaz kurumlarıdır. 7 kişilik 61, 3 kişilik 4, bir kişilik 40 odası bulunmaktadır. Tek kişilik odalar 12,45 m²'dir. Ortak kullanılan odalar 56,59 m²'dir. Açık avlular ise 65,19 m²'dir. Tutuklu ve mahkumların sosyolojik, psikolojik ve fiziksel gereksinimlerinin karşılanması için sosyal alanlar, servis alanları, güvenlik alanları, sağlık alanları açık-kapalı ziyaretçi alanları mevcuttur (Şekil 3.31) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Meral, 2015; Şen, 2016).

22 adet L tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.5) (CTE, 2004).

Tablo 3. 5. L tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Alanya	Alanya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Sincan 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Antalya	Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 7 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 1 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 2 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 3 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 4 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 6 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 8 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri 5 No.Lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Balıkesir	Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çorum	Çorum L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Gaziantep	Gaziantep L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Maltepe 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Maltepe 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Maltepe 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kilis	Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Patnos	Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Rize	Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.31)
Sakarya	Sakarya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 31. Rize L tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2009a)

III. T Tipi

T tipi cezaevleri yüksek güvenlikli kapalı infaz kurumlarıdır. 8 kişilik 72, 3 kişilik 8, 1 kişilik 16 oda bulunmaktadır. 1 kişilik odalar 12 m²'dir. 3 kişilik odalar 27 m² olup dublektir, havalandırma alanları 30 m²'dir. 8 kişilik odalar 60,5 m², havalandırma alanları 35 m²'dir. Tutuklu ve mahkumların sosyolojik, psikolojik ve fiziksel gereksinimlerinin karşılanması için sosyal alanlar, servis alanları, güvenlik alanları, açık-kapalı ziyaretçi alanları mevcuttur (Şekil 3.32) (CTE, 2004; Meral, 2015; Şen, 2016).

54 adet T tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.6) (CTE, 2004).

Tablo 3. 6. T tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Akşehir	Akşehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ardahan	Ardahan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bafra	Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Metris 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Metris 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bandırma	Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bandırma	Bandırma 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bolu	Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Burhaniye	Burhaniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Denizli T Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Dinar	Dinar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Düzce	Düzce T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elazığ	Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ereğli (Konya)	Ereğli (Konya) T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Erzincan	Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Fethiye	Seydikemer-Eşen T Tipi Kapalı Ve Açık Ceza İnfaz Kurumu
Hatay	Hatay T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İskenderun	İskenderun T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Ümraniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.32)
İzmir	İzmir 3 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir 4 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	Menemen T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Karabük	Karabük T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kars	Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Kayseri 2 Nolu T Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Kayseri 1 Nolu T Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kırıkkale	Keskin T Tipi Ceza İnfaz Kurumu
Kocaeli	Kocaeli 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kocaeli	Kocaeli 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Manisa	Manisa T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Oltu	Oltu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Osmaniye	Osmaniye 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Osmaniye	Osmaniye 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ödemiş	Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Salihli	Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Samsun	Samsun T Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Seydişehir	Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Silifke	Anamur T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Siverek	Siverek T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Söke	Söke T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Şanlıurfa	Şanlıurfa 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Şanlıurfa	Şanlıurfa 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Şırnak	Şırnak T Tipi Kapalı Ve Açık Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Tarsus 1 Nolu T Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Tarsus 2 Nolu T Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Tarsus 3 Nolu T Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tavşanlı	Tavşanlı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tekirdağ	Tekirdağ 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tekirdağ	Tekirdağ 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tokat	Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Van	Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 32. İzmir 2 Nolu T tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2012b)

IV. E Tipi

E tipi cezaevleri normal güvenli kapalı infaz kurumlarıdır. Barınma birimleri için 2, 4, 6, 8 ve 10 kişilik koğuşlar vardır. 600 kişi kapasitelidir; ancak bazı durumlarda yataklar ranzaya dönüştürülerek 1000 kişi kapasiteli hale dönüştürülmektedir. Her koğuşun ayrı havalandırması vardır. İki katlı binalardır. Beş bloktan oluşmaktadır. Dış bloklar idare ve servis alanlarıdır, iç bloklar ise mahkûmlar için ayrılan alanlarıdır. Mahkûm bloklarının alt katlarında servis alanları, üst katlarında ise barınma kısımları bulunmaktadır. 80 kişi kapasiteli müşahade odası, soğuk hava deposu, mutfak, çamaşırhane, berber, hamam, ziyaret yerleri, ibadethane ve sosyal alanlar bulunmaktadır. Kadın ve çocuklar için özel bölümleri vardır (Şekil 3.33) (Ağaçkale, 2010; CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Meral, 2015; Şen, 2016).

44 adet E tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.7) (CTE, 2004)

Tablo 3. 7. E tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Adana	Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Adıyaman	Adıyaman E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Afyonkarahisar	Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Amasya	Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Antalya	Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Aydın	Aydın E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bitlis	Bitlis E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Burdur	Burdur E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bursa	Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çanakkale	Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çankırı	Çankırı E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Diyarbakır	Diyarbakır E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.33)
Elâzığ	Elâzığ E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elbistan	Elbistan E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Erzurum	Erzurum E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Gaziantep	Gaziantep E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Giresun	Giresun E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Gümüşhane	Gümüşhane E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Isparta	Isparta E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kahramanmaraş	Kahramanmaraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kastamonu	Kastamonu E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kırklareli	Kırklareli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kırşehir	Kırşehir E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Konya	Konya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kütahya	Kütahya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Malatya	Malatya E Tipi Kapalı İnfaz Kurumu
Manisa	Manisa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Mardin	Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Mersin	Mersin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muğla	Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muş	Muş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Nazilli	Nazilli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Nevşehir	Nevşehir E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Niğde	Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ordu	Ordu E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Samsun	Samsun E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Siirt	Siirt E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Sinop	Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Sivas	Sivas E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Şanlıurfa	Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Trabzon	Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Uşak	Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Yozgat	Yozgat E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 33. Diyarbakir E tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2012)

V. D Tipi

D tipi cezaevleri 11 blok ve 230 odadan oluşan yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarıdır. Bloklar arası koşuollarının bağlandığı havalandırma mekanları bulunmaktadır. Barınma birimleri 1 ve 3 kişilik odalardan oluşmaktadır. Bir adet çamaşırhane, bir adet kütüphane, bir adet dersane ve 16 adet çok amaçlı hobi salonu, müşahede odası, doktor odası-revir, kamera sistem odası-güvenlik, santral, berber, terzi, teknisyen odası, ses yayın odası, mutfak, yemekhane ve sirkülasyon alanları vardır (Şekil 3.34) (CTE, 2004; Şen, 2016:15).

2 adet D tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.8) (CTE, 2004)

Tablo 3. 8. D tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Denizli	Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.34)
Diyarbakır	Diyarbakır D Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 34. Denizli D tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018a)

VI. H Tipi

H tipi cezaevleri yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarıdır. İki katlıdır. İki bloktan oluşmaktadır. 200 adet 1 kişilik, 100 adet 3 kişilik 500 kapasitelidir. Müstakil yemekhane, mutfak, soğuk hava deposu, berber, bulaşikhane, çamaşırhane, ziyaretçi yeri, mescit ve sosyal alanlar vardır (Şekil 3.35) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Şen, 2016).

5 adet H tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.9) (CTE, 2004).

Tablo3.8: H Tipi Kapalı Cezaevi Kurumları Listesi (CTE, 2004)

Tablo 3. 9. H Tipi Kapalı Cezaevi Kurumları Listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Bursa	Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Erzurum	Erzurum H Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Eskişehir	Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Gaziantep	Gaziantep H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Kartal H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.35)

Şekil 3. 35. Kartal H tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018b)

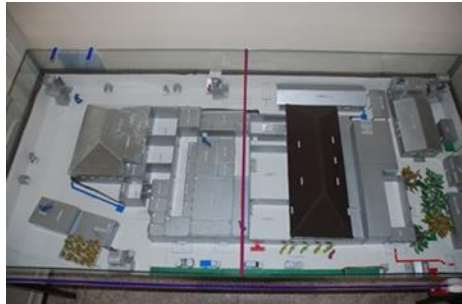
VII. C Tipi

C tipi cezaevleri normal güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarıdır. 8 koğuş ve 4 disiplin hücresi vardır. Her koğuşun havalandırma bahçesi vardır, ayrıca her koğuş için ayrı mutfak ve tuvalet vardır. Kütüphane, konferans salonu, ziyaretçi alanı, sağlık birimleri ve sosyal alanları vardır. 164 kişi kapasitelidir; ancak 300 kişiye arttırılabilmektedir. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.36) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Şen, 2016).

2 adet C tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.10) (CTE, 2004).

Tablo 3. 10. Tipi Kapalı Cezaevi Kurumları Listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Bolvadin	Bolvadin C Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Osmaniye	Osmaniye C Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.36)

Şekil 3. 36. Osmaniye C tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2014a)

VIII. M Tipi

M tipi cezaevleri normal güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarıdır. 4, 6, 8 ve 10 kişilik koğuşlar bulunmaktadır. 12 koğuş ve 6 hücre bulunmaktadır. Her koğuşun havalandırma alanı bulunmaktadır. Mutfak, soğuk hava deposu, ziyaretçi yeri, mescit,

konferans salonu, hamam, berber, bulaşikhane, çamaşırhane ve sosyal alanları vardır. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.37) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Şen, 2016).

23 adet M tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.11) (CTE, 2004).

Tablo 3. 11. M tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Ağrı	Ağrı M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Alaşehir	Alaşehir M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bandırma	Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Batman	Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bayburt	Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bergama	Bergama M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bilecik	Bilecik M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bingöl	Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ceyhan	Ceyhan M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ermenek	Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İnebolu	İnebolu M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İskenderun	İskenderun M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Karaman	Karaman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kozan	Kozan M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Midyat	Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ödemiş	Ödemiş M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Silifke	Silifke M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Pozantı M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ünye	Ünye M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Van	Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Vezirköprü	Vezirköprü M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Zile	Zile M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Zonguldak	Zonguldak M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.37)

Şekil 3. 37. Zonguldak M tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2014b)

IX. B Tipi

B tipi cezaevleri normal güvenli kapalı ceza infaz kurumlarıdır. 7 koğuş, 2 disiplin hücresi bulunmaktadır. Her koğuşun havalandırma bahçesi ve mutfak vardır. Ziyaretçi yeri, mescit, konferans salonu, hamam, berber, bulaşikhane, çamaşırhane ve sosyal alanları vardır. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.38) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003 Şen, 2016).

8 adet B tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.12) (CTE, 2004).

Tablo 3. 12. B tipi kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Aksaray	Şereflikoçhisar B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Çal B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Eskişehir	Mihalıççık B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Hatay	Reyhanlı B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Iğdır	Iğdır B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.38)
Kayseri	Develi B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ödemiş	Tire B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Yalvaç	Yalvaç B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 38. Iğdır B tipi kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2017d)

X. Kadın Kapalı Cezaevi

Kadın tutukluların topluma geri kazandırılması amacıyla kapalı kadın cezaevleri kurulmuştur. Cezaevleri tip proje değildir. Bakırköy Ceza İnfaz Kurumu 506 kişilik, Ankara Sincan Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 352 kişiliktir (Şekil 3.39) (CTE, 2004; Şen, 2016).

8 adet Kadın Kapalı cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.13) (CTE, 2004).

Tablo 3. 13. Kadın kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Ankara	Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.39)
Bursa	Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Gebze	Gebze Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Kayseri Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 39. Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (CTE, 2015a)

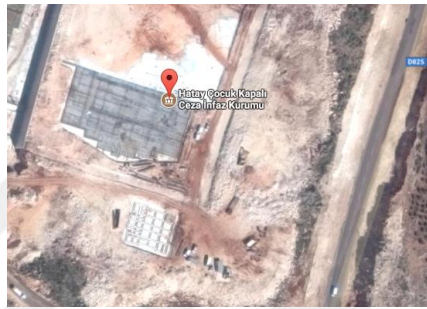
XI. Çocuk Kapalı Cezaevi

Çocuk kapalı cezaevlerinde tutuklu ve mahkemeleri devam eden çocuklar kalmaktadır. Kurumlarda dersane, kütüphane, yemekhane, mutfak, çamaşırhane, sosyal alanlar ve terapi odaları bulunmaktadır (Şekil 3.40) (CTE, 2004).

6 adet Çocuk Kapalı cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.14) (CTE, 2004).

Tablo 3. 14. Çocuk kapalı cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Ankara	Sincan Çocuk Ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Hatay	Hatay Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.40)
İstanbul Anadolu	Maltepe Çocuk Ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir Çocuk Ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Kayseri Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tarsus	Tarsus Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 40. Hatay çocuk kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018c)

XII. BTOK (Belirli Bir Tipi Olmayan Kapalı Cezaevi) Tipi

BTOK cezaevleri tip proje değildir. Bulunduğu yerin ihtiyacına göre farklı kapasitedirler. Kapasitesine göre revir, müstakil mutfak, bulaşık ve çamaşırhane, soğuk hava deposu, mescit, berber, özel ziyaretçi mahalli, hamam ve iş atölyeleri bulunmaktadır. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.41) (CTE, 2004).

21 adet BTOK tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.15) (CTE, 2004).

Tablo 3. 15. BTOK cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Ağrı	Ağrı Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Aksaray	Aksaray Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.41)
Ankara	Elmadağ Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ankara	Kızılcahamam Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Artvin	Artvin Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bakırköy	Silivri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bartın	Bartın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Boyabat	Boyabat Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Edirne	Edirne Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elâzığ	Elâzığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elâzığ	Elâzığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Hakkâri	Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İstanbul Anadolu	Üsküdar/Paşakapısı Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
İzmir	İzmir Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Kayseri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kırıkkale	Delice Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kırıkkale	Sulakyurt Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kırklareli	Pınarhisar Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kırklareli	Vize Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muğla	Milas Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Van	Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 41. Aksaray kapalı ceza infaz kurumu (Anonim, 2018d)

3.2.5.3. Kapalı ceza infaz kurumları müdürlüğüne bağlı açık cezaevi

Kapalı Ceza İnfaz Kurumları Müdürlüğüne Bağlı Açık Cezaevleri kapalı ceza infaz müdürlüklerine bağlı olup, açık cezaevleri konumundadır (CTE, 2004).

I. A Tipi

A tipi cezaevleri 1950’li, 1970’li yıllarda yapılmış olan ilçe tipi cezaevleridir. 4 koğuşı bulunmaktadır. Yığma yapılarıdır. Tek girişleri vardır. Koğuşlarda mahkûm başına 2,6 m², havalandırmada 4,8 m² düşmektedir. Mutfak, kütüphane, konferans salonu ve sosyal alanları bulunmaktadır. Kütüphane ve konferans salonu 1 koğuşun kapatılmasıyla yapılmıştır. 24 kişi kapasitelidir; ancak 30 kişiye arttırılabilmektedir. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.42) (Ağaçkale, 2010; CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Şen, 2016).

4 adet A tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.16) (CTE, 2004).

Tablo 3. 16. A tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Balıkesir	Sındırgı A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.42)
Çanakkale	Çan A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çarşamba	Çarşamba A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Erciş	Erciş A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 42. Sındırgı A tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2015b)

II. A1 Tipi

A1 tipi cezaevleri 1950’li, 1970’li yıllarda yapılmış olan ilçe tipi cezaevleridir. 4 adet koğuşı, 2 adet hücresi bulunmaktadır. Mutfak, kütüphane, konferans salonu, sosyal alanları ve 1 adet disiplin hücresi bulunmaktadır. 24 kişi kapasitelidir; ancak 40 kişiye arttırılabilmektedir. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.43) (Ağaçkale, 2010; CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Şen, 2016).

2 adet A1 tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.17) (CTE, 2004).

Tablo 3. 17. A1 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Erzurum	Hınıs A1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muğla	Bodrum A1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.43)

Şekil 3. 43. Bodrum A1 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2015c)

III. A2 Tipi

A2 tipi cezaevleri 1950’li, 1960’li yıllarda yapılmış olan ilçe tipi cezaevleridir. 5 adet koğuşı bulunmaktadır. Mutfak, kütüphane, konferans salonu, sosyal alanları ve 2 adet disiplin hücresi bulunmaktadır. 40 kişi kapasitelidir. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.44) (Ağaçkale, 2010; CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Şen, 2016).

9 adet A2 tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.18) (CTE, 2004).

Tablo 3. 18. A2 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Adıyaman	Kahta A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Akhisar	Soma A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Boğazlıyan	Boğazlıyan A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Doğubayazıt	Doğubayazıt A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kastamonu	Tosya A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kilis	İslâhiye A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Sakarya	Karasu A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Sivas	Şarkışla A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.44)
Zonguldak	Ereğli A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 44. Şarkışla A2 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2007)

IV. A3 Tipi

A3 tipi cezaevleri 1950'li, 1960'lı yıllarda yapılmış olan ilçe tipi cezaevleridir. 6 adet koğuşu bulunmaktadır. Mutfak, kütüphane, konferans salonu, sosyal alanları ve 2 adet disiplin hücresi bulunmaktadır. 60 kişi kapasitelidir. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.45) (Ağaçkale, 2010; CTE, 2004; Emiroğlu, 2003; Şen, 2016).

17 adet A3 tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.19) (CTE, 2004).

Tablo 3. 19. A3 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Afyonkarahisar	Sandıklı A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.45)
Akhisar	Akhisar A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Akşehir	İlgın A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Amasya	Merzifon A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Aydın	Çine A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bursa	Mustafakemalpaşa A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çorlu	Çorlu A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elmalı	Elmalı A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Gaziantep	Nizip A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kırklareli	Lüleburgaz A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kırklareli	Babaeski A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Manisa	Turgutlu A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Sungurlu	Sungurlu A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Şanlıurfa	Viranşehir A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tunceli	Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Uşak	Simav A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Yalova	Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 45. Sandıklı A3 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2014c)

V. K1 Tipi

K1 tipi cezaevleri ilçe tipi az güvenliikli cezaevleridir. 4 adet koğuşu bulunmaktadır. Her koğuşun havalandırma alanı, banyo ve mutfakı vardır. Kütüphane, konferans salonu, sosyal alanları ve 2 adet disiplin hücresi bulunmaktadır. 42 kişi kapasitelidir; ancak 60 kişiye arttırılabilmektedir. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.46) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003:111; Şen, 2016:17).

43 adet K1 tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.20) (CTE, 2004).

Tablo 3. 20. K1 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Adana	Karaisalı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Adıyaman	Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Artvin	Arhavi K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.46)
Bafra	Alaçam K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bergama	Kınık K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bilecik	Pazaryeri K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bilecik	Söğüt K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Boğazlıyan	Sarıkaya K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bolu	Göynük K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Bolu	Mengen K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Burdur	Ağlasun K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Burdur	Göhlisar K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Burhaniye	Havran K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çanakkale	Bayramiç K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çankırı	Şabanözü K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çorlu	Saray K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çorlu	Çerkezköy K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Çameli K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Edirne	Uzunköprü K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elâzığ	Karakoçan K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elmalı	Kumluca K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elmalı	Kaş K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Gaziantep	Araban K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Hatay	Altınözü K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kastamonu	Daday K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Felahiye K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Sarıoğlu K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Sarız K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Tomarza K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Yahyalı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kayseri	Yeşilhisar K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kozan	Saimbeyli K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kozan	Tufanbeyli K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kütahya	Gediz K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Nazilli	Karacasu K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Sakarya	Hendek K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Siverek	Hilvan K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tekirdağ	Şarköy K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Uşak	Eşme K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Uşak	Ulubey(Uşak) K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Van	Gürpınar K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Yozgat	Şefaati K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Yozgat	Akdağmadeni K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 46. Arhavi K1 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2009b)

VI. K2 Tipi

K2 tipi cezaevleri ilçe tipi az güvenliikli cezaevleridir. 6 adet koğuşu bulunmaktadır. Her koğuşun havalandırma alanı, banyo ve mutfakı vardır. Kütüphane, konferans salonu, sosyal alanları ve 2 adet disiplin hücresi bulunmaktadır. 60 kişi kapasitelidir; ancak 150 kişiye arttırılabilmektedir. Kadın ve çocuklar için ayrı bölümler mevcuttur (Şekil 3.47) (CTE, 2004; Emiroğlu, 2003:111; Şen, 2016:17).

17 adet K2 tipi cezaevi bulunmaktadır (Tablo 3.21) (CTE, 2004).

Tablo 3. 21. K2 tipi cezaevi kurumları listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Akhisar	Kırkağaç K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Balıkesir	İvrindi K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Burhaniye	Ayvalık K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Çankırı	Orta K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Çivril K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Denizli	Kale K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Elazığ	Keban K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Erzurum	Horasan K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Isparta	Keçiborlu K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kocaeli	Karamürsel K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Malatya	Arguvan K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Mersin	Erdemli K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Salihli	Kula K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Salihli	Selendi K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Silifke	Gülınar K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Şekil 3.47)
Şebinkarahisar	Şebinkarahisar K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Tokat	Niksar K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Şekil 3. 47. Gülnar K2 tipi kapalı ceza infaz kurumu (CTE, 2008a)

3.2.5.4. Çocuk eğitim evleri

Çocuk Eğitim Evleri 12-18 yaş arası suça itilmiş ve hüküm almış çocukların cezalarını çektikleri mekanlardır ve açık rejime bağlı infaz kurumlarıdır. 100-250 kişi kapasitelidir. Bu kurumların amacı suça sürüklenmiş ve hayata atılacak çocukları eğitmek, hayata hazırlamak ve sosyal hayattan dışlanmalarını önlemektir. Kurumlara gelen çocuklar yaş ve işledikleri suçlara göre kurum içerisinde yerleştirilmektedir. Eğitimi devam eden çocukların eğitimlerine devam edebilmeleri için 21 yaşına kadar eğitim evlerinde kalmalarına izin verilmektedir. Eğitim evlerinde revir, sinema, konferans salonu, müstakil yemekhane, yatakhane, tam teşekküllü mutfak soğuk hava deposu, bulaşikhane, çamaşırhane, berber, kütüphane, spor alanları ve iş atölyeleri gibi sosyal alanlar mevcuttur. Okula giden hükümlü çocuklar eğitimlerine devam etmektedir ve okula gitmeyen hükümlü çocukların ise iş atölyelerinde meslek edindirme programlarına katılmaları sağlanmaktadır. Hükümlü çocuklar iş atölyelerinde ve sanat atölyelerinde elde ürettikleri eserleri satabilmekte ve sergileyebilmektedirler. Hükümlü çocukların yılda üç kez yedi günü geçmemek şartıyla uygun görülürse ailelerinin yanında kalabilmelerine izin verilmektedir. Aynı zamanda kurumlarda görevli psikologlar tarafından çocuklara psikolojik destek verilmektedir. Çocukların denetimli bir şekilde eğitim evi dışında sinema, tiyatro gibi sosyal faaliyetlere katılmalarına da izin verilmektedir (Şekil 3.48) (Bayer, 2008; CTE, 2004)

3 adet Çocuk Eğitim Evi bulunmaktadır (Tablo 3.22) (CTE, 2004).

Tablo 3. 22. Çocuk eğitim evleri listesi (CTE, 2004)

ŞEHİR	KURUM ADI
Ankara	Ankara Çocuk Eğitimevi (Şekil 3.48)
İzmir	İzmir Çocuk Eğitimevi
Elazığ	Elazığ Çocuk Eğitimevi

Şekil 3. 48. Ankara çocuk eğitimevi (Anonim, 2017a)

3.3. Çocuk-Genç Cezaevi Kavramı

3.3.1. Çocuk-Genç Cezaevlerinin Dünyadaki Gelişimi

Çocuklar ilk kapatılmaya başladığında kendileri için özel bir mekân yoktur ve çocukların ilk kapatılma nedenleri suça karışmalarından dolayı değil sokak çocuklarının sayılarının artmasından dolayıdır; ancak zaman içerisinde evsiz çocuklar için sığınma evleri, yetimhaneler, suça itilmiş çocuklar için ise ıslahevleri, eğitim evleri yapılmıştır (Zengin, 2013). Düzeltme, iyileştirme anlamına gelen ıslah kelimesinden türeyen ıslahevi kelimesi çocukları iyileştiren kurumlar olarak kullanılmaktadır. ıslahevi TDK'ye göre *“suç işleyen çocukları eğitmek, topluma kazandırmak için kurulmuş, ceza yasasına göre işleyen kurum”* dur.

ıslahevlerinin tarihi 16. yüzyıla dayanmaktadır. İlk ıslahevlerinden olan İngiltere'de 2. Henry tarafından Bridewell Kraliyet Sarayı'nın işlevi ıslahevine çevrilmiştir. Böylece 1577 yılında fonksiyonu değişen Kraliyet Sarayı ıslahevi olmuştur. Bridewell ıslahevi Avrupa'da öncü sayılmıştır. Bu sebeple İngiltere'de ıslahevlerine Bridewell denilmiştir. 16. yüzyılda Amsterdam ıslahevleri ise suçlu çocukların kapatıldığı, çocuklar için hürriyeti bağlayıcı cezaların başlamasına sebep olan ilk cezaevidir. Amsterdam ıslahevleri çocukları iyileştirme amacı taşıyan ıslahevleridir (Ağaçkale, 2010; Zengin, 2013).

Özellikle 19. yüzyıldan sonra ıslahevleri ile ilgili gelişmeler olmuştur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinde çocuklara bazı haklar verilmiştir. BMÇHB'ye (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi) ve Cenevre Bildirgesine göre 18 yaş altındaki tüm bireyler çocuktur; çocuklara ifade hakkı, korunma hakkı, eğitim hakkı, yeteneklerini geliştirme hakkı, fiziksel, zihinsel, ahlaki ve toplumsal olarak sağlıklı ortamda yetişme hakkı, kendini geliştirme hakkı sosyal güvenlik hakkı ve iletişim hakkı verilmiştir (Akyüz, 2010; Gürsoy ve Altun, 2010; Zengin, 2013). Bu kapsamda 20. Yüzyıl

sonrası tasarlanan ıslahevleri çocuk haklarını göz önünde bulunarak tasarlanmıştır (Öntaş, 2008; Zengin, 2013).

Dünyada 2000’lerde hala birçok hapisanede çocuklar karışık cezaevlerinin çocuklar için ayrılan bölümlerinde kalmaktadır; ancak bu sistemin çocuklar için hatalı olduğu, ceza mekanlarında yetişkinlerden farklı tasarımın gerekli olduğu fark edilmiştir. Bu sebeple çocuklar için farklı cezalandırma ve iyileştirme mekanları tasarlanmaya başlanmıştır.

3.3.2. Çocuk-Genç Cezaevlerinin Türkiye’deki Gelişimi

Yirminci yüzyılda çocuk suçlular Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de büyük çoğunlukla karışık veya kadın cezaevlerinin çocuklar için ayrılan bölümlerinde kalmışlardır. Mahkûm çocuklar için özel tasarlanan cezaevlerinde kalması gereken çocukların yetişkin mahkûmlarla bir arada kalması çocukların hayata geri kazandırılması için gerekli rehabilitasyonu tam olarak alamamalarına sebep olmaktadır. Çocukların topluma geri kazandırılmamasının yanı sıra cezaevlerindeki kötü fiziksel ve ruhsal şartlar çocuk ve gençlerin intihar etmesine bile sebep olmuştur (Öztürk, 2013). Adalet bakanlığı ve UNICEF’in ortak yürüttüğü çalışma sonucu hükümlü çocukların

“%68,9’u temiz hava alamamaktan, %62,1’i yemekleri yetersiz ve niteliksiz bulduğundan, %52,25’i sosyal servis uzmanlarının uygulamaları ile ilgili bilgi vermemesinden”

şikâyet etmektedir (Öztürk, 2013).

Türkiye’deki çocuk-genç cezaevlerinin tarihi süreci incelendiğinde çocuklar için özel yapılmış ilk ıslahevi 1930’lara dayanmaktadır. Türkiye’de çocuk ve gençler için ilk ıslahevi 1938 yılında Edirne ilinde faaliyete geçmiştir. Daha sonrasında 1940’da Edirne’deki ıslahevi Ankara Kalaba’ya taşınmıştır. 1960 yılında İzmir’de, 1963’de ise Elazığ’da birer tane ıslahevi açılmıştır. Kapasiteleri ise yaklaşık 200-300 kişi arasındadır (Anonim, 2000; Yavuzer, 1985).

1960’larda hükümlü çocuk hakları ön plana çıkmıştır. Bu sebeple çocuk-genç cezaevleri için yeni mekanlar oluşturulması planlanmıştır. 1970’lerde ise ihtiyaçların artmasıyla mekanlarda çeşitlenmiştir. Çocuk-genç cezaevlerinde “uslandırma-iyileştirme-topluma kazandırma” yöntemi tercih edilmektedir; ancak çocukların hala büyük bir kısmı yetişkin mahkûmlarla aynı mekanları paylaşmaktadırlar (Öztürk, 2013).

21. yüzyılda Türkiye’de A Tipi, A1 Tipi, A2 Tipi, A3 Tipi, B Tipi, C Tipi, BTOK, M Tipi, K1 Tipi, K2 Tipi, E Tipi cezaevleri karışık cezaevlerinin içerisinde çocuk için

bolümü olan ceza infaz kurumlarıdır. Karışık kurumlarda çocuklar için yeterli sosyal ve fiziksel imkanlar temin edilememektedir. Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Hatay Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu çocuk kapalı cezaevleridir. Ankara Eğitim Evi, İzmir Eğitim Evi, Elâzığ Eğitim Evi Türkiye'deki eğitim evleridir (CTE, 2004; Öztürk, 2013).

3.3.3. Çocuk-Genç Cezaevlerinin Konumu ve Kentsel Yaklaşım

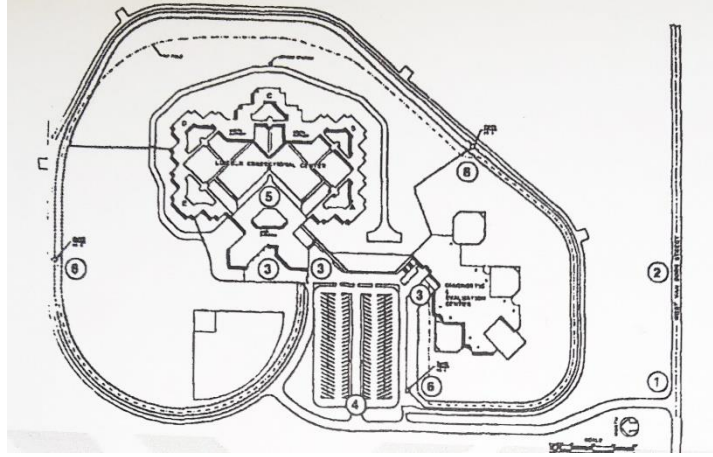
Çocuk-genç cezaevleri tasarlanırken hükümlü çocukların iyileştirme sürecindeki ihtiyaçları, cezaevini kullanacak diğer kullanıcıların ihtiyaçları ve erişimleri, cezaevi çalışanlarının ihtiyaçları ve erişimleri, kentteki konumu ve cezaevi mekanlarının kendi içerisindeki bütünlüğü göz önünde bulundurulmalıdır (Emiroğlu, 2013).

3.3.3.1. Kentteki konumu

Cezaevleri kent çeperinde, kent merkezinde veya konum farklılaşması sonucu kent çeperinde tasarlanan cezaevleri zamanla kentin merkezinin farklılaşması sonucu kent merkezinde konumlanabilmektedirler. Özellikle çocuk-genç cezaevlerinin konumu tasarım açısından önemlidir; çünkü hükümlü çocuklar kısmen kentle iletişim ve etkileşim halindedir. Hükümlülerin ve çalışanların kentle ilişkisinin hangi ölçüde olması gerektiği cezaevinin kentteki konumunu etkilemektedir. (Özkan, 2009; Tirali, 2000).

A. Kent çeperi

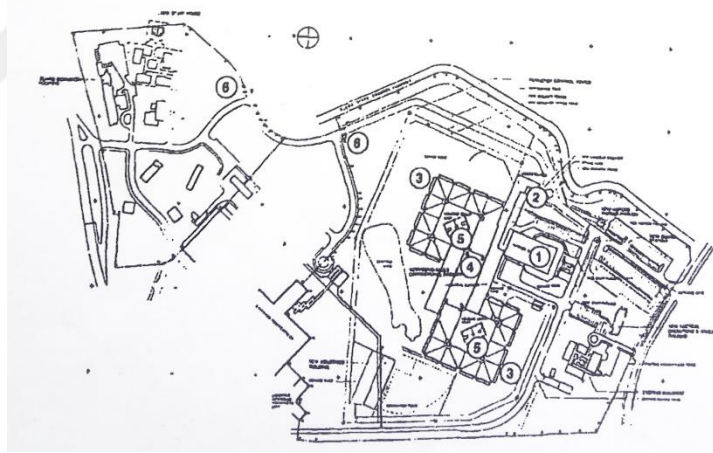
Cezaevi yapılarının kent çeperinde veya kırsal kesimde tasarlanmasının amacı hükümlülerin şehir merkezinden uzak tutulması ve tecrit hayatı yaşaması içindir. Toplumun güvenliğini sağlamak amacıyla kent çeperinde tasarlanan cezaevleri genellikle ağır suçlular içindir. Çocuk suçluların yetişkin suçlulardan farklı şekilde cezalandırılması öngörüldüğünde, eğitim hakkı gibi çocuk haklarından faydalanmaları gerektiği kabul edildiğinde kent çeperindeki cezaevlerinin çocuk-genç cezaevleri için uygun olmadığı kabul edilmektedir; çünkü çocukların kent, aile ve sosyal hayatla ilişkilerinin tamamen kesilmesi cezaları bittikten sonra sosyal hayata uyum sağlayabilmeleri açısından olumsuz etki oluşturmaktadır. Buna rağmen çocuk-genç cezaevlerinde daha geniş rekreasyon alanlarına ihtiyaç olması, güvenliğin daha kolay sağlanabilmesi gibi kriterler açısından cezaevlerinin kent çeperinde tasarlanması daha olumludur (Şekil 3.49) (Özkan, 2009; Tirali, 2000)

Şekil 3. 49. Kent çeperinde cezaevi örneği (Tirali, 2000)

B. Kent merkezi

Çocuk-genç cezaevlerinin kent merkezinde olması hükümlü çocukların aileleri ile iletişimlerinin sıklığı ve kolaylığı, çalışanların ulaşım kolaylığı, hükümlü çocukların sosyal çevre ile ilişkilerinin devamlılığı, alt yapı imkanlarının fazla olması, acil durumlarda ulaşım kolaylığı açısından daha olumludur; ancak açık alanların yeterli olamaması açısından ise olumsuzdur (Şekil 3.50) (Tirali, 2000).

Şekil 3. 50. Kent merkezinde cezaevi örneği (Tirali, 2000)

C. Konum farklılaşması

Cezaevi yapıları kent çeperinde tasarlanmasına rağmen zaman içerisinde kentin büyüyüp gelişmesiyle kent merkezinde kalabilmektedir. Konum farklılaşmasına uğrayan yapılar genel olarak uzun yıllar önce tasarlanmış yapılardır.

Şekil 3. 51. Konum farklılaşması (CTE, 2004)

3.3.3.2. Çocuk cezaevlerinin vaziyet planı kriterleri

Cezaevlerinin ihtiyaçları mimari tasarımını etkilemektedir. Güvenlik tedbirleri için yapılan tasarımlar yalnızca güvenliği sağlamak için yapılmamalıdır. Aynı zamanda hükümlü çocukların doğal yaşamlarına devam edebilecekleri ve sosyal çevreden kopmayacakları şekilde tasarlanmalıdır. Cezaevlerinde genellikle cezaevi sınırlarını belirleyen fiziksel tasarımlar bulunmaktadır. Fiziksel tasarımlar optimum şekilde düzenlenmelidir. Bu tasarımlar çocuk mahkûmların gerilimsiz bir ortamda yaşamlarını sürdürebilecekleri şekilde olmalıdır. Mahkûm-çevre, mahkûm-görevli ve mahkûm-gözetim tasarımları da gerilimsiz olmalıdır. Vaziyet planında mahkûmlar için rahat gezebileceği sosyal alanlar-rekreasyon alanları, çalışma alanları; güvenlik için gözetim alanları ve sivil bireyler için giriş çıkışlar, otopark ve ziyaret alanları bulunmalıdır (Emiroğlu, 2003; Özkan, 2009).

3.4. Türkiye’deki Çocuk-Genç Cezaevlerinin İncelenmesi

3.4.1. Çocuk-Genç Cezaevi Mekanları

Çocuk-genç cezaevlerindeki mekanlar literatürdeki cezaevi örnekleri ve literatür bilgileri incelenerek tespit edilmiştir. Yapılan çalışma kapsamında çocuk-genç cezaevi mekanları genel mekanlar, sosyal mekanlar, barınma mekanları ve servis mekanları olmak üzere 4’e ayrılmaktadır (Emiroğlu, 2013; Tirali, 2000).

I-Genel mekanlar

Genel mekanlar bekleme salonu, yönetim binası, sağlık birimleri, dini mekanlar ve giriş çıkışlardan oluşmaktadır (Tirali, 2000; Yavuzer, 1985).

A-Bekleme salonu

Bekleme salonları ziyaretçi ve resmi kişilerin bekledikleri mekanlardır. Güvenlik noktasından geçerek bekleme salonuna girilmektedir. Bekleme salonunda tuvalet, güvenlik birimi ve özel eşyaların konulacağı mekanlar bulunmalıdır. Ayrıca bekleyenlerin rahat edebilmesi için gerekli sehpa, koltuk, banko gibi ekipmanlar da bulunmalıdır (Özkan, 2009; Tirali, 2000).

B-Yönetim binası

Yönetim binası, cezaevinin ihtiyacı ve büyüklüğüne göre detaylandırılmaktadır. Yönetim binalarına yalnız görevliler girebilmektedir. Tutukluların bu mekâna girmeleri yasaktır. Resepsiyon, bekleme odası, toplantı odaları, depolar, tuvaletler ve ihtiyaca göre yönetim odaları bulunmaktadır. Personel mekanları da yönetim binasının içinde bulunmaktadır. Yönetim binası cezaevinin büyüklüğüne göre idari bölüm olarak da aynı yapının içerisinde bulunabilir (Tirali, 2000:46).

C-Sağlık birimi

Sağlık birimi hem personele hem de hükümlülere hizmet vermektedir. Personel ve hükümlü çocuklar için ayrı bölümler olmalıdır. Sağlık birimlerinde hem fiziksel hem de psikolojik destek verilmelidir. Bekleme odası, hemşire odası, tanı-tedavi odası, karantina odası, diş polikliniği, doktor odası, laboratuvarlar, revir, depolar, teknik odalar, mutfak, duş ve eczane bulunmalıdır. Özellikle hükümlü çocuklara psikolojik destek veren birimler çocukların ruh hali göz önüne alınarak tasarlanmalıdır (Tirali, 2000).

D-Dini mekanlar

Dini inançlara karışmak çocuk ve insan haklarına aykırı olduğu için cezaevlerinde dini mekanlar bulunmak zorundadır (Tirali, 2000).

E-Giriş çıkışlar

Çocuk ve genç cezaevlerinin giriş ve çıkışları diğer yetişkin cezaevleri kadar sıkı güvenlik altında olmamalıdır; ancak hükümlü çocuklarda gözetim altında olmalıdır. Çocukların aileleriyle dışarıda vakit geçirmesi ve gözetim altında sanatsal faaliyetlere katılmasına olanak sağlanmalıdır.

II. Sosyal mekanlar

Sosyal mekanlar ise görüşme salonları, eğitim birimleri-derslikler, sanat atölyeleri, kütüphane, iş atölyeleri, spor alanları, yeşil alanlar ve alışveriş alanlarından oluşmaktadır (Tirali, 2000).

A-Görüşme salonu

Görüşme salonları hükümlülerin ziyaretçileri ile görüştükleri alanlardır. Çocukların özellikle aileleri ile vakit geçirmesi suça olan eğilimleri ve ruhsal tatminleri açısından önemli rol oynamaktadır (Bayer, 2008; Fişek ve ark., 2008; Tirali, 2000). Çocuk-genç cezaevlerinde ziyaretler engelli ve engelsiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Engelli ziyaret cam veya tel bölme ardından yapılan ziyaretlerdir. Engelsiz ziyarette ise arada herhangi bir nesne bulunmamaktadır. Çocukların aileleri ile görüşme hakkı, aileleriyle nitelikli vakit geçirmeleri, aileleri ve yakınları tarafından sevgi ve ilgi gördüğüne emin olma duygusu çocukların iyileşme ve topluma kazanma sürecine katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple çocuk cezaevlerinde engelsiz görüşme alanları tercih edilmelidir. Çocukların aileleri ile görüşebileceği müstakil alanlara da ihtiyaç vardır (Bayer, 2008; Özkan, 2009; Fişek ve ark., 2008; Yavuzer, 1985).

B-Eğitim birimleri-derslikler

Çocuk-genç cezaevlerinin asıl amacı çocukları hayata yeniden kazandırmaktır. Yeniden kazandırmanın en etkili yollarından biri çocukların çok yönlü eğitim hayatının devam etmesiyle gerçekleşir. Cezaevindeki çocuklar kurum dışında eğitimine devam edebilmektedir ancak kurum içerisinde de bulunan dersliklerinde de eğitimlerine devam etmelidirler (Çıldır,2014; Tirali, 2000; Yavuzer, 1985).

C-Sanat atölyeleri

Sanat hayattaki duyguları anlamayı, anlatmayı ve aktarmayı sağlarken hayattan alınan zevkinde artmasını sağlamaktadır. Sanat eğitimi suça eğilimin azalması ve suç işleme isteğinin azalmasına sebep olur. Çocuk cezaevlerinde de sanat atölyeleri bulunmaktadır. Sanat atölyeleri hükümlü çocukların belirli sanat dallarına yönelmesini, içsel duygularının dışa vurmasını ve suça olan eğilimlerinin azalmasını sağlanmalıdır. Müzik atölyeleri, tiyatro-sinema performans atölyeleri, resim atölyeleri, çok amaçlı salonlar, toplantı salonları, depolar, eğitici ve yönetici odaları, tuvaletler ve sirkülasyon alanları olmalıdır (Çıldır,2014; Tirali, 2000; Yavuzer, 1985).

D- Kütüphane

Hükümlü çocukların suça olan eğilimlerinin azalmasına bir diğer etmen ise çocukların okuma alışkanlığıdır. Eğitim ve kültür düzeyi suça olan eğilimi etkilemektedir (Bayer, 2008; Topçuoğlu, 2014). Kütüphanede raf birimi, depolar, çalışma alanı bulunmalıdır (Hazırlar, 2004; Yavuzer, 1985).

E- İş atölyeleri

Hükümlü çocukların özellikle eğitim hayatına devam etmeyen hükümlü çocukların iyileştirme sürecinde ve sonrasında hayata atılmasına destek vermek için meslek edindirme kursları verilmektedir. Çocuk-genç cezaevlerinde iş atölyeleri kurularak hükümlü çocukların yetenek ve kabiliyetlerine göre meslek edindirilmelidir. İş atölyelerinde yönetici ve eğitmen odaları, derslikler, toplantı odaları, depolar, tuvaletler ve sirkülasyon alanları olmalıdır (Tirali, 2000; Yavuzer, 1985).

F-Spor alanları

Spor faaliyetleri de en az sanat faaliyetleri kadar suça olan eğilimi azaltmaktadır. Dünya Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliği (World Leisure and Recreation Association) serbest zaman eğitimi ve risk altındaki gençlik üzerine yayınladığı uluslararası durum raporuna göre sporla uğraşan gençlerde uğraştıkları spor suç işlemelerine engel olmaktadır. Spor yapan çocuklar paylaşmayı, grup şeklinde hareket etmeyi öğrenmektedirler (Tirali, 2000, Yaman ve Arslan, 2009). Çocuk cezaevlerinde açık ve kapalı spor alanları olmalıdır. Jimnastik salonu, basketbol, futbol, voleybol, tenis gibi saha sporları alanları, koşu-yürüyüş alanları, çok amaçlı salonlar, depolar, yönetici ve eğitmen odaları bulunmalıdır (Tirali, 2000; Yavuzer, 1985).

G-Yeşil alanlar

Kurum içerisinde bulunan yeşil alanlar hükümlü çocukların sosyalleşmesini sağlamaktadır (Özgüner, 2004).

H-Alışveriş alanları

Hükümlü çocukların kurumlar içerisinde kendilerini yaşamın bir parçası olarak hissedebilmeleri için hayatın içerisindeki mekanların kurumlarda da olması gerekmektedir. Alışveriş yapabilecekleri, günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri alışveriş mekanları olmalıdır (Emiroğlu, 2013)

III. Barınma mekanları

Barınma mekanları yatakhane-koğuşlar, hücreler, tecrit odaları ve tek kişilik odalardan oluşmaktadır (Tirali, 2000)

A-Yatakhaneler-koğuşlar

Hükümlü çocukların bir arada yaşamasına imkân veren yaşam alanı şeklindedir. Hükümlü çocukların bir arada kalması toplu şekilde yaşamaya uyum sağlamaları

açısından faydalı olsa da mahkumları olumsuz etkilediği kabul edilmektedir (Emiroğlu, 2013:68).

B-Hücreler

Hücreler tek kişilik odalardır. Hücrelerde yalnızca kalabilecekleri yatak bulunmaktadır. Tuvalet ve banyo ise ortak kullanım şeklinde tasarlanmıştır (Emiroğlu, 2013).

C-Tecrit odaları

Tecrit odaları genellikle cezalandırma amacıyla var olan odalardır. Gece ve gündüz hükümlüler bu odalarda bulunmaktadır (Emiroğlu, 2013; Tirali, 2000).

D-Tek kişilik odalar

Hücrelerden farkı içerisinde tuvalet ve banyosunun bulunmasıdır (Emiroğlu, 2013; Tirali, 2000).

IV. Servis mekanları

Servis mekanları yemekhane, mutfak, çamaşırhane, endüstriyel mekanlar, teknik odalar, depolar ve sirkülasyon alanlarından oluşmaktadır (Tirali, 2000).

4. ALAN ÇALIŞMASI

4.1. Çocuk-Genç Cezaevi Mekanlarının İhtiyaç Listesinin Oluşturulması

Çalışma kapsamında yapılan literatür araştırması sonucu ulaşılan çocuk-genç cezaevlerinde bulunan ve bulunması gereken mekanların psikologlarla yapılan anketler ve mahkûm çocuklarla yapılan görüşmelerin mekânsal olarak değerlendirilmesi sonucunda çocuk genç cezaevi mekanlarının ihtiyaç listesine ulaşılması hedeflenmiştir.

4.1.1. Psikolog anket ve görüşmeleri

Bölüm 3.4.1’de yapılan literatüre dayalı tespit sonucu elde edilen çocuk cezaevi mekanlarının daha önce çocuklar üzerine araştırma ve çalışma yapan 15 adet psikologla yapılan anketler sonucu olumlu ve olumsuz yönleri sorgulanmıştır. Anketler yapılmadan önce psikologlara çocukların kaldığı cezaevi mekanları ve bu mekanların fiziksel koşullarını anlatan bir ön bilgilendirme yapılmıştır ve psikologlardan çocukların fiziksel, psikolojik ve fizyolojik durumlarını göz önünde bulundurarak sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Ankette (Ek-1) kapalı ve açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Mekanların kullanım şekilleri, kullanım alanları ve kullanıcıları sorgulanırken açık uçlu sorular kapalı soruların nedeni şeklinde kurgulanmıştır.

Anket sonuçlarına göre;

“Çocuk ceza mekanları içerisinde sosyal alanların (spor kompleksi, eğitim ve iş atölyeleri, sanatsal atölyeler... gibi) olması çocukların dış dünyada bu imkanları bulamama ihtimalinden dolayı çocukları suça teşvik eder mi? Neden?” sorusunda psikologların %73,33’ü asla, %26,66’sı çok az, ‘0’ı orta, %0’ı biraz, %0’ı çok fazla şeklinde cevap vermiştir. Genel bakış açısı suça teşvik etmeyeceği yönündedir. Bunun nedenlerinin biri sosyal aktivite, hobi, eğitime meyil gibi alışkanlıkların mahkûm çocukların zihin yapısını değiştireceği ve bunun sonucu çocukların yönelim ve isteklerinin değişeceği görüşüdür. Bir diğer görüş ise; çocuk cezaevlerinin belirli bir yaş grubu üzerindeki bireyleri kabul etmeyeceğinden dolayı çocukların ileride suç işlerlerse bu mekanlara dönemeyeceğinin farkında olmalarıdır. Bir diğer görüş ise, hiçbir bireyin özgürlüğe karşı kapalı bir mekânı kabul etmeyeceğidir. Bunu belirtmek için “bülbulü altın kafese koymuşlar ah vatanım” atasözünü kullanan bir psikolog bulunmaktadır.

“Çocuk ceza mekanları içerisinde sosyal alanların (spor kompleksi, eğitim ve iş atölyeleri, sanatsal atölyeler... gibi) olması çocukları suçtan uzaklaştırıp ıslah eder mi? Neden?” sorusunda psikologların %73,33’ü çok fazla, %26,66’sı biraz, ‘0’ı orta, %0’ı çok az, %0’ı asla şeklinde cevap vermiştir. Bu soruda da genel bakış açısı sosyal alanların

mahkûm çocukların ıslahında büyük rol oynadığı şeklindedir. Nedenlerinin biri sosyal alanların çocukları pozitif yönde etkilediğidir. Bir diğeri çocukların bakış açısını değiştirdiği ve yönelimlerini değiştirdiğidir. Bir diğeri sosyal aktiviteler suça meyilli çocukların zamanlarını doldurduğu için çocukların suçtan uzaklaşmalarını sağlamasıdır. Bir diğeri sinir ve öfke gibi suça yönlendiren duygu durumlarını baskıladığı ve kendilerini yansıtabilecekleri bir alan keşfetmelerine sebep olduğu için sosyal alanların çocukları suçtan uzak durmaya teşvik etmesidir. Bir diğeri ise edinecekleri hobi, eğitim ve meslek sonucu suçtan doğal olarak uzaklaşacaklarıdır.

“Suçu kesinleşmiş çocuklar nerede kalmalıdır” sorusunda birden çok cevap seçilebilmektedir. Sorunun cevabına ise psikologların %0’ı karışık cezaevinde çocuk için ayrılan bölüm, %0’ı kadın cezaevinde çocuk için ayrılan bölüm, %33,3’ü çocuk kapalı cezaevi, %100’ü ise eğitimevi olarak yanıt vermiştir. Nedenleri sorgulandığında çocuk kapalı cezaevini seçen psikologların ağır suçlarla gözaltına alınan çocukların daha denetimli ancak çocuklara özgü mekanlarda bulunmalarının çocukların ıslahları açısından daha uygun olacağı görüşünü benimsemeleridir; ancak ortak kanı çocukların açık rejime bağlı olan eğitim evlerinde çocuk haklarına ve ihtiyaçlarına uygun şekillerde kalmaları yönündedir.

“Suça itilen çocuklar tamamen suçtan uzaklaşabilir mi” sorusuna %0’ı asla, %0’ı çok az, %40’ı orta, %46,66’sı biraz, %13,33’ü çok fazla olarak yanıt vermiştir. Nedenleri arasında suçtan uzaklaşmak için birden farklı faktörün bir arada sağlanması yönünde görüş birliği sağlanmıştır. Bu faktörler arasında ekonomi, aile, nitelikli sosyal çevre psikologların en çok değindikleridir.

“Aşağıdaki cezaevi mekanlarıyla (eğitim birimi, sanat atölyesi, kütüphane, iş atölyeleri, spor alanları, yeşil alanlar, alışveriş alanları, koğuş-yatakhane, tek kişilik odalar) suça sürüklenme/topluma geri kazanma ilişkisini inceler misiniz? Neden?” sorusuna psikologların cevapları şu şekildedir. Eğitim birimleri %100 topluma geri kazandırır şeklindedir; çünkü eğitim hakkı elinden alınan çocuklar farklı arayışlara girer, doğru eğitim iyiye yönlendirir, hayatta bir gaye sahibi olmaya yönlendirir, eğitimin amacı çocukları topluma kazandırmaktır. Sanat atölyesi %100 topluma geri kazandırır şeklindedir; çünkü birçok bağımlılık ve suç sanata yönelerek baskı altında tutulabilir, çocukların zamanını nitelikli hale getirir, çocukların yönelim ve isteklerini değiştirir, hayata bakış açısı kazandırır, sosyal çevresini değiştirir. Kütüphane %100 topluma geri kazandırır şeklindedir; çünkü kitap okumak çocukların zamanını dolduran nitelikli bir aktivitedir, çocukların farklı dünyaları anlayıp bakış açılarının değişmesine sebep olur,

çocukların hayal gücünü ve hedeflerini genişletir, kitap okumak stresi ve kaygı bozukluğunu azaltır, eğitim hayatını olumlu etkiler. İş atölyeleri %100 topluma geri kazandırır şeklindedir; çünkü meslek edinmek ve ekonomik olarak özgür olmak başta hırsızlık olmak üzere birçok suçtan çocukların geri durmasını sağlar, iş atölyelerinde edinilen bilgiler çocukların ufkunu açar, yönelimlerini değiştirir. Spor alanları %100 topluma geri kazandırır şeklindedir; çünkü spor rehabilite eder, spor empati yapmayı ve farklı düşünebilmeyi sağlar, spor beden üzerindeki fiziksel ve ruhsal negatif düşünceleri azaltır, spor stresi azaltır, spor iyiye yönlendirir, spor yapan çocuklar enerjilerini spor yaparken harcadıkları için suçtan uzaklaşırlar, spor çocukların yeni bir yaşam şekli geliştirmesini sağlar. Yeşil alanlar %100 topluma geri kazandırır şeklindedir; çünkü yeşil alanların ve yeşil rengin insanı sakinleştirici ve yatıştırıcı etkisi vardır, rekreasyonel faaliyetler suç eğilimini azaltır. Alışveriş alanları %66,66 topluma geri kazandırır, %33,33 suça sürükler şeklindedir. Suça sürükler diyenlerin görüşü alışveriş alanlarında özellikle bağımlı mahkumları gözetim altında tutmanın zor olacağıdır. Topluma geri kazandırır diyenler ise alışverişin sorumluluk duygusu kazandırdığı görüşünü savunmaktadırlar. Koğuş-yatakhane %20 topluma geri kazandırır, %80 suça sürükler şeklindedir. Topluma geri kazandırır diyenlerin görüşü beraber yaşamının sorumluluk ve topluluk içerisinde birey olma durumunu geliştireceği yönündedir. Suça sürükler diyenler ise bireysel alanın çocukların gelişiminde önemli rol oynadığı görüşünü benimsemişlerdir. Tek kişilik odalar ise %80 topluma geri kazandırır, %20 suça sürükler şeklindedir. Nedenleri koğuş-yatakhane cevabıyla paralel niteliktedir.

“Çocukların cezaevindeki barınma mekanları nasıl olmalıdır? Neden?” sorusuna %0 tek kişilik odalar, %0 koğuş sistemi, %100 belirli sayıdaki tek kişilik odalar ortak yaşam alanına açılmalı şeklinde cevaplar gelmiştir. Psikologlar çocukların ortak alanlarda sorumluluk sahibi olabilmesi ve toplum içerisinde beraber yaşama öğretisinin çocuklara aktarılabilmesi ve çocukların kendilerine özgü mahremiyeti sağlanmış alanlarının olmasının çocukların gelişimi için en iyi barınma mekânı olduğunu aktarmışlardır.

“Çocuk mahkumlarla yetişkin mahkumların beraber kullandıkları mekanların çocuklar üzerindeki etkisini olumlu/olumlu değil olarak inceler misiniz? Neden?” sorusuna psikologların cevapları şu şekildedir. Aynı koğuşun açıldığı koridorlar %100 olumlu değil şeklindedir; çünkü kendinden yaşça büyük bireylerin suç işlemesi çocuğun gözünde suçu normalleştirir, suçlu yetişkinlerle kurulabilecek diyaloglar çocukları negatif yönde etkileyebilir. Spor alanları %100 olumlu değil şeklindedir, çocukların ve yetişkinlerin suçtan uzaklaşmak için gerekli uğraşı alanları farklıdır, çocukların ve

yetişkinlerin ergonomisi farklı olduğu için aynı mekanları kullanmaları mekanları niteliksiz ve kullanılamaz hale getirir. Eğitim birimleri/derslikler %100 olumlu değil şeklindedir ve spor alanlarıyla aynı çünkü cevapları gelmiştir. Kütüphane %100 olumlu değil şeklindedir; çünkü yetişkin ve çocuk kütüphanesi birbirinden ayrı niteliklere sahip olmalıdır ama yine de farklı zamanlarda kullanılan kütüphaneler hiç olmamasından daha iyidir. İş atölyeleri ve sanat atölyeleri %100 olumlu değil şeklindedir; çünkü yetişkin mahkumlarla çocuk mahkumların el becerileri, yetenekleri ve kabiliyetleri birbirinden farklı olacağı için aynı atölyeleri kullanmaları atölyeleri niteliksiz hale getirir. Yeşil alanlar %100 olumlu değil şeklindedir; çünkü çocuklara özgü olması ve yetişkin mahkumlarla karşılaşmamaları daha doğrudur. Görüşme salonları %100 olumlu değil şeklindedir; çünkü çocuk mahkumlar aileleri ile yetişkin mahkumlarla aynı koşullarda görüşmemelilerdir, aileleri ile beraber rehabilitasyon alma gereksinimleri vardır, görüş saatlerinin yetişkin mahkumlarla aynı olma ihtimali sonucunda çocuklar kötü etkilenebilirler. Giriş çıkışlar %100 olumlu değil şeklindedir; çünkü farklı güvenlik dereceleri gereksinimi mevcuttur, yetişkin mahkumlarla karşılaşmaları doğru değildir şeklinde cevaplar verilmiştir.

“Aileleri ve mahkûm çocukların görüşme alanları nasıl olmalıdır? Neden?” sorusunda birden çok cevap seçilebilmektedir. Sorunun cevabına ise psikologların %100’ü herkesin ailesi ile görüşebileceği engelli alan (cam veya tel gibi bir engelin arkasından) cevabını vermiştir. Bu cevabı veren psikologlar aileleri sebebiyle suça sürüklenen çocukların veya aile içi şiddet veya herhangi farklı bir olumsuzluk yaşayan çocukların ilk başta engelli bir bölme arkasından görüşmelerinin daha doğru olacağı görüşünü savunmaktadırlar. Psikologların %100’ü herkesin ailesi ile görüşebileceği engelsiz alan (toplu açık görüş) cevabını vermiştir; çünkü engelsiz görüşmenin de çocukların hakkı olduğunu savunmuşlardır. Psikologların %100’ü müstakil görüşme alanları (yalnız kalabilecekleri, mahremiyeti olan) cevabını vermiştir; çünkü çocuklarla beraber ailelerinin de rehabilitasyona ihtiyacı olduğunu, aile görüşmelerinin çocuklar üzerinde pozitif etki oluşturacağını savunmaktadırlar. Kısacası psikologların ortak kanaati görüşme alanlarının çeşitlendirilmesi yönündedir.

“Çocukların sosyal hayatlarının yaşamlarında daha geniş yer tutması suça olan eğilimi nasıl etkiler?” açık uçlu sorusuna genelde olumlu, pozitif şeklinde tek kelimelik cevaplar verilmiştir.

“Mahkumların çocuk cezaevine ulaşım için kullanacakları giriş çıkışlar nasıl olmalıdır? Neden?” sorusuna %0’ı çocuk mahkûm- yetişkin mahkûm- görevli-ziyaretçi

tek girişi kullanmalı, %86,66'sı herkes için özelleşmiş giriş çıkışlar bulunmalı, %13,33'ü ise diğerk şeklinde yanıt vermiştir. Herkes için özelleşmiş giriş çıkışlar bulunmalı diyenler çocukların yetişkinlerden ayrılması gerektiğı görüşünü benimsemişlerdir. Diğerk diyenler ise cezaevine ulaşımda aynı giriş çıkış kullanılsa bile sosyal alanlar veya açık alanlar gibi diğerk alanlara ulaşımda farklılaşmış giriş çıkışların kullanılması gerektiğini savunmaktadırlar.

Son olarak “Mekân tasarımları suça sürüklemeye ne kadar rol oynar?” sorusuna psikologların %73,33'ü çok fazla, %20'si biraz, %6,66'sı orta, %0'ı çok az, %0'ı asla şeklinde cevap vermiştir. Kısacası genellikle mekanların tasarımlarının çocuklar üzerinde önemli etkisinin olduğı görüşünü savunmaktadırlar.

4.1.2. Suça itilmiş çocuklarla görüşme

Literatür araştırmasıyla tespit edilen mekanlar, anketlerle sorgulandıktan sonra mahkûm çocukların mevcut mekanları değerlendirmesiyle çocuk ceza mekanlarının sorgulaması kullanıcı tarafından da yapılmış olmuştur. OHAL sebebiyle mahkûm çocuklarla görüşmeye izin alınamadığı için iç mimar Nazmiye Tirali'nin (2000) “Çocuk cezaevi iç mekanları üzerine bir inceleme” adlı tezinde suça itilmiş hükümlü çocuklarla yaptığı görüşmeler incelenmiş ve yapılan inceleme sonucunda çocukların mekân ile ilgili gözlemleri görüşmeler arasından seğıilip “Cezalı Çocuk Mekanları” tezi kapsamında değerlendirilerek mekanlarla ilgili aşağıdaki sorunlar tespit edilmiştir ve bu sorunlara yönelik çözümler geliştirilmiştir.

1. Çocuklar günün büyük kısmını yapacak faaliyet bulamadıkları için koğıuş veya hücrelerinde geçirmektedirler.
2. Gün içerisinde kitap okuma zamanı çok azdır.
3. Koğıuş temizliğınden çocuklar sorumlu olduğı için gün içerisinde çok fazla vakit harcamaktadırlar.
4. Çocuklar bahçeye çıkmalarına izin verildiğı zaman bahçeyi yoğun şekilde kullanmaktadırlar. Sonuç olarak açık hava, bahçe ve spora eğıilim fazladır.
5. Çocukların en yoğun kullandıkları mekân yemekhanedir, yalnızca yemek yemek için değıil sosyalleşmek ve sohbet etmek içinde bu mekânı kullanmaktadırlar.
6. Çocukların %80'i kalabalık ortam istememektedir.
7. Çocukların %60'ı eğıitim evlerinde kalmak istemektedirler.
8. Çocukların %46,6'sı bilgisayar istemektedirler.
9. Çocukların %100 kurs, atölye ve derslik istemektedirler.

10. Çocukların %100 daha geniş bahçe ve açık-kapalı spor alanları ve ekipmanları istemektedirler.
11. Çocukların %33,5'i odalarında müzik dinlemek istemektedir.
12. Çocukların %40'ı yeşil alan istemektedir.
13. Çocukların %30'u açık görüş istemektedir.
14. Çocukların %30'u aileleri uzakta olduğu için görüşemediklerinden şikayetçidir. Görüşebilmek için telefon istemektedirler (Tirali, 2000:70-71)

Tirali'nin (2000) yılında yaptığı anket verileri baz alınarak "Cezalı Çocuk Mekanları" tezi kapsamında aşağıdaki çözümler geliştirildi.

1. Çocuklar için iş, sanat atölyeleri, kütüphaneler ve spor alanları yapılmalı ki çocuklar boş vakitlerini verimli geçirebilsin.
2. Kitap okuma zamanını arttırabilmek için kapsamlı kütüphaneler kurulmalıdır ve çocuklar bu kütüphanelere yönlendirilmelidir.
3. Her çocuğun bireysel odası olduğu zaman temizlik hem kısa sürecektir hem de çocuklar ne kadar dağıtırlarsa o kadar vakitlerinin gideceğini bildikleri için sorumluluk almış olacaklardır.
4. Yeşil alan, spor alanları ve açık havada vakit geçirebilecekleri sosyal alanlar tasarlanmalıdır.
5. Yemekhane ve kafeterya gibi çocukların hem alışveriş yaptığı hem de sosyalleştiği alışveriş mekanları tasarlanmalıdır.
6. Tek kişilik odalar tasarlanmalıdır, koğuş sistemi kaldırılmalıdır.
7. Eğitim evlerinin kapasitesi arttırılmalıdır.
8. İş atölyelerinde teknolojik atölyeler kurulmalıdır, çocuklar bilgisayarda boş vakit geçireceklerine bilgi edinmelidirler.
9. Eğitim birimleri, iş atölyeleri ve sanat atölyeleri kurulmalıdır.
10. Çocukların yeteneklerine göre şekillenebilecek spor alanları kurulmalıdır, herkesin ortak faydalanabileceği spor alanları tasarlanmalıdır.
11. Sanat atölyeleri kurularak çocukların müzik, sinema gibi ruhsal ihtiyaçları karşılanmalıdır.
12. Yeşil alanların kapasitesi arttırılmalıdır.
13. Aileleri ile rahat görüşebilecekleri özel mekanlar tasarlanmalıdır.
14. Aileleri ile interaktif şekilde görüşebilecekleri mekanlar tasarlanmalıdır.

4.1.3. Değerlendirme

Çocuk-genç cezaevleri tasarlanırken ihtiyaç listesinde zorunlu olması gereken mekanlar literatür bilgileri taranarak, psikologlarla anketler-görüşmeler yapılarak ve hükümlü çocuklarla yapılan görüşmelerin mekânsal açıdan değerlendirilmesi sonucunda gerekli mimari çıkarımlar yapılarak elde edilmiştir. Elde edilen çıkarımlar sonucu sonuç ihtiyaç listesine ulaşılmıştır (Tablo 3.23).

Tablo 3. 23. Çocuk ceza mekanları ihtiyaç listesi analizi

	Genel mekanlar	Sosyal mekanlar	Barınma mekanları	Servis mekanları
Literatür araştırması	*Bekleme Salonu *Yönetim Binası *Sağlık Birimi *Dini Mekanlar *Giriş Çıkışlar	*Görüşme Salonu *Eğitim Birimleri *Sanat Atölyeleri *Kütüphane *İş Atölyeleri *Spor Alanları *Yeşil Alanlar *Alışveriş Alanları	*Yatakhaneler-Koğuşlar *Hücreler *Tecrit Odaları *Tek Kişilik odalar	*Yemekhane *Mutfak *Çamaşırhane *Endüstriyel Mekanlar *Teknik Odalar *Depolar *Sirkülasyon
Anket sonucu olması gereken mekân değişiklikleri	*Giriş çıkışlar özelleştirilmeli	*Görüşme salonları özelleştirilmeli *Mekanlar yalnızca çocuklar için tasarlanmalı *Yetişkin mahkumlarla çocuklar ayrılmalı *Alışveriş alanları olmalı ancak güvenliğe dikkat edilmeli	*Ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odalar olmalı	*Sirkülasyonda yetişkin mahkumlarla karşılaşılmalı
Çocuk görüşmeleri sonucu oluşan değişiklikler		*Sosyal alanların niteliği ve niceliği artırılmalı *Müstakil görüşme salonları	*Bireysel odalar	
Sonuç ihtiyaç listesi	*Bekleme Salonu *Yönetim Binası *Sağlık Birimi *Dini Mekanlar *Özelleşmiş Giriş Çıkışlar	*Özelleşmiş Görüşme Salonu *Eğitim Birimleri *Sanat Atölyeleri *Kütüphane *İş Atölyeleri *Spor Alanları *Yeşil Alanlar *Güvenlikli Alışveriş Alanları	*Tecrit Odaları *Ortak Yaşam Alanına Açılan Tek Kişilik Odalar	*Yemekhane *Mutfak *Çamaşırhane *Endüstriyel Mekanlar *Teknik Odalar *Depolar *Sirkülasyon
*Tüm mekanlar yetişkin mahkumlardan özelleştirilmiş olmalıdır				

Genel literatür bilgisine bakıldığında çocuk-genç cezaevi mekanlarını 4 ana başlık altında toplanması gerekmektedir. Bunlar; genel mekanlar, sosyal mekanlar, barınma mekanları ve servis mekanlarıdır. Psikologlarla yapılan anketler ve mahkûm çocuklarla yapılmış görüşme değerlendirmesi sonucunda literatüre dayalı tespit edilen 4 ana mekân değiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Yapılan değiştirmeler ve geliştirmeler sonucunda ise çocuk ceza mekanları ihtiyaç listesi Tablo 3.23’de de gösterildiği gibi yeniden değerlendirilmiş ve sonuç ihtiyaç listesi oluşturulmuştur.

Genel mekanlar bekleme salonu, yönetim birimi, sağlık birimi, dini mekanlar ve giriş çıkışlardan oluşmalıdır ve çocuklar için özel tasarlanmalıdır. Genel mekanlar değerlendirildiğinde yapıda farklılaşmış (mahkûm, çalışan ve ziyaretçi) giriş çıkışlar bulunmalıdır. Yönetim birimi mahkûmlar ve ziyaretçilerle karşılaşılmayan bir konumda tasarlanmalıdır. Sağlık birimleri mahkûmlar tarafından kolay ulaşılabilinen bir konumda olmalıdır.

Sosyal mekanlar psikologların en önem verdikleri mekanlardır. Sosyal mekanlar çocukların topluma geri kazandırılmasında büyük rol oynamaktadır, bu sebeple nicelikleri kadar nitelikleri de çok önem taşımaktadır. Sosyal mekanlar çocuk ve yetişkin mahkûmlar için ayrı tasarlanmalıdır; çünkü yetişkinlerin ve çocukların ihtiyaç, beceri ve ergonomileri birbirinden farklıdır. Sosyal mekanlar görüşme salonu, eğitim birimleri, sanat atölyeleri, kütüphane, iş atölyeleri, spor alanları ve alışveriş alanlarından oluşmaktadır. Görüşme salonlarının ihtiyaca göre farklı şekillerde tasarlanması gerekmektedir. Engelli, engelsiz ve müstakil görüşme birimleri bulunmalıdır. Müstakil görüşme birimlerinde çocukların aileleri ile beraber vakit geçirebilecekleri ev ortamını yansıtabilecek şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bu salonlarda gerektiği takdirde psikologlar çocuklar ve aileleri ile beraber seans yapabilmelilerdir. Eğitim birimleri çocukların hem ders alabilecekleri hem ders çalışabilecekleri hem de psikolojik destek alabilecekleri alanlar olarak tasarlanmalıdır. Eğitim birimleri tasarlanırken dersliklerin kapasitesinin az olması önemlidir. Sanat atölyeleri ve iş atölyeleri çocukların yetenek ve becerilerine göre değişebilecek şekilde modüler olarak tasarlanmalıdır. Kütüphaneler çocukların interaktif olarak katılabileceği şekilde tasarlanmalıdır ki çocukların sorumluluk duygusu gelişsin. Spor alanları ise çocukların istekleri göz önünde bulundurularak yetenek ve becerilerine göre değişebilen portatif şekilde tasarlanmalıdır.

Barınma mekanları literatür bilgisine göre yatakhane-koğuş, hücreler ve tecrit odaları ve tek kişilik odalardan oluşsa da psikologların görüşleri doğrultusunda belirli tek kişilik odaların ortak yaşam alanına açılır şekilde tasarlanması daha doğrudur. Çocukların

topluluk içerisinde yaşayabilme kabiliyetlerinin gelişmesi için odalarının ortak bir yaşam alanına açılması ve çocukların bu alanda beraber vakit geçirmeleri gerekmektedir.

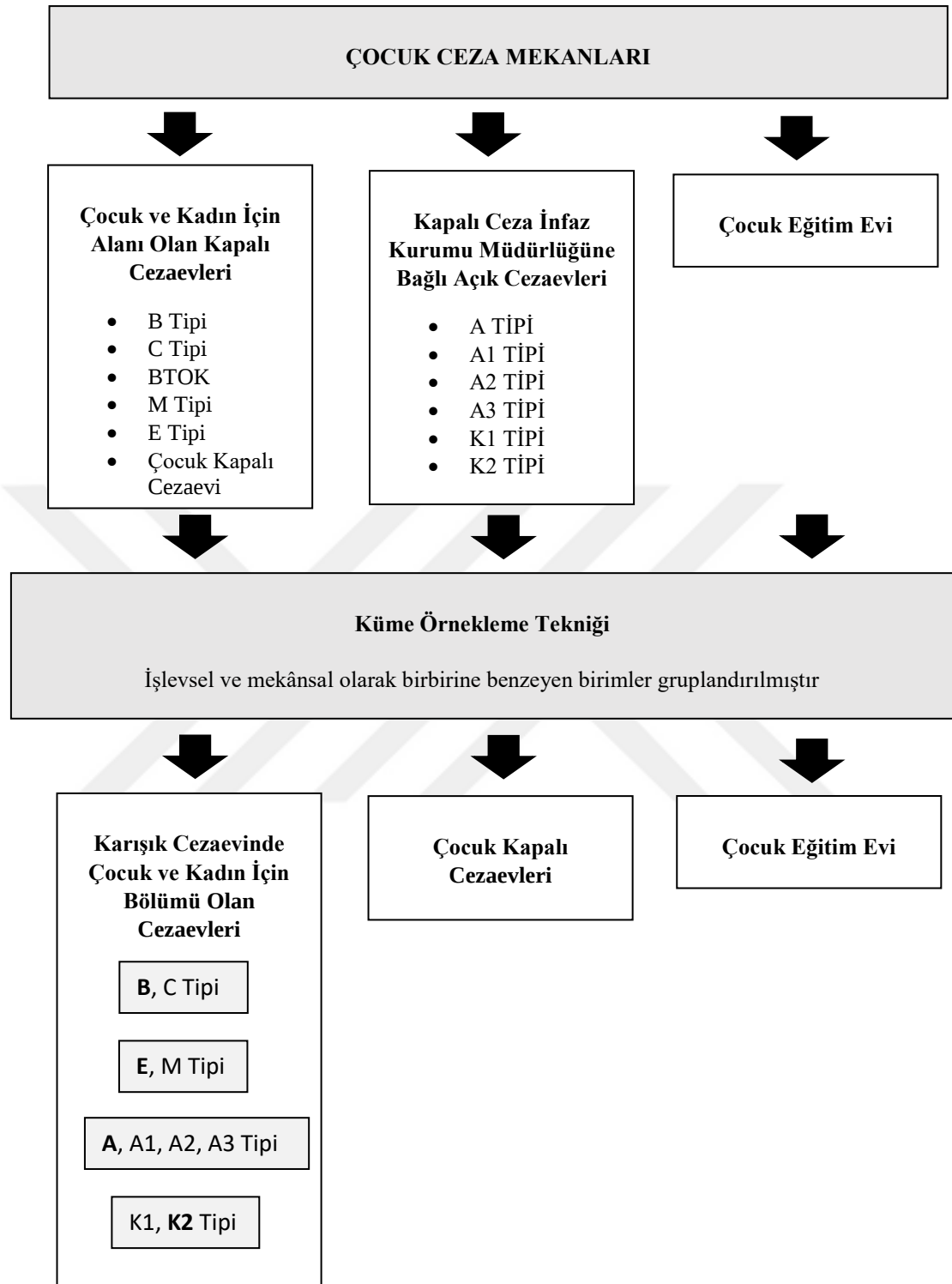
Servis mekanları ise yemekhane, mutfak, çamaşırhane, teknik odalar ve sirkülasyon bölümlerinden oluşmaktadır. Sirkülasyon alanlarında da yetişkin mahkûmlar ve çocuk mahkûmlar bir araya gelmemelidir.

Çocuk-genç cezaevleri yalnızca çocuklar için tasarlanmalıdır. Yetişkin mahkûmlarla bir arada oldukları ceza mekanları çocukların topluma geri kazandırılması için gerekli psikolojik ve fizyolojik ortamların niteliklerini kısıtlamaktadır. Çocuk ceza mekanları tasarlanırken yukarıdaki mekanlar göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır.

4.2. Türkiye’deki Çocuk-Genç Cezaevlerinin Tipolojik İncelenmesi

Türkiye’de Adalet Bakanlığına göre mahkûm ve tutuklu çocukların kaldıkları mekanlar 3’e ayrılmaktadır. Bunların birincisi çocuk ve kadın için alanı olan kapalı cezaevleridir. B, C, BTOK, M, E ve çocuk kapalı cezaevleri çocuk ve kadın için alanı olan kapalı cezaevi örnekleridir. İkincisi kapalı ceza infaz kurumları müdürlüğüne bağlı açık cezaevleridir. A, A1, A2, A3, K1, K2 tip cezaevleri kapalı ceza infaz kurumları müdürlüğüne bağlı açık cezaevi örnekleridir. Üçüncüsü ise çocuk eğitim evleridir. Bu gruplama şekli cezaevlerinin yönetilme biçimlerine göre yapılmıştır (Şekil 4.1) (CTE,2004).

Çalışma kapsamında mahkûm ve tutuklu çocukların kaldıkları cezaevleri küme örnekleme tekniği kullanılarak birbirine benzeyen tipolojilerin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla işlevsel ve mekânsal olarak gruplanmıştır. Bu gruplama sonucu çocuk ceza mekanları 3 ana başlık altında toplanmıştır. Bunların birincisi karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleridir. Bunlar A, A1, A2, A3, B, C, M, K1, K2, E tipleridir. Birinci tip cezaevleri cinsiyet ve yaş göz ardı edilerek kadın, erkek ve çocuk mahkûmların beraber kapatıldıkları mekanlardır. İkincisi çocuk kapalı cezaevleridir. Çocuk kapalı cezaevleri yalnızca çocuk tutuklular için tasarlanmış, hüküm almamış çocuklar için tasarlanan cezaevleridir. Üçüncüsü ise çocuk eğitim evleridir. Çocuk eğitim evleri de çocuk kapalı cezaevleri gibi yalnızca çocuklar için tasarlanmıştır. Çocuk eğitim evlerinde mahkûm çocuklar kalabilmektedirler (Şekil 4.1) (CTE,2004).

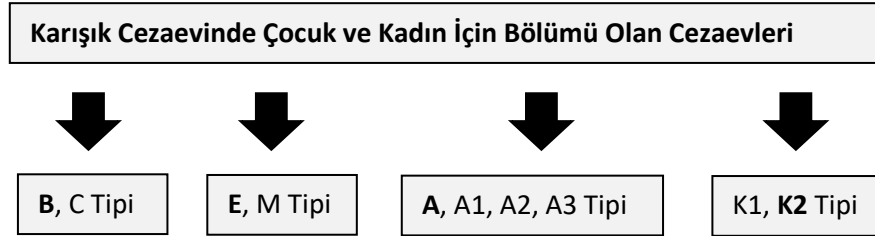

Şekil 4. 1. Çocuk genç cezaevi mekanları

4.2.1. Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri

Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri 11 tiptedir. Bunlar; A, A1, A2, A3, B, C, BTOK, M, K1, K2, E tipleridir. Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri de kendi içerisinde kümeleme tekniği kapsamında

plan tipolojilerine göre gruplanmıştır (Şekil 4.2). Bu gruplama sonucunda A tipi A1, A2, A3 tipleri için örneklem alan, B tipi C tipi için örneklem alan, K2 tipi K1 tipi için örneklem alan, E tipi ise M tipi için örneklem alan seçilmiştir. BTOK cezaevleri belirli bir mimari planlaması bulunmaması sebebiyle gruplama dışı bırakılmıştır. Her tip proje yapıldığı alan sebebiyle küçük farklılıklar gösterebilmektedir (CTE,2004).

Şekil 4. 2. Karışık cezaevinde çocuk ve kadın için bölümü olan cezaevleri küme örnekleme tekniği

4.2.1.1. A tipi cezaevi (Çan A tipi cezaevi örneği)

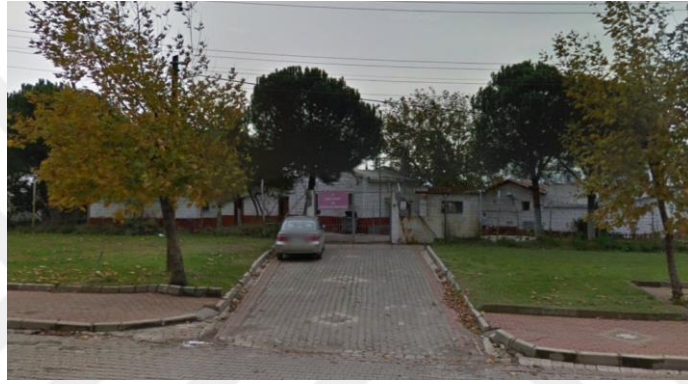
A tipi cezaevleri 1950’li, 1970’li yıllarda yapılmış olan ilçe tipi cezaevleridir. A tipi cezaevleri 24 kişi kapasitelidir. 30 kişiye çıkarılabilmektedir. Tek girişli, yığma yapılarıdır. A1, A2 ve A3 tipi cezaevleri A tipi cezaevinin büyütülmesiyle elde edilen cezaevleridir. A tipi cezaevlerinde cezaevi mimarisine göre mimari planlama bulunmamaktadır, A tipi cezaevleri yalnızca barınma gerekliliği doğrultusunda inşa edilmiştir. A1, A2 ve A3 tipi cezaevlerinin A tipinden farklı birkaç adet belirgin özelliği bulunmaktadır. A1 tipi A tipinden farklı olarak 24 mahkûm kapasitelidir, idari bölüm iki katlıdır; ancak koğuşlar A tipinde olduğu gibi tek katlıdır. A2 ve A3 tipi cezaevleri ise 40-60 mahkûm kapasitelidir. A tipi cezaevlerinde çocuklar için özelleştirilmiş ayrı bölüm veya yapı bulunmamaktadır, çocuk mahkûmlar geldiğinde bir koğuş çocuklara tahsis edilmektedir (CTE,2004).

Bu çalışmada Çan A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örnek A tipi infaz kurumu olarak seçilmiştir. Şekil 4.3’de gösterildiği şekilde Çan A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Çanakkale’nin Çan ilçesinde bulunmaktadır. Çan ilçesinde bulunan Antik Çağlara ait kalıntılar ilçenin antik çağlarda bile yaşama alanı olduğunu ispatlamaktadır. Çan bölgesi 01.08.1945 tarihinde ilçe merkezi olmuştur (Anonim, 2017c). Çan ilçesi merkezi ilçe olduktan sonra kurulan Çan A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ilçenin merkezinde bulunmaktadır. A tipi cezaevleri ilçe tipi cezaevleri olduğu için Çan A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu kent merkezinde kurulan cezaevleri kategorisine girmektedir. Kent merkezinde kurulan bir cezaevi olduğu için genişletilme ve geliştirilme şansı bulunmamaktadır.

Mustafa Keçili Caddesi üzerinden ulaşımı sağlanan cezaevi A tipi cezaevlerinin genelinde de olduğu gibi tek katlı yığma bir yapıdır.

Şekil 4. 3. Çan A tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2017b)

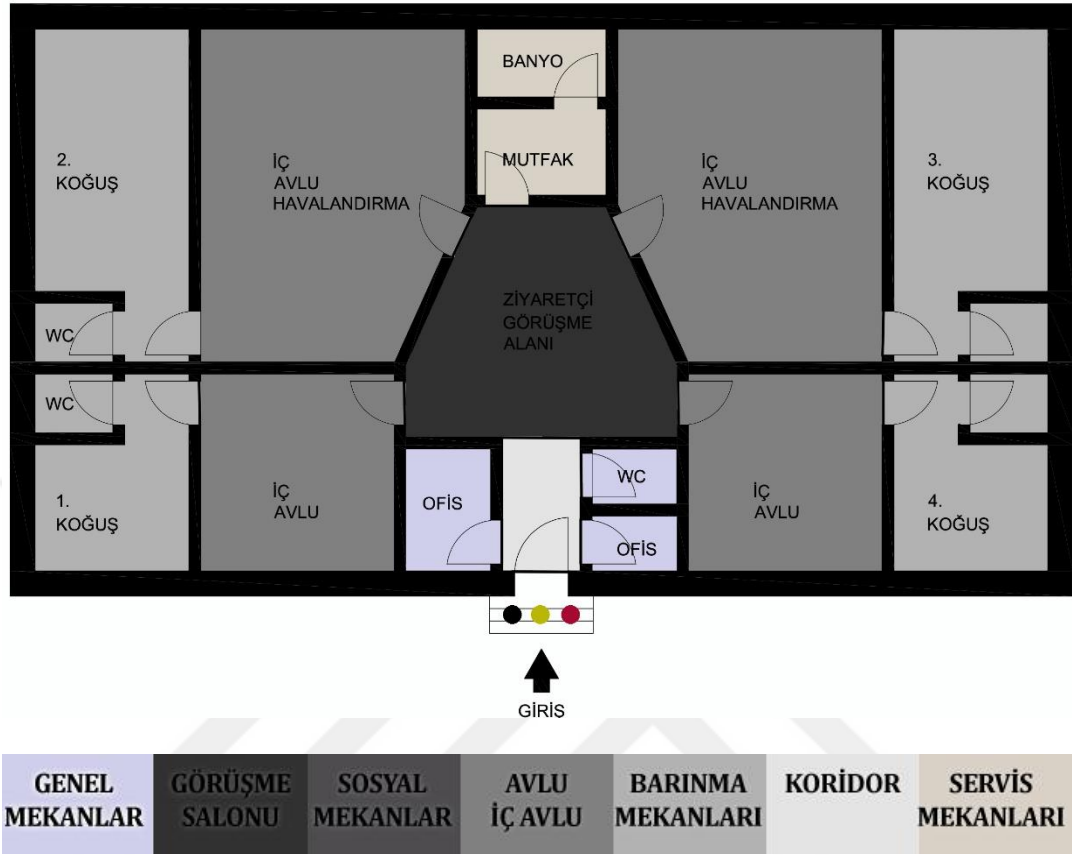

Şekil 4. 4. Görünüş (Anonim, 2017b)

Yirminci yüzyılda inşa edilen A tipi cezaevleri yirminci yüzyıl cezaevi modellerinden hiçbir cezaevi modeline uymamaktadır. Vaziyet planı incelendiğinde mahkumlar için özel bir tasarım da bulunmamaktadır. İç avlular ve etrafında birimlerden oluşmaktadır. Şekil 4.4’de gösterildiği şekilde tek katlıdır.

Şekil 4.5’de gösterildiği şekilde tek girişi bulunmaktadır. Kadın, erkek, çocuk mahkumlar; görevliler ve ziyaretçiler aynı girişi kullanmaktadırlar. Çocuklar için ayrı bir girişin bulunmaması çocuklara olması gerektiğinden fazla gözetim altında kaldığını hissettirmektedir. Girişte bulunan idari birimlerin arasından geçerek ziyaretçi görüş alanına geçilmektedir. Ziyaretçi görüş alanı aynı zamanda mutfak, banyo ve koğuşlar arası sirkülasyonu da sağlamaktadır. Çocukların engelsiz ve müstakil ziyaret hakkını bu tasarım ellerinden almaktadır. Mutfak ve banyo ortaktır. Genel mekanlar arasında olmak zorunda olan bekleme salonu, yönetim binası, sağlık birimleri, dini mekanlar ve özelleştirilmiş giriş çıkışlar bulunmamaktadır. Yalnızca yönetim binası yerine idari

birimler bulunmaktadır; ancak bu idari birimler de mahkumların bulunduğu mekanlardan ayrılmamıştır.

Şekil 4. 5. A tipi cezaevi mimari tip proje (Bayındırlık Bakanlığı Arşivi, Ağaçkale, 2010)

Sosyal mekanlar arasında olması gereken eğitim birimleri, sanat atölyeleri, iş atölyeleri, spor alanları, yeşil alanlar ve alışveriş alanları da bulunmamaktadır. Bu alanların bulunmaması çocukların gerekli rehabilitasyondan mahrum kalmalarına sebep olmaktadır. Sosyal alan olarak yalnızca mahkûm sayısı uygun olduğunda bir koğuşun dönüştürülmesiyle oluşturulabilecek konferans salonu ve kütüphane bulunabilmektedir; ancak bu şekilde tasarlanan ve yetişkin mahkumlarla beraber kullanılan bir kütüphane nitelik bakımından yeterli değildir. Barınma birimleri ise koğuşlardan oluşmaktadır; ancak çocukların sorumluluk alması ve çocuk haklarına uygun şekilde yaşayabilmeleri için ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odalarda kalmaları daha uygundur ama maalesef A tipi cezaevleri buna imkân vermemektedir. Barınma birimi olarak dört adet koğuş bulunmaktadır. Her koğuşun içerisinde kendine ait tuvalet bulunmaktadır. Mahkumların durumuna göre koğuşlar kadın veya çocuk koğuşuna dönüştürülebilmektedir. Barınma birimlerinde de çocuklar için ayrılması ve bulundurulması gereken özel alanlar bulunmamaktadır. Servis mekânı olan mutfak her

koğuş için ayrı olması gerekirken bir tanedir ve ulaşımı görüşme alanından sağlanmaktadır. A tipi cezaevinde bulunan mekanların mekân analizi Tablo 4.1’de yapılmıştır.

Tablo 4. 1. A tipi cezaevi mekân analiz tablosu

Genel mekanlar	Sosyal mekanlar	Barınma mekanları	Servis mekanları
☐ Bekleme Salonu ☐ Yönetim Binası ☐ Sağlık Birimi ☐ Dini Mekanlar ☐ Özelleştirilmiş Giriş Çıkışlar	☐ Özelleşmiş Görüşme Salonu ☐ Eğitim Birimleri ☐ Sanat Atölyeleri ☒ Kütüphane ☐ İş Atölyeleri ☐ Spor Alanları ☐ Yeşil Alanlar ☐ Güvenlikli Alışveriş Alanları	☒ Yatakhaneler-Koğuşlar ☐ Hücreler ☐ Tecrit Odaları ☐ Tek Kişilik Odalar ☐ Ortak Yaşam Alanına Açılan Tek Kişilik Odalar	☐ Yemekhane ☒ Mutfak ☐ Çamaşırhane ☐ Endüstriyel Mekanlar ☐ Teknik Odalar ☐ Depolar ☒ Sirkülasyon
☐ Yetişkin mahkumlardan özelleştirilmiş çocuk ceza mekanları			

Sonuç olarak A tipi cezaevlerinde çocukların, kadınların ve erkeklerin bir arada olması ve çocuklar için uygun mekanların bulunmaması, bulunan mekanların ise nitelik bakımından eksik olması, çocukların tekrar topluma kazandırılması için gerekli aktiviteler yapılamaz ve çocuklara gerekli psikolojik desteği verilemez hale getirmektedir. A tipi cezaevlerinde kalan çocuklar cezaevlerinden çıktıktan sonra gerekli eğitimi mekân yetersizliğinden dolayı alamamış olmaktadır. Bunun en önemli sebepleri ise mekanların genel olarak çocuklar için tasarlanmamış olması, çocukların özellikle rehabilitasyonu için gerekli mekanların eksik olması ve mekanların yetişkinlerle bir arada kullanılan ortak mekanlar olarak tasarlanmasıdır.

4.2.1.2. B tipi cezaevi (İğdır B tipi cezaevi örneği)

B tipi cezaevleri 1950’li, 1960’lı yıllarda yapılmış olan cezaevleridir. Kişi sayısı yapıldığı alana göre değişmektedir. B tipi cezaevleri 7 koğuş ve 2 disiplin hücresinden oluşmaktadır. C tipi cezaevinin B tipi cezaevinden ayıran özelliği 8 adet koğuş ve 4 adet disiplin hücresi olmasıdır. B ve C tipi cezaevleri de A tipi cezaevlerinin büyümesiyle oluşan cezaevleridir, yığma yapılardır. A tiplerinden B ve C tipi cezaevlerinin mekânsal olarak 4 adet önemli farkı bulunmaktadır. Bunlar B ve C tipi cezaevlerinin koğuşlarında mutfak bulunması, ana binada derslik bulunması, çok amaçlı salon bulunması ve ziyaretçi alanlarının olmasıdır. B ve C tipi cezaevlerinde A tipi cezaevlerinin aksine çocuk mahkumlar için ayrılmış bir koğuş bulunmaktadır.

Bu çalışmada Iğdır B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örnek B tipi infaz kurumu olarak seçilmiştir. Şekil 4.6'da gösterildiği şekilde Iğdır B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Iğdır'ın merkez ilçesindeki Tophisar mahallesinde bulunmaktadır. Cezaevi Iğdır'ın merkezine 885 metre uzaklıkta bulunmaktadır (Anonim, 2004). Bu sebeple Iğdır B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu kent merkezinde kurulan cezaevleri kategorisine girmektedir. Kent merkezinde kurulan bir cezaevi olduğu için genişletilme ve geliştirilme şansı bulunmamaktadır.

Hürriyet Caddesinden ulaşılan cezaevi 1953 yılında taş yığma olarak tek katlı yapılmıştır. 1980 yılında ek yönetim binası ve kapalı spor salonu eklenmiştir (Anonim, 2004).

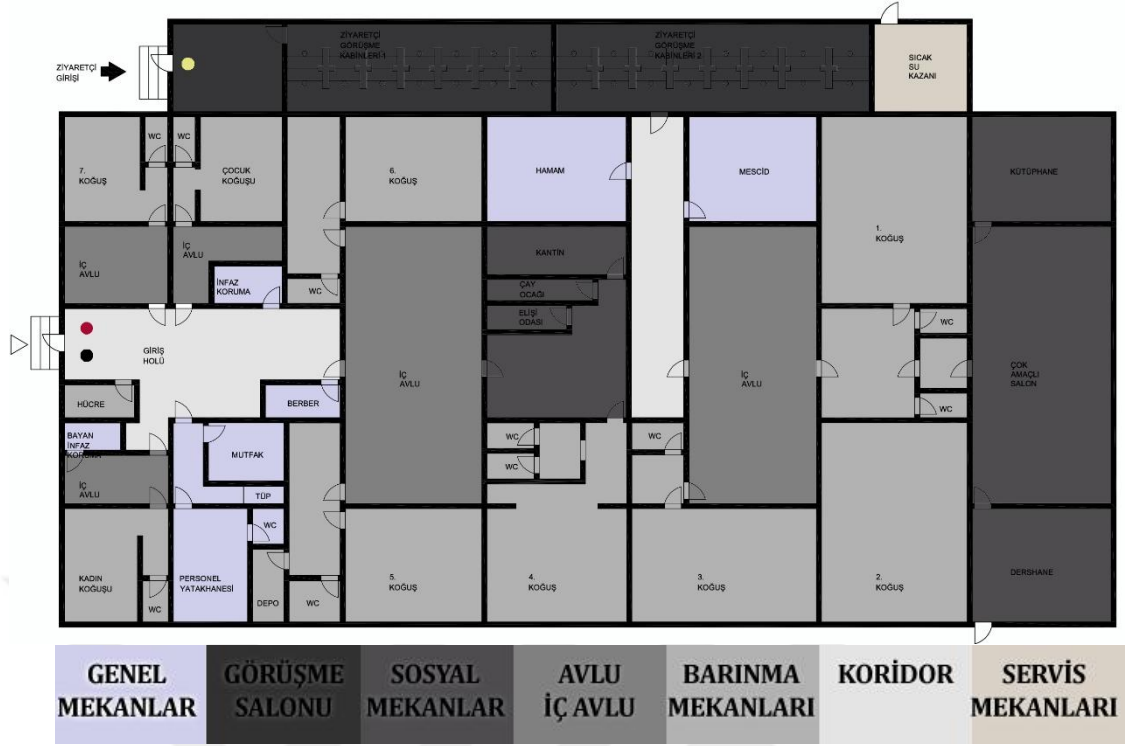

Şekil 4. 6. Iğdır B tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2017d)

Şekil 4. 7. Görünüş (Anonim, 2014d)

Yirminci yüzyılda inşa edilen B tipi cezaevleri yirminci yüzyıl cezaevi modellerinden dikdörtgen modele kısmen uymaktadır. Cezaevi iç avlular ve etrafında birimlerden oluşmaktadır. Vaziyet planı incelendiğinde mahkumlar için özel bir tasarım bulunmamaktadır. B tipi cezaevleri de barınma amaçlıdır. 4.7'de gösterildiği şekilde tek katlıdır.

Şekil 4. 8. B tipi cezaevi mimari tip proje (Bayındırlık Bakanlığı Arşivi, Ağaçkale,2010)

Şekil 4.8’de gösterildiği şekilde mahkûmlar ve görevliler aynı girişi kullanırken, ziyaretçi girişi ayrıdır. A tipi cezaevinde olduğu gibi B tipi cezaevinde de çocuklar diğer mahkûmlarla aynı güvenlik seviyesinde gözlenmektedir. Genel mekanlardan olan yönetim binası, sağlık birimi tip B tipi projede de bulunmamaktadır; ancak Iğdır B Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’na daha sonra eklenmiştir. Bekleme salonu ve dini mekanlar ise B Tipi cezaevlerinde bulunmaktadır. Sosyal mekanlar içerisinde yer alan görüşme salonları, eğitim birimleri ve kütüphane bulunmaktadır; ancak yeterli donatıya ve niteliğe sahip değildir. Görüşme alanları diğer birimlerden tamamen ayrılmış durumdadır; ancak çocukların engelsiz ve müstakil görüşeceği görüşme mekanları bulunmamaktadır, ayrıca görüşme mekanları yetişkin mahkûmlar ve çocuk mahkûmlar için ayrı tasarlanmamıştır. Eğitim birimlerinin çocuklar için özelleştirilmiş olması gerekirken B Tipi cezaevlerinde yetişkin mahkûmlarla ortak kullanım mevcuttur. Eğitim birimlerinin çocuk sayısına göre az kişili sınıflar şeklinde tasarlanması ve çocuklar için çok daha kapsamlı olması gerekirken B tipi cezaevinde eğitim birimi yalnızca yetişkin mahkûmlarla ortak kullanılabilen 1 adet derslikten oluşmaktadır. Kütüphanenin de çocuklar için özel tasarlanması gerekirken kütüphane toplu kullanıma açık şekilde kullanılmasından dolayı çocuklar için yetersiz kalmaktadır. Hem kütüphanede kullanılacak yayınlar hem de kütüphanelerin tasarım şekilleri yetişkin ve çocuk mahkûmların bir arada kullanmasına

imkân vermemektedir. Eğitim birimlerine ve kütüphaneye çocuk mahkumların ulaşımı yetişkin koğuşlarının aralarından geçerek sağlanmaktadır. Sosyal alanlar değerlendirildiğinde B tipi cezaevlerinde çocuklar için sanat atölyeleri, iş atölyeleri, yeterli spor ve yeşil alanlar ve güvenli alışveriş alanları bulunmamaktadır. İğdir cezaevine 1980 yılında kapalı spor salonu yapılmış olsa da ortak kullanılan bu spor salonu çocukların sosyal alan ihtiyaçları için oldukça yetersizdir. Sosyal alanların yetersizliği B tipi cezaevinde de çocukların gerekli rehabilitasyondan mahrum kalmalarına sebep olmaktadır. Barınma mekanları olarak çocuklar için ayrılmış 1 adet koğuş bulunmaktadır. A tipi cezaevlerinde olduğu gibi B tipi cezaevlerinde de çocuklar için ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odalar bulunmamaktadır. Çocuk koğuşunun kendi için ayrı havalandırması, wc ve mutfakı bulunmaktadır. B tipi cezaevinde bulunan mekanların mekân analizi Tablo 4.2’de yapılmıştır.

Tablo 4. 2. B tipi cezaevi mekân analiz tablosu

Genel mekanlar	Sosyal mekanlar	Barınma mekanları	Servis mekanları
☒ Bekleme Salonu ☐ Yönetim Binası ☐ Sağlık Birimi ☒ Dini Mekanlar ☐ Özelleştirilmiş Giriş Çıkışlar	☐ Özelleştirilmiş Görüşme Salonu ☒ Eğitim Birimleri ☐ Sanat Atölyeleri ☒ Kütüphane ☐ İş Atölyeleri ☒ Spor Alanları ☐ Yeşil Alanlar ☐ Güvenlikli Alışveriş Alanları	☒ Yatakhaneler-Koğuşlar ☒ Hücreler ☐ Tecrit Odaları ☐ Tek Kişilik Odalar ☐ Ortak Yaşam Alanına Açılan Tek Kişilik Odalar	☐ Yemekhane ☒ Mutfak ☐ Çamaşırhane ☐ Endüstriyel Mekanlar ☒ Teknik Odalar ☒ Depolar ☒ Sirkülasyon
☐ Yetişkin mahkumlardan özelleştirilmiş çocuk ceza mekanları			

Sonuç olarak B tipi cezaevlerinde A Tipi cezaevlerinden farklı olarak çocuklar için önceden belirlenmiş ayrı koğuş ve havalandırma ve kısmen özelleştirilmiş giriş-çıkışlar olsa da çocukların tekrar topluma kazandırılması için gerekli aktivitelerin yapılacağı mekanlar (özellikle nitelikli sosyal mekanlar ve nitelikli barınma mekanları) bulunmamaktadır. B tipi cezaevlerinde de çocuk mahkumlar yetişkin mahkumlarla aynı mekanları ortak olarak kullanmaktadırlar. Bu sebeple B tipi cezaevlerinde çocuklara hayata geri kazandırılmaları için gerekli psikolojik destek tam olarak verilemez. B tipi cezaevlerinde de A tipi cezaevlerinde olduğu gibi; bu kurumlarda kalan çocuklar cezaevlerinden çıktıktan sonra gerekli eğitimi mekân yetersizliğinden dolayı alamamış olmaktadır.

4.2.1.3. K2 tipi cezaevi (Gülnar K2 tipi cezaevi  rneği)

K tipi cezaevleri 1970’li, 1990’lı yıllarda yapılmış olan ilçe tipi az güvenlikli cezaevleridir. K1 tipi cezaevleri 42 kişi kapasitelidir; ancak ranza sistemi kullanılarak 60 kişiye arttırılabilmektedir. K2 cezaevleri ise 60 kişi kapasitelidir; ancak ranza sistemi kullanılarak 150 kişiye arttırılabilmektedir. A, B ve C tipi cezaevlerinden belirgin 3 farklı özelliği bulunmaktadır. Bunların ilki K tipi cezaevlerinin yapım tekniğinin karkas olmasıdır. A, B, C tipi cezaevlerinde ise yapım tekniği yığmadır. İkincisi koğuşların 2 katlı olmasıdır; alt kat yaşam alanı, üst kat ise yatakhane olarak oluşmaktadır. Üçüncüsü ise idari bölümün ve mahkumların kaldığı bölümün birbirinden ayrı tasarlanmış olmasıdır. A, B ve C tipi cezaevlerinde amaç yalnızca barınma iken K tipi cezaevlerinde cezaevi için uygun mimari planlama kısmen oluşmaya başlamıştır; ancak çocuklar için özel mekanlar yine düşünülmemiştir (CTE,2004).

Bu  alışma kapsamında Gülnar K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu  rnek K2 tipi ceza infaz kurumu olarak seçilmiştir. şekil 4.9’da gösterildiği şekilde Gülnar K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Mersin’in Gülnar ilçesinin Akdeniz Mahallesi’nde, Alaaddin Kap Caddesi üzerinde konumlanmış durumdadır. Gülnar K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu kent çeperinde bulunan cezaevleri kategorisinde bulunmaktadır. Kent çeperinde kurulan bir cezaevi olduğu için genişletilme ve geliştirilme şansı bulunmaktadır.

Yapı 07.07.1190 yılında hizmete açılmıştır (CTE, 2008a).

şekil 4. 9. Gülnar K2 tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2017e)

Şekil 4. 10. Görünüş (CTE, 2008)

Cezaevi modeli olarak kısmen avlulu kısmen telefon direği modellerine benzemektedir. Şekil 4.10'da gösterildiği şekilde yapı iki katlıdır, karkas olarak tasarlanmıştır. İlk defa K tipi cezaevlerinde koridora bağlı koğuş sistemi kullanılmaya başlanmıştır. Koridora bağlı koğuş sisteminin uygulanmasıyla barınma birimleri diğer mekanlardan ayrılmış ve koğuşların denetlenmesi kolaylaşmıştır; ancak çocuklar üzerindeki denetlenme baskısı da artmıştır.

Şekil 4. 11. K2 tipi cezaevi mimari tip proje (Ağaçkale,2010)

Şekil 4.11’de gösterildiği şekilde yapının tek girişi bulunmaktadır. Var olan tek girişi görevliler, yetişkin mahkûmlar, çocuk mahkûmlar ve ziyaretçiler beraber kullanmaktadırlar. Tek girişten ulaşılan holden cezaevine dağılım sağlanmaktadır. Bunun sonucunda yetişkin mahkûmlarla çocuk mahkûmlara aynı seviyede gözetleme ve denetleme yapılmış olmaktadır. Genel mekanlar arasında olan yönetim binası, dini mekanlar, bekleme salonu ve özelleştirilmiş giriş çıkışlar bulunmamaktadır. Yönetim binası yerine birimlerle iç içe yönetim odaları bulunmaktadır. Sağlık birimi olarak bir adet doktor odası bulunmaktadır, doktor odasına ulaşım koğuşlardan kolaylıkla sağlanmaktadır; ancak mahkûm çocuklar yetişkin koğuşlarının bağlandığı koridoru kullanarak doktor odasına erişebilmektelerdir. Sosyal mekanlar incelendiğinde ise görüşme salonu, kütüphane ve çok amaçlı salon bulunmaktadır. Görüşme salonu giriş kattadır; ancak çocukların aileleriyle rahat ve engelsiz görüşebilecekleri engelsiz ve müstakil mekanlar K2 tipi cezaevlerinde de bulunmamaktadır. Görüşme salonu A, B ve C tipi cezaevlerinde de olduğu gibi toplu görüşmelerin sağlandığı mekanlar olarak tasarlanmış durumdadır ve yetişkin mahkûmlarla aynı görüşme mekânı kullanılmaktadır. Kütüphane ve çok amaçlı salon ise ikinci katta bulunmaktadır. Kütüphane ve çok amaçlı salonun tasarım şekli her cezaevinin kendi inisiyatifine bırakılmıştır, ancak çocuk mahkûmların ve yetişkin mahkûmların bu mekanları ortak kullanması çocuk mahkûmlar açısından uygun değildir. Sosyal mekanların yetersizliği çocukların topluma geri kazandırılmasında çok büyük öneme sahiptir; ancak çocuklar için sosyal alanlar arasında bulunan eğitim birimleri, sanat atölyeleri, iş atölyeleri, yeterli spor ve yeşil alanlar ve güvenli alışveriş alanları K2 tip cezaevlerinde de bulunmamaktadır. Barınma mekanları ise altı adet koğuş, iki adet hücreden oluşmaktadır. Mahkûm çocuklar K2 tip cezaevlerinde de ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odalarda kalamamaktadırlar. Buna ilaveten çocuklar için özelleştirilmiş mekanlar da onlar için önceden belirlenmiş koğuşlar da yoktur. Cezaevlerinin mahkûm durumuna göre koğuşlardan bir tanesi çocuk koğuşuna dönüştürülmektedir. Her koğuşun kendi tuvaleti, mutfak ve havalandırması bulunmaktadır. K2 tipi cezaevinde bulunan mekanların mekân analizi Tablo 4.3’de yapılmıştır.

Tablo 4. 3. K2 tipi cezaevi mekân analiz tablosu

Genel mekanlar	Sosyal mekanlar	Barınma mekanları	Servis mekanları
☒ Bekleme Salonu ☐ Yönetim Binası ☒ Sağlık Birimi ☐ Dini Mekanlar ☐ Özelleştirilmiş Giriş Çıkışlar	☐ Özelleştirilmiş Görüşme Salonu ☐ Eğitim Birimleri ☐ Sanat Atölyeleri ☒ Kütüphane ☐ İş Atölyeleri ☐ Spor Alanları ☐ Yeşil Alanlar ☐ Güvenlikli Alışveriş Alanları	☒ Yatakhaneler-Koğuşlar ☒ Hücreler ☐ Tecrit Odaları ☐ Tek Kişilik Odalar ☐ Ortak Yaşam Alanına Açılan Tek Kişilik Odalar	☐ Yemekhane ☒ Mutfak ☒ Çamaşırhane ☐ Endüstriyel Mekanlar ☒ Teknik Odalar ☒ Depolar ☒ Sirkülasyon
☐ Yetişkin mahkumlardan özelleştirilmiş çocuk ceza mekanları			

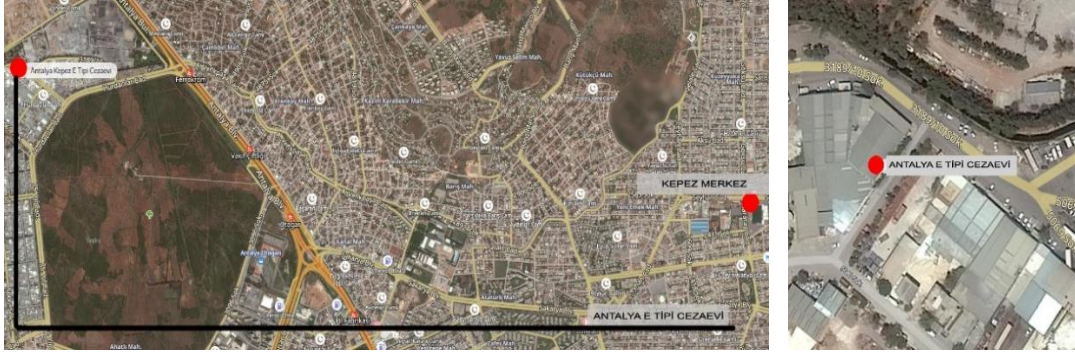
Sonuç olarak K2 tipi cezaevlerinde çocuklar için ayrı ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odalar ve nitelikli sosyal alanlar bulunmamaktadır, var olan mekânlar ise yetişkin mahkumlarla ortak kullanılmaktadır. Bu sebeple K2 tipi cezaevlerinde çocukların topluma geri kazandırılması için gerekli olan psikolojik destek tam olarak verilemez. K2 tipi cezaevlerinde de A, B ve C tipi cezaevlerinde olduğu gibi; bu kurumlarda kalan çocuklar cezaevlerinden çıktıktan sonra gerekli eğitimi mekân yetersizliğinden dolayı alamamış olmaktadır.

4.2.1.4. E tipi cezaevi (Antalya E tipi cezaevi örneği)

E tipi cezaevleri Türkiye’de en yaygın kullanılan cezaevi modelidir. E tipi cezaevleri 600 kişi kapasitelidir; ancak ranza sistemi kullanılarak 1000 kişiye arttırılabilmektedir. E tipi cezaevleri nüfus yoğunluğu bakımından en yoğun cezaevlerindendir. K tipi cezaevlerinde başlayan mimari planlama E tipi cezaevlerinde daha çok önem kazanmıştır. M tipi cezaevlerinde ise E tipi cezaevi mimari plan şeması kullanılmıştır.

Bu çalışmada Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örnek E tipi ceza infaz kurumu olarak seçilmiştir. Şekil 4.12’de gösterildiği şekilde Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Antalya’nın Kepez ilçesinde 3189/10 Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kepez ilçesi Antalya’nın merkez ilçesi sayıldığı için kurum kent merkezinde bulunan cezaevleri kategorisinde bulunmaktadır. Kent merkezinde kurulan bir cezaevi olduğu için genişletilme ve geliştirilme şansı bulunmamaktadır.

Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 1983 yılında hizmete açılmıştır (CTE, 2009c).

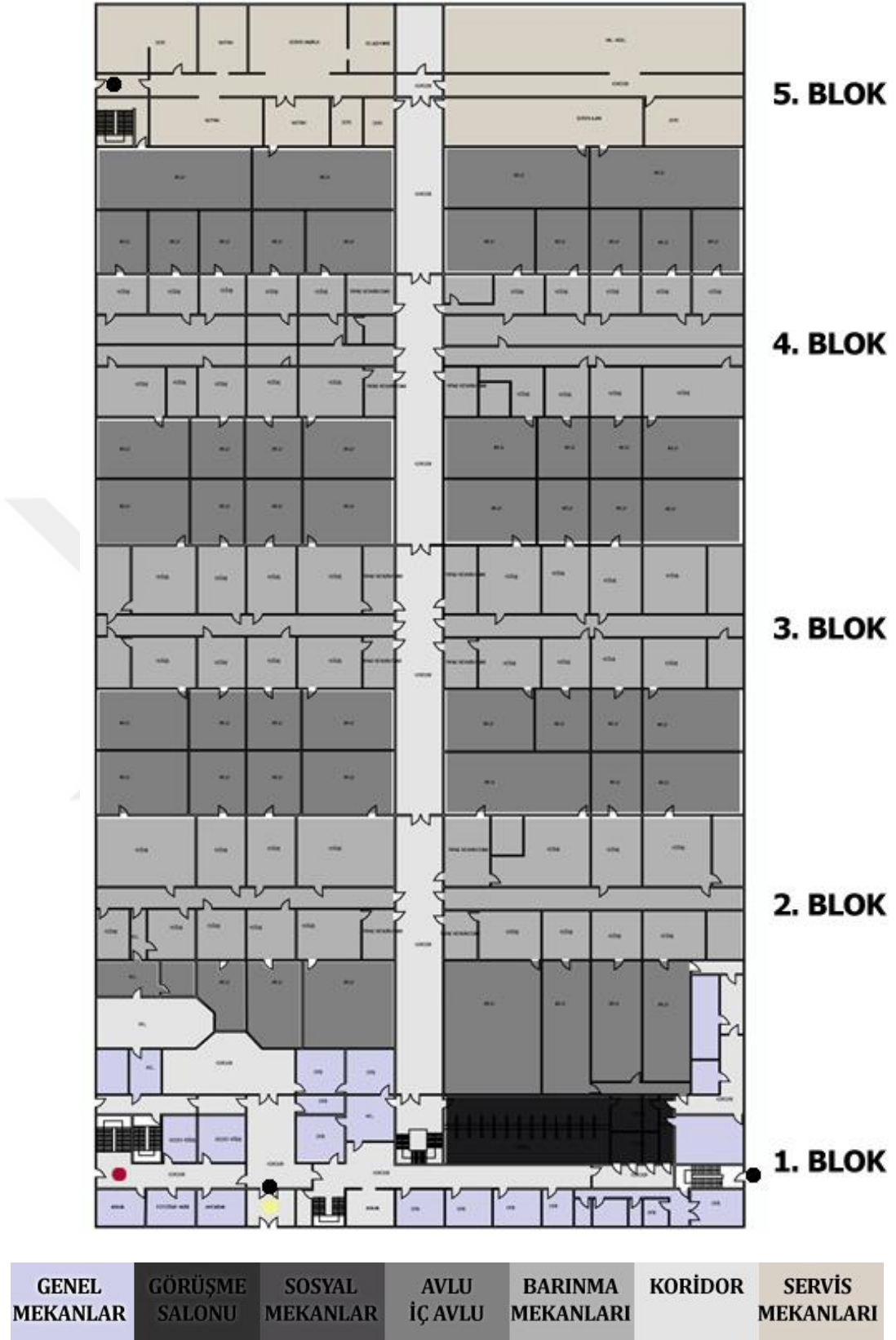

Şekil 4. 12. Antalya E tipi kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2016a)

Şekil 4. 13. Görünüş (Anonim, 2016a)

Cezaevi modeli olarak telefon direği modeline benzemektedir. İlk defa K tipinde ortaya çıkan koridor sistemi E tipi cezaevlerinde daha belirgin bir şekilde tasarımı etkilemiştir. Koridor sistemi mahkumların gözetlenmesi açısından kolaylık sağlamaktadır; ancak çocukların yetişkin mahkumlarla aynı seviyede denetlenmesi mekânın olumsuz bir özelliğidir. 4.13’de gösterildiği şekilde E tipi cezaevleri iki katlıdır. A, B, C ve K tipi cezaevlerine göre E tipi cezaevlerinde cezaevi mimari planlamasına daha çok önem verilmiştir. Cezaevi mimari planlamasının tasarımda yer bulması sonucu E tipi cezaevleri işlevlerine göre bölümlere ayrılmıştır ve E tipi cezaevleri için işlevlerine ve kullanım alanlarına göre şekillenen bir mimari şema oluşmuştur.

Şekil 4. 14. E tipi cezaevi mimari tip proje (Ağaçkale,2010)

Şekil 4.14’de gösterildiği şekilde yapı dört farklı girişten oluşmaktadır. Bunlar; jandarma-mahkûm girişi, ziyaretçi girişi, personel girişi ve servis girişidir. Girişlerin farklı alanlardan sağlanması yapının işlevsel olarak birimlere ayrılmasını kolaylaştırmaktadır; ancak çocuk mahkûmlar için özelleştirilmiş giriş çıkışlar bulunmamaktadır. E tipi ceza infaz kurumları işlevsel olarak ayrılan beş bloktan oluşmaktadır. Genel mekanlar olarak adlandırılan bekleme salonu, sağlık birimi ve özelleştirilmiş giriş çıkışlar birinci blokta bulunmaktadır. İkinci, üçüncü ve dördüncü bloklarda ise barınma birimleri bulunmaktadır. Barınma birimleri ikişer katlı olarak tasarlanan 2,4,6,8 ve 10 kişilik koğuşlardan oluşmaktadır. Koğuşların alt katları yaşam alanı olarak tasarlanmışken üst katları ise yatakhane olarak tasarlanmıştır. E tipi cezaevlerinde de A, B, C ve K tipi cezaevlerinde olduğu gibi çocuklar için ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odalar bulunmamaktadır. Çocuklar kendileri için ayrılan koğuşlarda kalmaktadırlar, çocuklar için özelleştirilmiş mekanlar yoktur. Yetişkin koğuşları ve çocuk koğuşu arasında yalnızca koridor bulunmaktadır. Tüm koğuşlar birbirine koridorlarla bağlanmaktadır ve her koğuşun kendi havalandırması, mutfağı ve banyosu bulunmaktadır. Alt katlardaki yaşam alanları kendilerine ait olan havalandırma alanlarına açılmaktadır. Beşinci blok ise servis mekanları olan soğuk hava deposu, endüstriyel mutfak, yemekhane, depolar, çamaşırhane ve teknik odalardan oluşmaktadır. Sosyal alanlar incelendiğinde ise eğitim birimleri, iş atölyeleri, konferans salonu ve kapalı spor alanları ikinci katta bulunmaktadır; ancak tüm mevcut sosyal alanlar tüm hükümlüler göz önünde bulundurularak tasarlandığı için çocuklar ele alındığında nitelik olarak yetersiz kalmaktadır çünkü çocuk mahkûmlarla yetişkin mahkûmların ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Sosyal mekanlar grubuna dahil olan görüşme alanları ise birinci blokta bulunmaktadır; ancak çocukların aileleri ve psikologlar ile beraber görüşebilecekleri müstakil mekanlar yerine toplu görüşme mekanları bulunmaktadır. Buna ilaveten sosyal mekanlardan olan açık spor alanları, sanat atölyeleri, yeşil alanlar ve güvenli alışveriş alanları bulunmamaktadır. E tipi cezaevlerinde rehabilitasyona önem verilse de A, B, C ve K tipi cezaevlerinde olduğu gibi yetişkin mahkûmlarla çocuk mahkûmların kullandığı mekanlar birbirinden ayrılmadığı için çocuklar açısından mekanlar niteliksizleşmektedir; çünkü yetişkin mahkûmlarla çocuk mahkûmların istek ve ihtiyaçları birbirinden farklıdır. E tipi cezaevinde bulunan mekanların mekân analizi Tablo 4.4’de yapılmıştır.

Tablo 4. 4. E tipi cezaevi mekân analiz tablosu

Genel mekanlar	Sosyal mekanlar	Barınma mekanları	Servis mekanları
☒ Bekleme Salonu ☒ Yönetim Binası ☒ Sağlık Birimi ☒ Dini Mekanlar ☐ Özelleştirilmiş Giriş Çıkışlar	☐ Özelleştirilmiş Görüşme Salonu ☒ Eğitim Birimleri ☐ Sanat Atölyeleri ☐ Kütüphane ☒ İş Atölyeleri ☐ Spor Alanları ☐ Yeşil Alanlar ☐ Güvenlikli Alışveriş Alanları	☒ Yatakhaneler-Koğuşlar ☒ Hücreler ☐ Tecrit Odaları ☐ Tek Kişilik Odalar ☐ Ortak Yaşam Alanına Açılan Tek Kişilik Odalar	☒ Yemekhane ☒ Mutfak ☒ Çamaşırhane ☒ Endüstriyel Mekanlar ☒ Teknik Odalar ☒ Depolar ☒ Sirkülasyon
☐ Yetişkin mahkumlardan özelleştirilmiş çocuk ceza mekanları			

Sonuç olarak E tipi cezaevlerinde çocuklar için ayrı ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odalar ve nitelikli sosyal mekanlar bulunmamaktadır. Bu sebeple E tipi cezaevlerinde de çocuklara gerekli psikolojik destek tam olarak verilemez. ve bu kurumlarda kalan çocuklar da cezaevlerinden çıktıktan sonra gerekli eğitimi mekân yetersizliğinden dolayı alamamış olmaktadır.

4.2.1.5. Değerlendirme

Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri kapsamında 4 adet cezaevi yapım aşamasına göre kronolojik sıralamayla incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda bazı bulgular elde edilmiştir.

A tipi cezaevleri yalnızca barınma amaçlıdır ve cezaevi mimarisine uygun bir planlama bulunmamaktadır. Çocuklar için özelleştirilmiş bir bölümü de bulunmamaktadır. Mahkûm çocuklar olduğu zaman bir koğuşun onlara tahsis edilmesi çocuklar için uygun bir barınma şekli değildir. A tipi cezaevlerinde tüm mekanlar yetişkin mahkumlarla beraber kullanılmaktadır ve çocuk ceza mekanları için elde edilen ihtiyaç listesinde bulunan genel mekanlar, sosyal mekanlar, barınma mekanları ve servis mekanları açısından yetersizdir.

B tipi cezaevleri A tipi cezaevlerinin büyütülmüş versiyonlarıdır. B tipi cezaevlerinde çocuklara ayrılmış bir koğuş vardır; ancak çocuklar diğer hükümlülerle aynı sosyal mekanları, genel mekanları ve servis mekanlarını kullanmaktadırlar. Ayrıca var olan mekanlar nitelik ve nicelik yönünden eksiktir. Bu sebeple B tipi cezaevlerinde kalan çocuklar da A tipi cezaevlerinde olduğu gibi hayata yeniden kazandırılma haklarından mekân yetersizliğinden dolayı mahrum kalmaktadırlar.

K2 tipi cezaevleri A ve B cezaevlerine kıyasla ceza mimarlığı açısından mimari bir planlamaya sahip olsa da karışık cezaevi olmasından dolayı K2 tipi cezaevlerinin

çocuklar için özelleştirilmiş alanları bulunmamaktadır. Özellikle rehabilitasyonda önemli role sahip sosyal mekanlar ve barınma mekanları açısından yetersizdir.

E tipi cezaevleri rehabilitasyona önem veren, A, B ve K2 tipi cezaevlerine göre sosyal mekanları daha gelişmiş olan cezaevleri olsa da karışık cezaevi olmasından dolayı çocukların ihtiyaçlarına tam olarak karşılık verememektedir. Ayrıca yeterli nitelikli sosyal mekanlara ve barınma mekanlarına da sahip değildir.

Sonuç olarak karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri çocuklar için özelleşmiş alanlar (yetişkin mahkumlardan ayrılmış), özel barınma mekanları ve çocukların yeteneklerine, kabiliyetlerine, isteklerine, fiziki ve ruhsal ihtiyaçlarına uygun mekanlar bulunduramamalarından dolayı çocukların hayata kazandırılması için uygun mekanlar değildir.

4.2.2. Çocuk kapalı cezaevleri (İzmir çocuk ve gençlik kapalı cezaevi örneği)

2018 itibariyle 6 adet çocuk kapalı cezaevi bulunmaktadır. Bunlar; Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Hatay Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Kayseri Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Tarsus Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'dur. Çocuk kapalı cezaevleri çocukların hüküm almadan önce kapatıldıkları mekanlardır. Çocuk kapalı cezaevlerinde yalnızca mahkûm çocuklar kalmaktadırlar (CTE, 2004).

Bu çalışmada İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örnek Çocuk Kapalı Cezaevi olarak seçilmiştir. Şekil 4.15'de gösterildiği şekilde İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İzmir'in Bahçedere Köyünde kurulmuştur. Aliaga ceza infaz kurumları içerisinde yer alan 7 cezaevinden biridir. Bahçedere Köyünde Kapukaya Kumevler caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kent çeperinde kurulan bir cezaevi olduğu için genişletilme ve geliştirilme şansı bulunmaktadır. (CTE, 2013b).

Şekil 4. 15. İzmir çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu konumu (Anonim, 2016b)

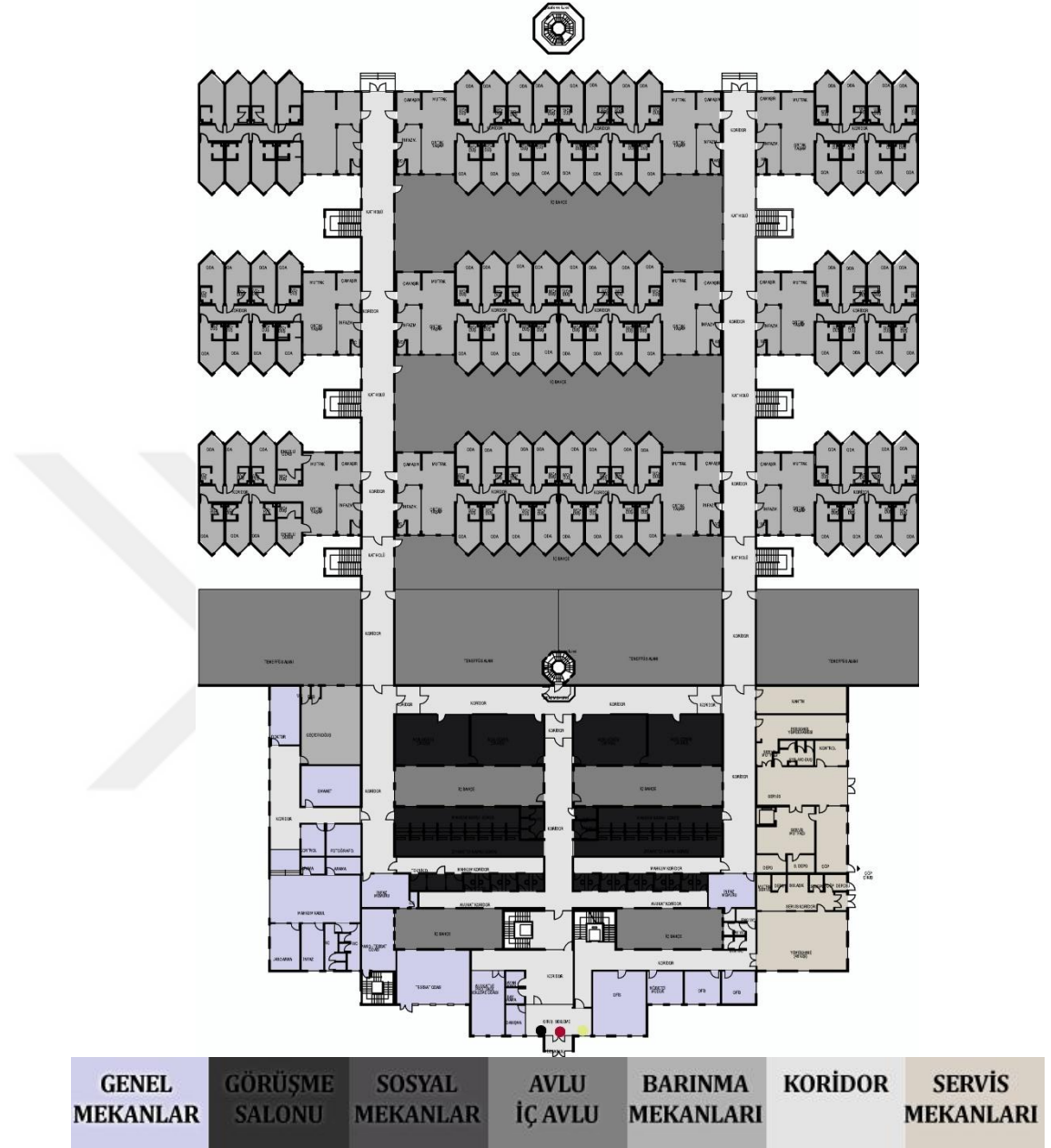

Şekil 4. 16. Görünüş (CTE, 2013b)

Cezaevi modeli olarak kısmen avlulu modele benzemektedir. Çocuk cezaevlerinde denetleme iç avluları gören gözetleme kuleleriyle sağlanmaktadır. Gözetleme kulelerinin çocuklara yakın olmaması çocukların kendilerini yoğun baskı ve gözetim altında hissetmesine engel olmaktadır. Çocuk kapalı cezaevleri çocuklar göz önünde bulundurularak tasarlanan cezaevleridir. 4.16’da gösterildiği şekilde iki katlı barınma birimlerinin açıldığı avlular bulunmaktadır.

Şekil 4.17’de gösterildiği şekilde yapının bir ana girişi ve 2 servis girişi bulunmaktadır. Mahkumlar, görevliler ve ziyaretçiler aynı girişi kullanmaktadırlar. Tek giriş olmasına rağmen çocuk kapalı cezaevlerinde yalnızca çocuklar kaldığı için güvenlik önlemleri çocuklara göre ayarlanmıştır ve böylece tek girişi olsa da çocuklar için uygun giriş çıkışlar sağlanmıştır. Tek girişten ulaşılan holden cezaevine dağılım sağlanmaktadır. Girişten ulaşılan yapı koridorlarla arka bahçede tasarlanmış barınma birimlerine ulaşmaktadır. Önde bulunan ana yapı iki kattan oluşmaktadır. Genel mekanlar incelendiğinde; yönetim binası yapıya girdikten sonra açılan bir koridorla özelleştirilmiştir. Yapıda ziyaretçiler için bekleme salonları bulunmaktadır. Sağlık birimi olarak doktor odası, psikolog odası ve diş hekimi odası bulunmaktadır, doktor odasına ulaşım koşullardan kolaylıkla sağlanmaktadır. Sosyal mekanlar arasında yer alan görüşme salonu, eğitim birimleri, sanat atölyeleri, kütüphane, iş atölyeleri ve spor alanları bulunmaktadır. Görüşme salonu giriş kattadır. Hem açık görüş alanı hem kapalı görüş alanı hem de çocukların aileleri ve avukatlarıyla yalnız görüşebilecekleri müstakil mekanlar mevcuttur. Kısacası çocuk kapalı cezaevlerindeki görüşme mekanları çocukların aileleriyle engelsiz iletişimine olanak sağlamaktadır. Açık görüş alanları iç bahçeye açılarak çocukların dış ortamda da aileleri ile görüşebilmesine imkân sağlamaktadır. Eğitim birimleri üst katta bulunmaktadır, derslikler iş atölyeleri ve sanat atölyeleri olarak da kullanılmaktadır. Kütüphane de eğitim birimleri ile beraber üst katta bulunmaktadır. Spor alanları incelendiğinde açık alanda spor mekanları vardır; ancak kapalı alanda da spor mekanları da olmalıdır. Sosyal mekanlardan eksik olarak tespit edilen mekanlar yeşil alanlar ve güvenli alışveriş alanlarıdır; ancak yapının kent

eperinde yapılması dolayısıyla yapıya yeni mekanların eklenmesine imkân sağlanmaktadır.

Şekil 4. 17. Çocuk kapalı cezaevi mimari tip proje (Adalet Bakanlığı Arşivi)

Barınma mekanları incelendiğinde her çocuk için ortak yaşam alanına açılan tek kişilik oda bulunmaktadır. Her odanın içerisinde banyo mevcuttur. Her 8 oda aynı ortak yaşam alanına açılmaktadır. Ortak yaşam alanları koridorlarla iç bahçelere açılmaktadır. Barınma mekanları çocuklara yalnız yaşama hakkı verirken ortak yaşam alanları beraber yaşama sorumluluğu da sunmaktadır. Servis mekanları incelendiğinde ana binada birinci katta yemekhane, mutfak bulunmaktadır. Mutfaktan sağlanan servis çıkışı mevcuttur.

Ayrıca çamaşırhane, teknik odalar ve depolar da bulunmaktadır. Çocuk kapalı cezaevlerinde bulunan mekanların mekân analizi Tablo 4.5’de yapılmıştır.

Tablo 4. 5. Çocuk kapalı cezaevi mekan analiz tablosu

Genel mekanlar	Sosyal mekanlar	Barınma mekanları	Servis mekanları
✓Bekleme Salonu ✓Yönetim Binası ✓Sağlık Birimi ✓Dini Mekanlar ✓ Özeleştirilmiş Giriş Çıkışlar	✓ Özeleştirilmiş Görüşme Salonu ✓ Eğitim Birimleri ✓ Sanat Atölyeleri ✓ Kütüphane ✓ İş Atölyeleri ✓ Spor Alanları ☐ Yeşil Alanlar ☐ Güvenlikli Alışveriş Alanları	☐ Yatakhaneler-Koğuşlar ☐ Hücreler ☐ Tecrit Odaları ☐ Tek Kişilik Odalar ✓Ortak Yaşam Alanına Açılan Tek Kişilik Odalar	✓Yemekhane ✓Mutfak ✓Çamaşırhane ✓Endüstriyel Mekanlar ✓ Teknik Odalar ✓Depolar ✓Sirkülasyon
✓ Yetişkin mahkumlardan özzeleştirilmiş çocuk ceza mekanları			

Sonuç olarak çocuk kapalı cezaevleri yalnızca çocuklar için tasarlanmış cezaevleridir. Çocukların yetenek, kabiliyet, fiziksel ve ruhsal ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarımlar yapılmıştır. Yeşil alanların azlığı, spor alanlarının yetersizliği ve güvenli alışveriş alanlarının olmaması dışında çocukların rehabilitasyonu ve topluma geri kazandırılması için karışık cezaevlerine göre daha kapsamlı ve nitelikli mekanlardır. Çocuk cezaevlerinde yalnız ceza almamış çocukların kalması ve sayısının kısıtlılığı sebebiyle her suça itilmiş çocuk bu mekanlarda kalamamaktadır.

4.2.3. Eğitim evleri (İzmir eğitim evi örneği)

Eğitim evleri açık rejime bağlı cezaevleridir. Türkiye’de 3 adet eğitim evi bulunmaktadır. Bunlar; Ankara, İzmir ve Elâzığ Eğitim Evleri’dir. Bu kurumların kapasiteleri 250-300 kişidir. (CTE, 2004).

Bu çalışmada İzmir Eğitim Evi örnek eğitim evi olarak seçilmiştir. Şekil 4.18’de gösterildiği şekilde İzmir Eğitim Evi İzmir’in Şirinyer ilçesi Akdoğan caddesi üzerinde kurulmuştur. Kurum kent merkezinde bulunan cezaevleri kategorisinde bulunmaktadır. Kent merkezinde kurulan bir cezaevi olduğu için genişletilme ve geliştirilme şansı bulunmamaktadır.

1953 yılında ıslahevi olarak yapılmaya başlanan yapı 1961 yılında açılmıştır (CTE, 2008b).

Şekil 4. 18. İzmir eğitim evi konumu (Anonim, 2016c)

Şekil 4. 19. Görünüş (CTE, 2008b)

Cezaevi modeli olarak kısmen avlulu modele benzemektedir. 4.19’da gösterildiği şekilde tek katlıdır.

Tablo 4.6’da gösterildiği şekilde yapının bir ana girişi bulunmaktadır. Mahkumlar, görevliler ve ziyaretçiler aynı girişi kullanmaktadırlar. Çocuk eğitim evinde güvenlik bulunmamaktadır, bu sebeple yapının tek girişinin olması sorun oluşturmamaktadır. Çocuk eğitim evleri fonksiyonel olarak cezaevinden çok yurt, eğitim kurumları kategorisine daha yakındır. Ana yapı tek katlıdır. Ziyaretçiler için bekleme salonu, yönetim bölümü, sağlık birimleri ve dini mekanlar mevcuttur. Sosyal mekanlar incelendiğinde İzmir çocuk eğitim evi baz alındığında yapım yılından dolayı teknolojik gelişimlere uyum sağlamamış olsa da karışık cezaevlerinde çocuk bölümü olan cezaevlerine ve çocuk kapalı cezaevlerine göre daha çok sosyal imkana sahiptir. Sanat atölyeleri, iş atölyeleri, eğitim birimleri, kütüphane, spor alanları ve yeşil alanlar bulunmaktadır. Çocuklar kurum dışında da sosyal faaliyetlere katılabilmektedirler. Barınma alanları incelendiğinde her çocuğun ortak yaşam alanına açılan tek kişilik odası

bulunmaktadır. Çocuk kapalı cezaevlerinde olduğu gibi bu odalar da ortak bir iç avluya açılmaktadır.

Tablo 4. 6. İzmir eğitim evi mekan fotoğrafları (CTE, 2008b)

Genel mekanlar			
	Giriş	İç bahçe	
Sosyal mekanlar			
	Sanat atölyesi/konferans salonu	Kütüphane	Yeşil Alan
			
	İş atölyesi	İş atölyesi	Görüşme salonu
			
	Eğitim birimi	Eğitim birimi	Spor alanı
			
Servis mekanları		Yemekhane	

Güvenlik sebebiyle eğitim evlerinin planlarına ulaşamadığı için yapının mekânsal nitelikleri tam olarak tespit edilememiştir; ancak kurumda bulunan birimler göz

önünde bulundurularak çocuk eğitim evlerinde bulunan mekanların mekân analizi Tablo 4.7’de yapılmıştır.

Tablo 4. 7. Çocuk eğitim evi mekân analiz tablosu

Genel mekanlar	Sosyal mekanlar	Barınma mekanları	Servis mekanları
✓Bekleme Salonu ✓Yönetim Binası ✓Sağlık Birimi ✓Dini Mekanlar ✓ Özelleştirilmiş Giriş Çıkışlar	✓ Özelleştirilmiş Görüşme Salonu ✓ Eğitim Birimleri ✓ Sanat Atölyeleri ✓ Kütüphane ✓ İş Atölyeleri ✓ Spor Alanları ✓ Yeşil Alanlar ☐ Güvenlikli Alışveriş Alanları	☐ Yatakhaneler-Koğuşlar ☐ Hücreler ☐ Tecrit Odaları ☐ Tek Kişilik Odalar ✓Ortak Yaşam Alanına Açılan Tek Kişilik Odalar	✓Yemekhane ✓Mutfak ✓Çamaşırhane ✓Endüstriyel Mekanlar ✓ Teknik Odalar ✓Depolar ✓Sirkülasyon
☐ Yetişkin mahkumlardan özelleştirilmiş çocuk ceza mekanları			

Sonuç olarak çocuk eğitim evleri çocuk hükümlüler göz önünde tutularak tasarlanmıştır. Hükümlü çocukların kalmak istedikleri, içerisinde rehabilitasyon için yeterli alanları bulunduran mekanlardır; ancak çocuk eğitim evlerinin sayısının azlığı ve yapıların gerekli teknolojik imkanlar açısından yetersiz olması yapının olumsuz özellikleridir.

5. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRMELER

21. yüzyılda tüm dünyada çocuk yaşta olarak nitelendirilen bireylerin suçlu değil suça sürüklendiği kabul edilmektedir; bu kabul sonucu yargılanma, tutuklanma ve cezalandırma şekilleri yetişkin bireylerden farklı olmalıdır; çünkü çocukların cezalandırılma amaçları ceza değil çocukların ıslah edilerek hayata yeniden kazandırılması olarak öngörülmektedir.

Çalışma kapsamında; suç, ceza, cezaevi ve çocuk cezaevi kavramları incelenmiştir. Literatür araştırması sonucu literatürdeki çocuk ceza mekanları tespit edilmiştir. Literatür araştırmasıyla tespit edilen çocuk ceza mekanlarının çocuklar için uygunluk durumları çocuklarla ilgili çalışmaları olan 15 adet psikologla yapılan anketlerle de sorgulanmıştır. Anketlerle de sorgulandıktan sonra mahkûm çocuklarla da görüşülerek kullanıcı değerlendirilmesi yapılmak istenmiştir; ancak OHAL nedeniyle gerekli izinlerin alınamaması sebebiyle Tirali'nin (2000) yılında yaptığı çocuk röportajlarından mekân ile ilgili kısımlar incelenerek kullanıcı değerlendirmesine ulaşılmıştır. Sonuç olarak; literatür araştırması, anketle sorgulama tekniği ve kullanıcı değerlendirmesi sonucu çocuk ceza mekanları ile ilgili sonuç ihtiyaç listesi elde edilmiştir. Alan çalışmasında ise Adalet Bakanlığında ve literatürden elde edilen çocuk ceza mekanları tespit edilmiştir. Küme örnekleme tekniği kullanılarak işlevsel ve mekânsal olarak birbirine benzeyen birimler gruplandırılmıştır. Bu gruplama sonucunda çocuk ceza mekanları karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri, kapalı cezaevleri ve eğitim evleri olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmıştır. Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri 11 adettir; ancak burada da küme örnekleme tekniği kullanılarak 4 adet örneklem cezaevi seçilmiştir. 1 adet çocuk kapalı cezaevi ve 1 adet eğitim evi örneği de incelenmiştir.

Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri 11 adettir. Bunlar; A, A1, A2, A3, B, C, BTOK, M, K1, K2, E tipleridir. A1, A2, A3 tip cezaevleri A tipi cezaevlerinin büyütülmesi sonucu oluşan cezaevleri olduğu için örnek olarak A tipi seçilmiştir. C tipi cezaevleri de B tipi cezaevlerinin büyütülmesiyle oluşan cezaevleri olduğu için örnek olarak B tipi seçilmiştir. K1 ve K2 tipi cezaevlerinden örnek proje olarak K2 tipi seçilmiştir. M tipi cezaevleri de E tipi cezaevi plan şeması taslak kabul edilerek tasarlandığı için örnek olarak E tipi cezaevi seçilmiştir. BTOK cezaevleri ise belirli bir tip projeye uymadığı için genel bir incelmenin doğru verileri yansıtmayacağı sonucuna ulaşıldığından dolayı incelenmemesine karar verilmiştir. A tipi ve B tipi

projeler yalnızca barınma fonksiyonunu taşımaktadır. K2 tipi projelerde ise ilk defa cezaevi için mimari planlama ve birimler arası özelleşme oluşmaya başlamıştır. E tipi projeler ise yoğunluğu yüksek yapılardır ve mimari planlamaya önem verilen projeler olarak tespit edilmişlerdir. Tablo 5.1’de gösterildiği gibi karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri zamanla gelişerek ceza mimarlığı açısından mimari planlamaya ve mahkumların hayata geri kazandırılması için gerekli mekan çeşitliliğine önem verse de yetişkin mahkumlarla çocuk mahkumların kabiliyetlerinin, fiziksel ve ruhsal isteklerinin ve ihtiyaçlarının farklı olması sebebiyle bu tip cezaevleri çocukların hayata geri kazandırılması için doğru mekanlar değildir; çünkü çocukların hayata geri kazandırılması için gerekli mekanlar özellikle sosyal mekanlar ve barınma mekanları yetişkin bireylerle bir arada kullanıldığı zaman nitelik ve nicelik bakımından yetersiz kalmaktadır. Sonuç olarak karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri bu çalışma kapsamında çocukların hayata geri kazandırılmasında mekân yeterliliği açısından olumsuz olarak değerlendirilmişlerdir.

Çocuk kapalı cezaevleri hüküm almadan önce çocukların kaldıkları kurumlardır. Tablo 5.1’de gösterildiği gibi yalnız çocuklar için tasarlanan yapının nitelikli mekanlarının çocukların rehabilitasyonuna katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Özellikle çocukların hayata geri kazandırılması için sahip oldukları sosyal mekanlar karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevlerine kıyasla oldukça fazladır. Çocuk cezaevlerinin olumsuz yönleri ise yalnızca hüküm almamış çocukların bu tip cezaevlerinde kalması ve Türkiye’de yalnızca 6 adet olmasından dolayı nicelik bakımından yetersiz olmasıdır. Sonuç olarak çocuk kapalı cezaevleri bu çalışma kapsamında çocukların hayata geri kazandırılmasında mekân yeterliliği açısından olumlu olarak değerlendirilmişlerdir.

Çocuk eğitim evleri yalnızca çocukların kalabildikleri, yalnızca çocuklar düşünülerek tasarlanmış açık rejime bağlı kurumlardır. Türkiye’de yalnızca 3 adet çocuk eğitim evi olmasından dolayı nicelik bakımından yetersizdir. Tablo 5.1’de gösterildiği gibi kurumlarda rehabilitasyon açısından önemli mekanların olması gerektiği şekilde tasarlanması ve güvenlik önlemlerinin çocuklar için daha uygun olması sebebiyle çocuk eğitim evleri kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevlerine kıyasla daha nitelikli mekanları barındırmaktadır. Sonuç olarak çocuk eğitim evleri bu çalışma kapsamında çocukların hayata geri kazandırılmasında mekân yeterliliği açısından olumlu olarak değerlendirilmişlerdir.

Tablo 5. 1. Çocuk ceza mekanları mekân analizi

Cezaevi Plan Şeması Kümeleme Tekniği		Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümlü olan cezaevleri								Ç. K. Cezaevi		Eğitim Evi	
		A Tipi A1-A2-A3 benzer plan şeması		B Tipi C benzer plan şeması		K2 Tipi K1 benzer plan şeması		E Tipi M benzer plan şeması		Çocuk Kapalı Cezaevi		Çocuk Eğitim Evi	
Mekân Yeterlilik Durumu	Genel Mekanlar	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
		-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
		-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+
		-	-	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+
	Sosyal Mekanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+
		-	-	-	+	-	-	+	+	+	+	+	+
		-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+
		-	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+
	Sosyal Mekanlar	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+
		-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	+	+
		-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+
		-	-	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+
	Barınma Mekanları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+
		-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+
	Cezaevlerindeki Nitelikli Mekânlar (NM) Cezaevinde Var Olan Mekânlar (VOM)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-
		NM	VOM	NM	VOM	NM	VOM	NM	VOM	VOM	NM	VOM	VOM
		Çocuk -Yetişkin Mahkûm		Karışık	Karışık	Karışık	Karışık	Karışık	Karışık	Karışık	Karışık	Yalnız çocuk	
		Cezaevi Niceliği		Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	
Çocuklar İçin Uygunluk Durumu		Olumsuz		Olumsuz		Olumsuz		Olumsuz		Olumlu			

Sonuç olarak; hükümlü çocukların hayata yeniden kazandırılması için çocuklar kendileri için tasarlanmış özel mekanlarda kalmalıdır; çünkü çocukların tekrar hayata kazandırılması için hak ettikleri mekanlarda hak ettikleri hayatı yaşamaları gerekmektedir. Karışık cezaevlerinde kadın ve çocuk için bölümü olan cezaevleri çocuklar için uygun mekanlar değildir; çünkü çocukların rehabilitesi için tasarlanan mekanlar çok kısıtlı sayıda bulunmaktadır, bulunan mekanlar ise yetişkinlerle bir arada kullanıldığı için nitelik bakımından yetersiz kalmaktadır. Çocuk kapalı cezaevlerinde ve eğitim evlerinde ise çocukların hayata kazandırılması için daha nitelikli mekanlar bulunmaktadır. Eğer çocuk ceza mekanları çocuklar için uygun mekanlar olarak tasarlanmazsa bu kurumlarda kalan çocuklar cezaevlerinden çıktıktan sonra gerekli eğitimi mekân yetersizliğinden dolayı alamamış olacaklardır. Kısacası hiçbir çocuğun suçlu olmadığı, suça sürüklendiği kabulüne göre çocuklar değil mekanlar suçludur ve cezalıdır.

EKLER

Ek1:

Psikologlarla yapılan anketler sonucu suça itilmiş hükümlü çocukların nasıl mekanlarda kalmaları gerektiği tespit edilmiş olacaktır.

Merhaba.

Aşağıda yer alan sorular psikologlara yönelik bir anket çalışmasıdır.

Bu anket hükümlü çocukların cezaları süresince yaşayacakları mekanları yeniden düzenleme üzerine yapılan bir çalışmanın parçasıdır. Vereceğiniz cevaplarla çok önemli bir toplumsal konuda katkı sunmuş olacaksınız.

Katkılarınız için şimdiden teşekkürler.

1. Çocuk ceza mekanları içerisinde sosyal alanların (spor kompleksi, eğitim ve iş atölyeleri, sanatsal atölyeler... gibi) olması çocukların dış dünyada bu imkanları bulamama ihtimalinden dolayı çocukları suça teşvik eder mi? Neden?

ASLA	ÇOK AZ	ORTA	BİRAZ	ÇOK FAZLA

.....
.....
.....
.....

2. Çocuk ceza mekanları içerisinde sosyal alanların (spor kompleksi, eğitim ve iş atölyeleri, sanatsal atölyeler... gibi) olması çocukları suçtan uzaklaştırıp ıslah eder mi? Neden?

ASLA	ÇOK AZ	ORTA	BİRAZ	ÇOK FAZLA

.....
.....

.....

.....

3. Suçu kesinleşmiş çocuklar nerede kalmalıdır?

- Karışık cezaevinde çocuk için ayrılan bölüm ☐
- Kadın cezaevinde çocuk için ayrılan bölüm ☐
- Kapalı çocuk cezaevi ☐
- Eğitim Evi ☐

4. Suça itilen çocuklar tamamen suçtan uzaklaşabilir mi?

ASLA	ÇOK AZ	ORTA	BİRAZ	ÇOK FAZLA

5. Aşağıdaki cezaevi mekanlarıyla suça sürüklenme/topluma geri kazanma ilişkisini inceler misiniz? Neden?

	Suçta sürükler	Topluma geri kazandırır	Çünkü
Eğitim birimi			
Sanat atölyesi			
Kütüphane			
İş atölyeleri			
Spor alanları			
Yeşil alanlar			
Alışveriş alanları			

Koşuş-yatakhane			
Tek kişilik odalar			

6. Çocukların cezaevindeki barınma mekanları nasıl olmalıdır? Neden?

A) Tek kişilik odalar

B) Koşuş sistemi

C) Belirli sayıdaki tek kişilik odalar ortak yaşam alanına açılmalı

.....

.....

.....

.....

7. Tek kişilik odalar çocukların ıslahı için neden önemlidir/değildir?

.....

.....

.....

.....

8. Çocuk mahkumlarla yetişkin mahkumların beraber kullandıkları mekanların çocuklar üzerindeki etkisini olumlu/olumlu değil olarak inceler misiniz? Neden?

	Olumlu	Olumlu değil	Çünkü
Aynı koşuşun açıldığı koridorlar			
Spor alanları			
Eğitim birimleri/ derslikler			
Kütüphane			
İş atölyeleri			

Spor alanları			
Yeşil alanlar			
Görüşme salonları			
Giriş çıkışlar			

9. Çocukların sosyal hayatlarının yaşamlarında daha geniş yer tutması suça olan eğilimi nasıl etkiler?

.....

.....

.....

.....

10. Aileleri ve mahkûm çocukların görüşme alanları nasıl olmalıdır? Neden?

- A) Herkesin ailesi ile görüşebileceği engelli alan (cam veya tel gibi bir engelin arkasından)
- B) Herkesin ailesi ile görüşebileceği engelsiz alan (toplu açık görüş)
- C) Müstakil görüşme alanları (yalnız kalabilecekleri, mahremiyeti olan)

.....

.....

.....

.....

.....

11. Mahkûmların çocuk cezaevine ulaşım için kullanacakları giriş çıkışlar nasıl olmalıdır? Neden?

- A) Çocuk mahkûm- yetişkin mahkûm- görevli-ziyaretçi tek girişi kullanmalı
- B) Herkes için özelleşmiş giriş çıkışlar bulunmalı
- C) Diğer

.....

.....

.....

.....

12. Mekân tasarımları suça sürüklemeye ne kadar rol oynar?

ASLA	ÇOK AZ	ORTA	BİRAZ	ÇOK FAZLA

KAYNAKLAR

Anonim, 2000, Elâzığ çocuk ıslahevi raporu, *TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Yayınları*, Ankara

Anonim, 2004, Iğdır, *Iğdır Belediyesi*, <http://www.igdir.bel.tr> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2006, Hammuabi kanunları, *Vikikaynak*, https://tr.wikisource.org/wiki/Hammurabi_Kanunlar%C4%B1 [Ziyaret Tarihi: 3 Temmuz 2017].

Anonim, 2008, Mamertijnse gevangenis, *Wikiwand*, http://www.wikiwand.com/nl/Mamertijnse_gevangenis#/Het_Tullianum [Ziyaret Tarihi: 7 Temmuz 2017].

Anonim, 2012, Diyarbakır e tipi cezaevi, *Wikimapia*, <http://wikimapia.org/15393171/tr/Diyarbak%C4%B1r-E-Tipi-Cezaevi/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2016a, Antalya E tipi cezaevi, *Yandex Haritalar*, <https://yandex.com.tr/harita/11511/antalya/?ll=30.643909%2C36.933104&z=19&l=sat%2Cskl&text=Antalya%20Kepez%20E%20Tipi%20Cezaevi&sll=30.675735%2C36.924677&sspn=0.063086%2C0.028357&mode=search&ol=biz&oid=205601979966> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2016b, İzmir çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu, *Yandex Haritalar*, <https://yandex.com.tr/harita/11505/i%CC%87zmir/?ll=27.112200%2C38.875431&z=13&l=sat%2Cskl&text=%C4%B0zmir%20%C3%87ocuk%20ve%20Gen%C3%A7lik%20Kapalı%20Ceza%20%C4%B0nfaz%20Kurumu&sll=27.112200%2C38.875431&sspn=0.252342%2C0.110435&mode=search&whatshere%5Bpoint%5D=27.142677%2C38.857435&whatshere%5Bzoom%5D=14&ol=biz&oid=185950006274&sctx=ZAAAAAgBEAAaKAoSCT0Jz%2Fh8CjtAETapLgH0bUNAEhIJybEKAGAmkD8R7Q%2BZ9i1HfD8iBAABAwwYoBTABOM3d15T3vqK6KUDxWUGBVc3MzD5YAGoCdHJwAJ0BzczMPaABAKgBAA%3D%3D> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2016c, İzmir eğitim evi, *Yandex Haritalar*, <https://yandex.com.tr/harita/11505/i%CC%87zmir/?ll=27.140000%2C38.391086&z=18&text=Akdo%C4%9Fan%20Caddesi%20No%3A4%20%C5%9Eirinyer%20%2F%20%C4%B0ZM%C4%B0R&sll=32.492818%2C37.874426&sspn=0.504684%2C0.223973&l=sat%2Cskl> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2017a, Ankara çocuk eğitim evi, *Google Maps*, <https://www.google.com/maps/place/Ankara+%C3%87ocuk+E%C4%9Fitimevi/@40.0267236,32.563873,359m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x14d331b91ebc073b:0xb530504662c99b82!8m2!3d40.0262263!4d32.5630139> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2017b, Çan kapalı ceza infaz kurumu, *Yandex Haritalar* https://yandex.com.tr/harita/?eeom=morda_old&ll=27.050462%2C40.023369&z=16&l=sat%2Cskl [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2017c, Çan'ın tarihi, *Çan Belediyesi*, <http://can.bel.tr/hakkimizda/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2017d, Iğdır kapalı ceza infaz kurumu, *Yandex Haritalar* <https://yandex.com.tr/harita/?ll=44.043776%2C39.924463&z=15&l=sat%2Cskl&mode=whatshere&whatshere%5Bpoint%5D=44.046909%2C39.921869&whatshere%5Bzoom%5D=15> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2017e, Gülnar kapalı ceza infaz kurumu, *Google Maps*, <https://www.google.com/maps/@36.3328256,33.4044835,2167m/data=!3m1!1e3> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2018a, Denizli D tipi cezaevi, *Google Maps*, <https://www.google.com/maps/place/Denizli+D+Tipi+Cezaevi/@37.8191725,29.3381682,664m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x14c71ea7baf28dd:0xf233c017b15d0cef!8m2!3d37.8191482!4d29.3380807> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2018b, Kartal H tipi cezaevi, *Google Maps*, <https://www.google.com/maps/place/Kartal+H+Tipi+Kapal%C4%B1+Cezaevi/@40.907882,29.2475432,293m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x0:0xe906eab7eab920a9!8m2!3d40.9079621!4d29.2464819> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2018c, Hatay çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu, *Google Maps*, <https://www.google.com/maps/place/Hatay+%C3%87ocuk+ve+Gen%C3%A7lik+Kapal%C4%B1+Ceza+%C4%B0nfaz+Kurumu/@36.0930799,36.1526392,866m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x1525cf61d3bbd48f:0x72d6f33a2b30f4cf!8m2!3d36.0930293!4d36.1515926> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Anonim, 2018d, Aksaray kapalı ceza infaz kurumu, *Google Maps*, <https://www.google.com/maps/place/Cezaevi/@38.3890173,34.0268161,292m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x14d6712c37373381:0x25f982a640bedfe!8m2!3d38.3890923!4d34.0274907> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

Ağaçkale, S., 2010, Ceza mimarlığı, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 104.

Akyüz, E., 2010, Çocuk hukuku çocukların hakları ve korunması, *Pagem Akademi*, Ankara.

- Alacakaptan, U., 1970, Suçun unsurları, *Sevinç Matbaası*, İstanbul.
- Artuk, M. ve Alşahin, M . ()., 2017, Hapis cezalarının ve cezaevlerinin tarihi gelişimi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 145-185.
- Bayer, F., 2008, Çocuk eğitim evleri ve Ankara çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumunda kalmakta olan ergenlerin ahlaki yargı düzeylerinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 1-117.
- Bekiroğlu, N., 2011, *Cümle kapısı*, *Timağ Yayınları*, İstanbul.
- Bennett, I., 1960, Delinquent and neurotic children, *Tavistock Pub.* London.
(<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1954353/?page=1> adresinden 15.09.2016 tarihinde erişilmiştir)
- Cirban, M., 2004, Yedikule Hisarları Ve Zindanları, *Tarihi Mimari Eserler*, <http://www.cirbanonline.net/mimarieserler/default.asp?id=85> [Ziyaret Tarihi: 15 Temmuz 2017].
- CTE, 2004, Ceza infaz kurumlarımız, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.cte.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 8 Mayıs 2018].
- CTE, 2007, Sivas kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.sarkislaa2.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2008a, Gülnar kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.gulnark2cik.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2008b, İzmir eğitim evi, *Adalet Bakanlığı*, http://www.izmirce.adalet.gov.tr/foto_galeri.asp# [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2009a, Rize kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.rizelcik.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 8 Mayıs 2018].
- CTE, 2009b, Arhavi kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.arhavicik.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2009c, Antalya E tipi kapalı ve açık ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.antalyaecik.adalet.gov.tr/kurumumuz.html> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].

- CTE, 2012a, Adana kapalı ceza infaz kurumu *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://adanafcik.adalet.gov.tr/album/default.asp> [Ziyaret Tarihi: 8 Mayıs 2018].
- CTE, 2012b, İzmir kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.izmir2tcik.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2013a, Konya Açık ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.konyaacik.adalet.gov.tr/kurumfoto.html> [Ziyaret Tarihi: 8 Mayıs 2018].
- CTE, 2013b, İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, www.izmircocukvegenclik.adalet.gov.tr [Ziyaret Tarihi: 8 Mayıs 2018].
- CTE, 2014a, Osmaniye kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.izmir2tcik.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2014b, Zonguldak kapalı ve açık ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, http://www.zonguldakmcik.adalet.gov.tr/Kurum_fotolari.html [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2014c, Sandıklı kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.sandikli3cik.adalet.gov.tr/san%20resimler.html> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2014d, Iğdır kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.gulnark2cik.adalet.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2015a, Bakırköy Kadın kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.bakirkoykkcik.adalet.gov.tr/goruntuler.html> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2015b, Balıkesir kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.balikesircik.adalet.gov.tr/cezaevi/kurumumuz.html> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- CTE, 2015c, Bodrum kapalı ceza infaz kurumu, *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri genel Müdürlüğü*, <http://www.bodrum.adalet.gov.tr/mulhakatlar/bodrumkapal%C4%B1cik/bodrum%20kapal%C4%B1%20cik/kurum.html> [Ziyaret Tarihi: 2 Nisan 2018].
- Çakmakoglu, K, A., 2004, Sinop hapisanesi, *AKM Başkanlığı Yayınları*, Ankara.
- Çifci, G. E., Suç kuramları, Atatürk Üniversitesi Adli Sosyal Hizmet, Ünite 4, Erzurum, 1-16.

- Çıldır, Z., 2014, Çocuk eğitim evindeki kadın görevlilerin sanata yönelik görüşlerinin incelenmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 9(18), 107-117.
- Demirbağ, T., 2008, İnfaz hukuku, *Seçkin Yayıncılık*, Ankara.
- Demirbağ, T., 2001, Kriminoloji, *Seçkin Yayınları*, Ankara.
- Dilber, F., 2014, Kitle iletişim araçları ve suç olgusu, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(01), 60-66.
- Doğan, F. F., 2010, Cezanın amacı ve hapis cezası, *Legal Yayıncılık*, İstanbul.
- Dokgöz G. D., 2002, Prison architecture a typological analysis of spatial organizations in respect to punishment system, *İzmir Institute of Technology*, İzmir, 1-119.
- Dolu, O., Geler, A., Bahar H. İ., 2013, Suç sosyolojisi, *T.C. Anadolu Üniversitesi*, 2886, Eskişehir.
- Emiroğlu, D., 2003, Cezaevi mimarisi üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 1-251.
- Eren, M., 2012, 'İyileştirme' kavramı ışığında kimlik mücadelesinin sürdüğü alan olarak hapishaneler, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler*, İstanbul, 1-173.
- Ergüden, I., 2007, Hapishane çağı kapatılan insan, *Versus Yayınları*, İstanbul.
- Facoult, M., 1992, Hapishanenin doğuşu, *İmge Kitapevi Yayınları*, Ankara.
- Facoult, M., 2000, Büyük kapatılma, *Ayrıntı Yayınları*, İstanbul..
- Fairweather, L., 1975, The evolution of the prison, *Prison Architecture An International Survey of Representative Closed Institutions and Analysis of Current Trends in Prison Design*, United Kingdom, 13-41.
- Fairweather, L., 2000, Does design matter, prison architecture policy design and experience, *Architectural Press*, Burlington.
- Fişek, A. G., Çiner, C. U., Akpınar, T., 2008, Çocuk suçluluğunda öncü çalışmalar ve iki doktora tezi, *AÜHF Dergisi*, XVIII-XXIX.
- Gander, M. J., Gardiner, H. W., 2001, çeviren; Bekir O., Çocuk ve ergen gelişimi. *İmge Yayıncılık*, Ankara.
- Göç, L., 2006, Çocuk suçluluğu ve polisin yaklaşımı, Yüksek Lisans Tezi, *Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kahramanmaraş, 1-80.
- Güllü, İ., ve Can, M. A., 2014, İslam dininin suça bakışı ve suçu önlemeye yönelik yaklaşımları üzerine bir analiz, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(01), 212-216.

- Gürtuna, O., 2009, Cezaevinde kadın olmak ve cezaevinin kadın bakış açısıyla sosyolojik değerlendirmesi: Ankara Sincan kadın kapalı cezaevi örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 1-262.
- Gürsoy, E. ve Altun, H., 2010, Hapishane Kitabı, *Kitapevi Yayınları*, İstanbul.
- Hazırlar, A. M., 2004, Halk kütüphanelerinde iç mimari, Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 1-145.
- İçli, G. T., 2007, Kriminoloji, *Seçkin Yayınları*, 7. Baskı, Ankara.
- Johnston, N., 2006, Forms of constraint: a history of prison architecture, university of illionis press, *University of Illinois Press*, Chicago.
- Kalkan, E., 2004, İstanbul'a bir de bu kapıdan bakın: Yedikule-Samatya, *Hürriyet Cuma Gazatesi*, 20.02.2004, 3.
- Kepenekci, K. Y. ve Özcan Y. A., 2001, Okullarda Suçun Önlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33(1-2):153-163.
- Meral, S., 2015, Cezaevi yapılarının mekânsal analizi ve bu bağlamda yeniden değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 1-137.
- Oral, G., 1999, Adli psikiyatri, *İstanbul Üniversitesi Basımevi Ve Film Merkezi*, İstanbul, 1377-1573.
- Öntaş, C. Ö., 2008, Çocuk adalet sistemi ve çocuk-polis ilişkisi, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 19(02), 21-37.
- Özgüner, H., 2004, Doğal peyzajın insanların psikolojik ve fiziksel sağlığı üzerine etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2), 97-107.
- Özkan, A., 2009, Ceza infaz kurumlarında bulunan çocuk ve gençlerin farik ve mümeyyizliklerinin değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 1-104.
- Özkan, R., 1998, Cezaevlerinin eğitici ve ıslah edici boyutu, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 184.
- Özkök, P., 1996, Çocuk suçluluğunun nedenleri ve alınması gereken tedbirler, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Öztürk, Ö., 2013, Bir cezaevinde kalan ergenlerde sağlık davranışlarının saptanması ve sağlığı geliştirme modeline temellendirilmiş eğitimin davranış değişikliğine etkisi, Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 1-254.

- Saltık, D., 2011, Ankara Sincan çocuk eğitim evinde kalan çocuk hükümlülerin aile ilişkileri, aile yapısı ve akran etkisinin suça etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 1-122
- Siegel, L. J., ve Senna, J. J., 1981, Juvenile delinquency: theory, practice, and law, St. Paul: West Publishing Company.
- Şahin, N., 2015, 20. yüzyıl başlarında (h. 1329-m.1913/h.1338-m.1922) yılları arasında Afyonkarahisar’da hapisaneler (hapisanelerde iyileştirme çalışmaları), *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 5(2015) 21, 21-45.
- Şen, Ş., 2016, Ceza infaz kurumlarında verilen eğitim faaliyetlerinin yaşam boyu öğrenme açısından değerlendirilmesi (Zonguldak ili örneği), *Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Bartın, 1-96.
- Taner, M., 1985, Çocuk niçin suç işler, suçlu çocuklar, suça itilme nedenleri ve eğitim yolu ile korunmaları, *Adalet Bakanlığı Yayınları*, Ankara.
- Tekin, S. ve Özkes, S., 2008, Cumhuriyet öncesi Türkiye’de hapisane sorunu, *ÇTTAD*, VII/16- 17, 187-201.
- TDK, 2006a, Güncel türkçe sözlük, *Türk Dil Kurumu*, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.595f6e4a0e3e63.21013804 [Ziyaret Tarihi: 15 Ağustos 2017].
- TDK, 2006b, Güncel türkçe sözlük, *Türk Dil Kurumu*, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87OCUK [Ziyaret Tarihi: 16 Mayıs 2018].
- TDK, 2006c, Güncel türkçe sözlük, *Türk Dil Kurumu*, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5968a82b642b73.99349245 [Ziyaret Tarihi: 15 Ağustos 2017].
- TÜİK, 2015, Adalet istatistikleri, *Türkiye İstatistik Kurumu*, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070 [Ziyaret Tarihi: 15 Nisan 2018].
- Tirali, N., 2000, Çocuk cezaevi iç mekanları üzerine bir inceleme, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon, 1-138.
- Tokdemir, M. ve Kafadar, H., 2008, 2005–2007 yılları arasında Elâzığ ilindeki suça itilmiş çocukların sosyodemografik özellikleri. *Medical Sciences*, 3(4), 154-158.
- Topçuoğlu, T., 2014, Çocuk suçluluğu ve gelişimsel (risk-odaklı) suç önleme, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(01), 217-226.
- Uluğtekin, S., 1991, Hükümlü çocuk ve yeniden toplumsallaşma, *Bizim Büro*, Ankara.
- Ümit, E., 2007, Mekândan imkâna: çocuk suçluluğunun habitusu, ceza ehliyet ilişkisi, *Ankara Barosu Yayınları*, Ankara.

- Vito, g. f., Maahs, j. r. ve Holmes, r. M., 2007, Criminology. *Jones And Barlett Publishers*, Canada.
- Walsh, A., ve Ellis, L., 2006, Criminology, *An interdisciplinary approach*, Sage. 1-501.
- Yaman, M. ve Arslan, S., 2009, Çocuk ve gençlik suçlarının önlenmesinde rekreatif sporlar, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 445-459.
- Yavuzer, H., 1981, Psiko-sosyal açıdan çocuk suçluluğu, *İÜEBF Yayınları*, İstanbul.
- Yavuzer, H., 1985, Çocuk ve Suç, *Remzi Kitabevi*, İstanbul.
- Yavuzer, H. 2006, Çocuk eğitimi el kitabı, *Remzi Kitabevi*. İstanbul.
- Zengin, M., 2013, Yerel yönetimlerin çocuk suçluluğunun önlenmesinde ilgili kurumlarla etkileşimi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37(01), 13-32.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Gevher Sayar
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Konya 08.05.1987
Telefon : 05444273306
e-mail : gevher.sayar@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Meram Anadolu Lisesi, Konya	2005
Üniversite	: Yeditepe Üniversitesi Mimarlık – İstanbul	2010
Yüksek Lisans	: Necmettin Erbakan Üniversitesi Mimarlık- Konya	
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2012-2016	Ges Mimari Tasarım, Konya	Proje Müellifi, Yönetici
2011-2012	Ser Mimarlık, Konya	Proje Asistanı
2009-2010	Formart Mimarlık, İstanbul	Proje Asistanı
2008-2009	Ataşehir Halk Eğitim Merkezi	Gönüllü Eğitimci
2007-2010	YEM - Yapı Fuarı	Dönemsel
2007-2010	Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	Öğrenci Asistanlığı

YABANCI DİLLER

İngilizce

WORKSHOP VE KATILIMLAR

KAYITDIŞI 02/2009 Atölyesi: Göçmen Sokaklar Liminal Vakalar Atölyesi
KAYITDIŞI 03/2010 Atölyesi: Yeniden Dokun
Aksanat: Müzeler
Garanti Galerisi “Osmanlı Bankası Müzesi Atölye Ve Sergisi Yuvarlak Masa Atölyesi”
Kimsesiz Çocuklar- Yeditepe Üniversitesi-
“Büyükkada Fethi Okyar Köşkü Rölöve Atölyesi”
Üsküdar Mihrimah Sultan Camii Duvarları Rölöve Çalışması
“Sivas Belediyesi Kızılırmak Köprü Yarışması” Katılımcı
“22. Ulusal Ergonomi Kongresi” Katılımcı
Kümbet & Koçkayası Tabiat Parki Fotomaratonu” Katılımcı
‘Kadrajımdaki Engeller’ Atölyesi Yürütücü

PROJELER

Konya Necmettin Erbakan Parkı Mimari Proje
Konya Endülüs Parkı Mimari Proje
Konya Türk Yıldızları Parkı Küçük Avlu Yapıları Mimari Proje
Konya Özel Park Mimari Proje
Karaman Necmettin Erbakan Parkı Mimari Proje
Konya Kent Ormanı Yeni Giriş Kapısı Mimari Proje
Çeşitli İç Dekorasyon Proje Tasarımları
Çeşitli Katalog Proje Tasarımları

YAYINLAR

Esra Yıldız, Gevher Sayar, 2016, “Modernizmin Mimariye Yansıması Ve 20. Yüzyıl Konya Modern Mimarlığı” *Online journal of Art and Design (OJAD)*, volume: 4, issue: 4, October, s 47-62

Yavuz Arat, Gevher Sayar, 2016, “İmaj Yapı Tasarımında Evrensel Tasarım İlkelerinin Rolü: Konya Bilim Merkezi Örneği Özeti”, 22. *Ulusal Ergonomi Kongresi Bildiri Kitabı*, 6 Ekim 2016, s 36-37

Gevher Sayar, Dicle Aydın 2016, “The analysis of urban part-to-whole relationship in terms of residential areas: example of Konya” *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Architectural and Environmental Engineering* Vol:3, No:12, 2016 (<http://waset.org/abstracts/60478>)

Yavuz Arat, Gevher Sayar, 2017, “Engelliler İçin Dolaşım Senaryosu “Konya Kent Plaza Avm Örneği”, *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 32(2)

Yavuz Arat, Gevher Sayar, 2017, “İmaj Yapı Tasarımında Evrensel Tasarım İlkelerinin Rolü: Konya Bilim Merkezi Örneği”, *SdÜ Mühendislik Bilimleri Ve Tasarım Dergisi*, 5.SI: 145-155

Yavuz Arat, Gevher Sayar, 2016, “İmaj Yapı Tasarımında Evrensel Tasarım İlkelerinin Rolü: Konya Bilim Merkezi Örneği”, 22. *Ulusal Ergonomi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*, 36

Esra Yıldız, Gevher Sayar, 2016, “Konya Şahin-Antik- Otel” *Docomomo Samsun*:90

Gevher Sayar, Yavuz Arat, 2018, “Cezaevlerinde Bulunan Çocuklara Ait Mekânların Ergonomik Açıdan Değerlendirilmesi”, 23. *Ulusal Ergonomi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*

Gevher Sayar, Yavuz Arat, 2018, “Çocuk İçin Ceza Mekanları”, *Journal of Social and Humanities Science Research*, vol5/ issue 24, s1407-1421. (Cezalı çocuk mekanları tezi kapsamında yayın)